

**Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till ändring
av vattenlagen**

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

De föreslagna ändringarna av vattenlagen kan indelas i flera grupper. Det föreslås att tillståndsförfarandet skall göras snabbare och enklare särskilt i fråga om syneförrättningarna. Det föreslås också att kravet på samtidighet mellan tillståndet och de med tillståndet förknippade ersättningarna lindras så, att systemet med förhandsersättningar, som föranleder dubbelt arbete, slopas och att de skadelidandes rättigheter tryggas bl.a. genom säkerhetsarrangemang och precisering av stadgandena om när slutsyn kan förrättas. Stadgandena om de fiskeriekonomiska skyldigheterna och vissa

stadganden om förutsättningarna för tillstånd, om den frist som anges i tillståndet och om underrättelseskyldigheten skall enligt förslaget också revideras. Det föreslås bli möjligt att också i tillstånd som meddelats tidigare än 1991 se över vattenregleringsbestämmelser som visat sig vara oändamålsenliga. Likaså föreslås det att vattenlagens räntestadganden skall revideras och att förhållandet mellan dessa stadganden och stadgandena i räntelagen regleras.

Lagen avses träda i kraft så snart som möjligt efter att den har antagits och blivit stadfäst.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

	Sida		Sida
PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL	1	2.6.1. Stadganden	16
ALLMÄN MOTIVERING	4	2.6.2. Problem i anslutning till översynen .	17
1. Inledning	4	2.7. Räntestadganden	18
2. Nuläge	5	2.7.1. Lagstiftning och praxis	18
2.1. Handläggningen av vattenrättsliga ansökningärenden och möjligheterna att påskynda denna handläggning	5	2.7.2. Räntere reglering i annan lagstiftning än i vattenlagen	18
2.1.1. Handläggningen av ansökningsärenden	5	Lagstiftningen om inlösen och tvångsåtgärder	18
Anhängiggörande	5	Den civilrättsliga räntere regleringen .	19
Kungörelseförfarandet	5	2.7.3. Utvärdering av nuläget	19
Syneförrättning	5	3. Propositionens mål och de viktigaste förslagen .	20
Handläggningstider	6	4. Föreslagna ändringar	21
2.1.2. Möjligheterna att påskynda handläggningen av ärenden som har förordnats att handläggas vid en syneförrättning	6	4.1. Förfarandet i ansökningsärenden	21
Handläggningsskedena för ett ärende som har förordnats att handläggas vid en syneförrättning	6	4.1.1. Sätt att påskynda förfarandet	21
Tillgängliga resurser	7	4.1.2. Förslag som gäller syneförrättningen och utredningsförfarandet (16 kap. 5—7, 11 a—11 c §§ och 18 §, 18 kap. 1, 4—6 och 8—11 §§ samt 21 kap. 11 §)	21
2.1.3. Utredningsförfarandet	10	4.2. Lindring av samtidigthetsprincipen (2 kap. 26 §, 11 kap. 8 §, 16 kap. 24 och 32 §§ samt 17 kap. 5 §)	22
2.1.4. Snabbare handläggning av ansökningsärenden — olika alternativ ..	10	4.3. Övriga ändringar som ansluter sig till tillståndssystem	23
2.2. Samtidig handläggning av tillstånd och ersättningar	11	4.3.1. Justering av stadgandet om absoluta hinder för meddelande av tillstånd (2 kap. 5 §)	23
2.3. Övriga frågor som ansluter sig till tillståndssystemet	12	4.3.2. Förutsättningen som gäller allmänt intresse (2 kap. 6 §)	23
2.3.1. Absoluta hinder för meddelande av tillstånd	12	4.3.3. Ändringar som berör tillstånd till avledande av avloppsvatten (10 kap. 24 och 24 b §§)	24
2.3.2. Förutsättningen som gäller allmänt intresse	12	4.3.4. Ändringar som gäller tillståndsöreskrifterna och skyldigheten att göra anmälan (2 kap. 12 och 27 §§, 6 kap. 11, 10 kap. 32 § och 12 kap. 16 §)	24
2.3.3. Prövningen av förutsättningarna för tillstånd som gäller avloppsvatten samt stadgandena om ersättningar som beror på avloppsvatten	13	4.3.5. Uppskattningen av företagets verkningar enligt tillståndsansöknings (16 kap. 1 §)	24
2.3.4. Föreskrifter och anmälningskyldighet i anslutning till ett tillståndsbeslut	13	4.4. Fiskeriekonomiska skyldigheter (2 kap. 22—22 c, 28 och 29 §§, 8 kap. 25 § och 10 kap. 24 a och 27 §§)	24
2.3.5. Uppskattningen av företagets verkningar vid tillstånds-förfarandet ...	14	4.5. Slutsyn (16 kap. 30 § och 18 kap. 13 §) ..	25
2.4. Fiskeriekonomiska skyldigheter	14	4.6. Förutsättningar för översyn av beslut som gäller vattenreglering eller uppdämning (2 kap. 14, 28 och 29 §§, 7 kap. 6 § och 8 kap. 10 b §)	25
2.5. Slutsyn	15	4.7. Revidering av räntestadgandena (11 kap. 14 a—14 c §§ och 21 §)	26
2.5.1. Tillämpliga stadganden	15	4.7.1 Val av den tidpunkt från vilken räntan skall räknas	26
2.5.2. Förordnande om slutsyn	15		
2.5.3. Omständigheter som skall behandlas vid en slutsyn	15		
2.5.4. Påminnelser med anledning av ett utlåtande som gjorts vid en slutsyn .	16		
2.6. Översyn av vattenreglerings- och uppdämningstillstånd som vunnit laga kraft	16		

4.7.2. Föreslagna ändringar	26	1. Motivering till lagförslaget	28
4.8. Övriga ändringsförslag (16 kap. 42 a §) .	27	2. Ikraftträdande	47
5. Propositionens verkningar	27	LAGFÖRSLAG	48
5.1. Ekonomiska verkningar	27	BILAGOR	58
5.2. Verkningar i fråga om organisation och personal	28	Paralleltext	58
5.3. Miljöeffekter	28	Förordningsutkast	80
6. Beredningen	28		
DETALJMOTIVERING	28		

ALLMÄN MOTIVERING

1. Inledning

Tillståndssystemet i vattenlagen (264/61) gäller en synnerligen heterogen grupp av företag inom vattenhushållningen och verksamheten omfattar såväl byggande i vattendrag och påverkan av vattenmiljön i många olika syften som åtgärder som tjänar olika former av vattenförsörjning och avledande av avloppsvatten. Även från juridisk synpunkt tjänar tillståndssystemet många olika syften. Med systemets hjälp 4tryggas på ett lagstadgat sätt sådana sinsemellan motsatta enskilda och allmänna intressen som är förknippade med företaget, såväl ekonomiska intressen som t.ex. miljövårdsintressen. Huvudregeln är, att tillstånd endast behövs för företag som har i lagen förbjudna menliga följder för allmänna eller enskilda intressen. Vid behandlingen av ansökningar som gäller tillstånd till avledande av avloppsvatten meddelas i varje enskilt fall föreskrifter om hur vattenvården skall ordnas. Rättsskyddet för enskilda som lider skada av företaget har också till väsentliga delar ordnats med hjälp av tillståndsförfarandet, eftersom kränkning av en enskild persons fördel ofta också förutsätter tillstånd. Detta innebär i sin tur att också bestämmandet av ersättningar till skadelidande i första hand är en del av tillståndssystemet. Å andra sidan har ett tillståndsbeslut ofta sådana med expropriation eller andra tvångsåtgärder jämförbara rättsverkningar, som gör det möjligt att genomföra viktiga företag som innebär byggande i vattendrag och som annars skulle förhindras med hänsyn till skyddet för utomståendes egendom.

Tillståndsmyndigheter är vattendomstolarna, som är tre till antalet. De mest omfattande tillståndsärendena blir föremål för en förberedande handläggning vid en syneförrättning, som regleras i vattenlagen. Vattendomstolarna är i första hand tillståndsmyndigheter, men har också andra vattenrättsliga rättsskipningsuppgifter.

Eftersom innehållet i vattenlagen juridiskt sett är synnerligen mångdimensionellt och lagen är den längsta enskilda lagen i gällande lagstiftning, har ändringar varit nödvändiga i många olika sammanhang. Ändringarna har ofta gällt såväl materiella som processuella stadganden, vilka ofta hänger nära samman med varandra. Tillståndssystemets och -förfä-

randets grundläggande struktur är dock nästan detsamma som 1962, då lagen trädde i kraft. Vattendomstolens sammansättning och systemet för ändringssökande reviderades 1987. Behovet av att påskynda handläggningen av omfattande vattenärenden, vilken ofta dragit ut på tiden, ledde 1990 till revidering av stadgandena om syneförrättningar. Dessa ändringar har dock inte i alla avseenden visat sig tillräckliga. I anslutning till underrättsreformen reviderades 1993 en del av de processuella stadgandena om vattendomstolsförfarandet, men ändringarna har ingen nämnvärd inverkan på handläggningen av tillståndsärenden, eftersom tyngdpunkten i de nya stadgandena är förlagd till de vattenrättsliga tvistemålen. Också den ändring av vattenlagen som föranletts av vattenvårdsföreskrifterna i avtalet om Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES-avtalet), och som trädde i kraft från ingången av 1994, berör tillståndssystemet. Antalet företag som är beroende av tillstånd ökades i viss mån genom ändringen.

Denna proposition går i första hand ut på att tillståndsstadgandena skall justeras så, att handläggningen av ärendena blir flexiblere än förr, utan att någon rättsskydd äventyras. Detta förutsätter att tillstånds- och ersättningsfrågorna lättare än förr kan skiljas åt. Systemet med förhandsersättningar, som föranlett dubbelt arbete, skall samtidigt slopas. Likaså föreslås det att vattenlagens bristfälliga stadganden om slutsyn revideras.

I propositionen finns också vissa materiellt-rättsliga ändringsförslag. Det viktigaste gäller möjligheten att genom ett nytt vattendomstolsbeslut se över sådana bestämmelser i lagakraftvunna vattenregleringstillstånd som med tiden blivit oändamålsenliga. Motsvarande ändring har 1991 gjorts i fråga om tillstånd som skulle komma att meddelas efter att lagändringen trätt i kraft. I en sak som denna måste såväl tillståndshavarens som de skadelidandes divergerande intressen och rättigheter beaktas. En betydande del av vattenregleringsföretagen baserar sig på gamla tillstånd som meddelats med stöd av den lagstiftning som gällde före 1962. Det föreslås därför att de nya stadgandenas tillämpningsområde skall utsträckas också till dessa äldre tillstånd.

Fastän stadgandena om skyldigheterna att i anslutning till ett tillstånd ta hänsyn till fiske-

rihushållningen reviderades 1987, har problem yppat sig vid tillämpningen av de nya stadgandena, varför de måste revideras. Detsamma gäller de räntestadganden som tillämpas vid tillstånd enligt vattenlagen. Den gällande lagen har visat sig ge utrymme för flera tolkningar och vara oklar. Samtidigt föreslås också stadganden om förhållandet mellan vattenlagen och räntelagen (633/82), vilket förblev oreglerat när räntelagen stiftades.

2. Nuläge

2.1. Handläggningen av vattenrättsliga ansökningsärenden och möjligheterna att påskynda denna handläggning

2.1.1. Handläggningen av ansökningsärenden

Anhängiggörande

De ärenden som handläggs vid vattendomstol indelas i ansökningsärenden, tviste- och brottmål samt besvär-, underställnings- och handräckningärenden. Ansökningsärendena utgör den vanligaste gruppen. Under åren 1987—91 anhängiggjordes årligen vid vattendomstolarna i medeltal 889 vattenärenden, av vilka 685, dvs. 77 % var ansökningsärenden. Av ansökningsärendena är de flesta ansökningar om tillstånd till olika vattenrättsliga företag.

Efter att en ansökning lämnats till vattendomstolen granskas planen. Vid behov uppmanas sökanden att komplettera sin ansökning vid äventyr att den annars kan avskrivas. Därefter beslutar vattendomstolen om ärendet i sin helhet skall handläggas i vattendomstolen eller om beredningen av ärendet och hörandet skall ske vid en särskild syneförrättning. En syneförrättning verkställs endast i de allra mest omfattande enskilda ansökningsärendena. Vanligen handläggs ett ansökningsärende dock i ett så kallat kungörelseförfarande. I ärenden av mindre betydelse kan vattendomstolen dessutom anlita ett summariskt delgivningsförfarande eller rentav avstå från att verkställa delgivning. De två sistnämnda alternativen anlitas relativt sällan.

Kungörelseförfarandet

Merparten av ansökningsärendena handläggs

i kungörelseförfarande. I detta förfarande delges ansökningen dem vilkas rätt eller fördel ärendet kan angå för att bereda dem tillfälle att göra påminnelser och yrkanden på grund av ansökningen. Kungörelsen anslås på de kommuners anslagstavlor till vilkas områden företags verkningar sträcker sig och ansökningshandlingarna hålls tillgängliga i ifrågavarande kommun. Påminnelser och yrkanden skall vid äventyr av att talan förloras göras skriftligen till vattendomstolen inom en tid som vattendomstolen bestämmer och som inte får vara kortare än 30 eller längre än 60 dagar. Därefter kan sökanden eller andra parter beredas tillfälle att avge förklaring. För detta anslås i allmänhet en månad. Av särskilda skäl kan en part beredas tillfälle att ge in ett bemötande.

Efter avslutad skriftväxling skall vattendomstolen hålla muntlig förhandling, om besikning skall upptas i saken eller det av någon annan anledning är nödvändigt för utredningen av saken. I ansökningsärenden behövs dock sällan muntlig förhandling. Vattendomstolen eller dess ordförande, ledamot eller sekreterare kan också förrätta besiktning på platsen. Enligt de stadganden som 1990 togs in i vattenlagen, har vattendomstolen ännu efter kungörelseförfarandet möjlighet att bestämma att tilläggsundersökning skall utföras i ett särskilt utredningsförfarande. Utredningsförfarandet skall slutföras inom 45 dagar efter att en person förordnades att verkställa förfarandet.

Syneförrättning

Enligt 16 kap. 5 § skall de ansökningsärenden som har verkningar på ett vidsträckt område handläggas vid en syneförrättning. En sådan förrättning kan enligt 16 kap. 5 § 2 mom. också förordnas att verkställas i två skeden.

Vid syneförrättningen hörs parterna och utreds verkningarna av företaget, i syneinstrumentet utarbetas ett förslag om och på vilka villkor tillstånd kan meddelas, utreds vilka skador företaget vållar samt uppskattas vilket belopp de uppgår till. Syneförrättningen är således ett sådant skede av förfarandet där vattendomstolens beslut förbereds. Den tid som förrättningen tar i anspråk inräknas i den tid under vilken ärendet är anhängigt vid vattendomstolen. Efter förrättningen sätter föredraganden vid vattendomstolen upp ett förslag till beslut, varefter vattendomstolen avgör

ärendet. Vid syneförrättningarna handläggs oftast ansökningar om tillstånd att genomföra ett vattenföretag. Enligt ansökningens innehåll talas det ofta om t.ex. avloppsvattens-, flottnings-, vattenreglerings-, grundvattens- eller skyddsområdesförrättningar. Det är emellertid också möjligt att endast ersättningsfrågor behandlas vid förrättningen.

Handläggningstider

I kungörelseförfarandet har den genomsnittliga handläggningstiden åren 1991—92 varit ca 6 månader i Norra Finlands och Östra Finlands vattendomstol och 9—10 månader i Västra Finlands vattendomstol. I dessa siffror ingår den tid som eventuellt behövs för komplettering av ansökan, den lagstadgade kungörelsetiden om 30—60 dagar och den tid om 2—4 veckor som vid behov reserveras för att sökanden skall ha möjlighet att ge förklaring med anledning av påminnelser som gjorts. En anhopning av ärenden samt delvis också tväspråkigheten har varit orsaken till att de kalkylerade handläggningstiderna har förlängts vid Västra Finlands vattendomstol. Handläggningstiderna är skäligen och kan inte avsevärt förkortas utan att hörandet av parterna minskas. Detta är i sin tur inte möjligt utan att parternas rättsskydd äventyras.

Handläggningstiden för ett ärende som vattendomstolen har bestämt skall handläggas vid syneförrättning räknas såsom summan av den tid syneförrättningen och handläggningen i vattendomstolen tar i anspråk. Under åren 1980—89 har handläggningstiderna enligt vatten- och miljöstyrelsen varit följande:

	antal	syneför- rättning (år)	Vattendom- stolens beslut (år)	sammanlagt (år)
1980	39	2,2	2,9	5,1
1981	20	2,3	3,4	5,7
1982	47	2,4	3,0	5,4
1983	61	3,0	2,9	5,9
1984	53	2,9	2,4	5,3
1985	57	2,7	2,7	5,4
1986	43	2,8	1,5	4,3
1987	38	3,4	2,0	5,4
1988	35	3,6	1,9	5,5
1989	41	2,7	2,0	4,7
1990	52	2,3	2,3	4,6
1991	57	2,3	2,2	4,5
1992	73	4,1	2,0	6,1

Den genomsnittliga handläggningstiden för ett ärende som vattendomstolen hade bestämt skulle handläggas vid syneförrättning var således under åren 1980—85 i medeltal 5,4 år, varav syneförrättningen tog 2,5 år och handläggningen i vattendomstolen 2,9 år i anspråk. Under åren 1986—92 var handläggningstiden i medeltal 5 år, varav syneförrättningen tog 3 år och handläggningen i vattendomstolen 2 år i anspråk.

Den totala handläggningstiden påverkas även av handläggningstiderna i vattenöverdomstolen och högsta förvaltningsdomstolen, vilka eventuellt också behandlar ärendet.

2.1.2. Möjligheterna att påskynda handläggningen av ärenden som har förordnats att handläggas vid en syneförrättning

Handläggningsskedena för ett ärende som har förordnats att handläggas vid en syneförrättning

Handläggningen av ett ärende vid en syneförrättning

Vattendomstolen förordnar på förslag av vatten- och miljöstyrelsen en förrättningsingenjör för syneförrättningen. Vi förrättningen skall dessutom finnas två gode män, som förrättningsingenjören kallar från de kommuner till vilka företagets verkningar sträcker sig. På begäran av vatten- och miljöstyrelsen, förrättningsingenjören eller en part kan vattendomstolen förordna en sakkunnig på något särskilt område till extra förrättningsman, om detta anses vara behövligt för syneförrättningen. Även sakkunniga på något särskilt område kan förordnas att vara biträdande tjänstemän vid förrättningen. Sakkunniga har bl.a. varit fiskebiologer, limnologer, geologer, processingenjörer och kemister. Vattendomstolen kan också förordna sin sekreterare att biträda förrättningsmännen vid utredning av rättsfrågor.

Förrättningsingenjören granskar i samarbete med de gode männen och en eventuell extra förrättningsman den till ansökningen fogade planen. Vid behov uppmanas sökanden att komplettera planen. Därefter hålls ett synesammanträde, dit förrättningsingenjören kallar parterna och efter lagändringen 1987 även de invånare inom vattenföretagets verkningsområ-

de vilkas boende, arbete eller andra förhållanden klart kan påverkas av företagets genomförande, och de sammanslutningar som representerar dem. Till sammanträdet kallas också de myndigheter vilka i den sak som avses i ansökan skall bevaka allmän fördel inom sitt område. Ansökan och planen hålls före syne-sammanträdet tillgänglig i de kommuner till vilkas områden företagets verkningar sträcker sig.

Härefter sätter förrättningsmännen upp ett syneinstrument, vars innehåll regleras närmare i 72 och 73 §§ vattenförordningen (282/62). En viktig del av syneinstrumentet är det beslutsförslag, där förrättningsmännen tar ställning till om och på vilka villkor tillstånd kan beviljas för vattenföretaget samt vilka föreskrifter som skall ges i tillståndsbeslutet. Enligt officialprincipen skall förrättningsmännen, även om inget ersättningsyrkande gjorts, uttala sig om huruvida och till vilket belopp ersättning skall betalas för konstaterad skada, men eller annan förlust av förmån.

Vid slutsammanträdet redogör förrättningsingenjören för det beslutsförslag som förrättningsmännen framställt i syneinstrument. Före sammanträdet skall handlingarna som hör till syneförrättningen hållas tillgängliga för allmänheten och förrättningsingenjören skall kalla parterna samt ifrågakvarande myndigheter till de slutsammanträden som hålls i de kommuner till vilkas områden företagets verkningar sträcker sig. Vid slutsammanträdet kan parterna och myndigheterna framställa anmärkningar med anledning av ansökningen, planen och syneinstrumentet samt sådana yrkanden och förklaringar som de anser motiverade.

Syneinstrumentet och de övriga handlingarna skall inom en viss tid tillställas vattendomstolen, varefter syneförrättningen anses avslutad. Härefter fortsätter handläggningen i vattendomstolen, som avgör ärendet.

Påminnelser och yrkanden med anledning av ansökningen, planen eller syneinstrumentet skall vid äventyr att talan går förlorad framställas inom 60 dagar efter det sista slutsammanträdet. De myndigheter som tillställts förrättningsmännens utlåtande skall framställa sina anmärkningar till vattendomstolen inom 60 dagar efter att de fick syneinstrumentet.

Vattendomstolen har för sed att i allmänhet ytterligare begära ett utlåtande av förrättningsingenjören över de påminnelser och yrkanden som gjorts till domstolen.

Handläggningen av ett ärende i vattendomstolen

När den tid som reserverats för framställande av påminnelser, yrkanden och anmärkningar har gått ut, begär vattendomstolen en förklaring av sökanden och därefter ett utlåtande av förrättningsingenjören med anledning av påminnelserna och sökandens förklaring. Vid behov kan vattendomstolen hålla muntlig förhandling eller förrätta besiktning.

Enligt 16 kap. 13 a § kan vattendomstolen efter skriftväxling eller muntlig förhandling av särskilda skäl förordna att ansökningen skall behandlas vid syneförrättning. En syneförrättning kan således undantagsvis förordnas att verkställas även när handläggningen av ärendet i vattendomstolen redan har fortskridit rätt långt.

Om vattendomstolen finner att en syneförrättning är bristfällig, kan den återförvisa ärendet till förrättningsmännen för en ny eller kompletterande förrättning. En ny eller kompletterande förrättning innebär att vattendomstolens beslut uppskjuts avsevärt.

Härefter förebereder föredraganden i vattendomstolen ett förslag till beslut i ärendet. Beslutet fattas vid ett sammanträde i vattendomstolen av de ledamöter och den ordförande som förordnats att avgöra ärendet.

Tillgängliga resurser

Syneförrättningsverksamheten

Syneförrättningarna utförs i likhet med slutsyner och utredningsförfaranden i huvudsak vid vatten- och miljödistrikten, där det utöver förrättningsenheterna finns förrättningsingenjörer och sakkunniga på olika områden. För tillfället finns det 50 förrättningsingenjörer, av vilka nio har uppgiften såsom huvudsyssla, och 40 biträdande tjänstemän. Inom distriktsförvaltningen sköter de flesta sina syneförrättningsuppdrag såsom bisyssla. Vid vatten- och miljöstyrelsens synebyrå finns också några förrättningsingenjörer med uppdraget såsom huvudsyssla samt några biträdande tjänstemän. En del av de förrättningsingenjörer och biträdande tjänstemän vid vatten- och miljödistrikten som har uppgiften såsom huvudsyssla sköter också syneförrättningsuppgifter inom andra distrikt än sitt eget.

Vatten- och miljöstyrelsen koordinerar förrättningsverksamheten. Den meddelar anvisningar för dem som arbetar i syneuppgifter och utvecklar metoder för skapande av en riksfattande, enhetlig syneförrättningspraxis, som skall beakta företagets samtliga verkningar. Ämbetsverket utbildar förrättningsingenjörer, utredningsmän och sakkunniga, ger sakkunnig-hjälp samt utvecklar adb-tillämpningar för syneförrättningarna.

När vattenförvaltningen inledde sin verksamhet 1970 var 500 syneförrättningar anhängiga. Antalet har därefter stadigt minskat så, att vid slutet av 1970-talet 220, vid slutet av 1980-talet 141 och vid slutet av 1992 86 förrättningar var anhängiga. En syneförrättning kan basera sig på flera ansökningar. Under åren 1970—90 har i medeltal nästan 50 ärenden förordnats att handläggas vid en syneförrättning, och under samma tid har drygt 50 förrättningar årligen slutförts. Den lagändring som gjordes 1990, och som refereras nedan, minskade avsevärt antalet nya förrättningar. Förrättningarna har fördelat sig på följande sätt mellan olika typer av företag:

	1980	1983	1986	1989	1992
kraftverk eller annat byggande i vattendrag	26	39	13	10	6
Vattentrafik					
flottning och dikning	24	19	12	8	4
vattenståndsreglering	20	11	12	10	8
Vattenreglering	27	23	15	9	5
anskaffning av vatten	37	16	17	17	13
avledande av avloppsvatten	54	40	53	87	49
sammanlagt	188	139	122	141	86

Vattendomstolarna

Frågan hur snabbt ärendena i medeltal kan handläggas påverkas av hur många ärenden som redan är anhängiga vid vattendomstolarna, dvs. hur snabbt ett ärende kan tas till behandling. Antalet ärenden per division i vattendomstolarna var vid ingången av åren 1990—93 följande:

År	Norra Finlands vattendomstol	Östra Finlands vattendomstol	Västra Finlands vattendomstol
1990	81	56	134
1991	70	57	123
1992	56	52	99
1993	69	54	88

Anhoppningen av ärenden har i huvudsak avhjäpts vid vattendomstolarna åren 1990—92 har varje division årligen i medeltal avgjort 105 ärenden.

Verkningarna av 1990 års lagändringar på handläggningen av ärendena

En reform av de stadganden i vattenlagen som gäller syneförrättningar trädde i kraft den 1 maj 1990. Möjligheterna att anlita syneförrättningar ändrades så, att förrättningar kan förordnas att hållas endast om företaget har verkningar på ett vidsträckt område. (16 kap. 5 §). Dessutom infördes ett utredningsförfarande, i vilket kan utföras en tilläggsundersökning av en omständighet som inverkar på avgörandet av ärendet. (16 kap. 6 a, 6 b och 6 c §§).

I syfte att göra förrättningen snabbare förskjöts tyngdpunkten i förrättningen mot början av den så, att utlåtandet av förrättningsmännen slopades och förhandsgranskningen av ansökningen samt betydelsen av det första sammanträdet betonades. Härmed eftersträvades också en förenkling av det invecklade förfarandet vid förrättningen.

Också ändringen av 42 § vattenförordningen syftade till en förbättring av ansökningshandlingarnas kvalitet. Enligt förordningen skall i planen bl.a. göras en beräkning av företagets skadliga verkningar särskilt för varje lägenhet, varje ägare till ett vattenområde och varje person. Lagen kompletterades dessutom så, att förrättningsingenjören vid behov skall göra en framställning till vattendomstolen om inhämtande av tilläggsutredning.

Förrättningsingenjörens oberoende ställning inom vatten- och miljöförvaltningen betonades genom att vattendomstolen anförtroddes uppgiften att utse förrättningsingenjören. Efter ändringen är inte heller förrättningsmännens förslag till ersättningar ens delvis bindande för vattendomstolen.

Efter lagändringen har antalet ärenden som

förordnats att handläggas vid syneförrättningar tydligt minskat. Under 1980-talet fattade vattendomstolarna årligen i över 50 ärenden beslut om handläggning vid syneförrättning, medan antalet under de senaste åren minskat till 20 ansökningsärenden. Minskningen har delvis berott på att endast företag som har verkningar på ett vidsträckt område kan förordnas att handläggas vid en syneförrättning och delvis på att de största företagen som inneburit byggande i vattendrag huvudsakligen redan slutförts. Även den ekonomiska lågkonjunkturen har minskat genomförandet av stora företag. Antalet förrättningar har dessutom påverkats av att ersättningar i ett för allt har blivit allt allmännare i ärenden som gäller avledande av avloppsvatten. En bidragande orsak till minskningen kan också ha varit att sakkunskap i naturhushållning i större utsträckning har varit företrädd vid handläggningen av ärenden i vattendomstolarna, fastän det fortfarande inte finns tillräckligt många sakkunniga på detta område.

Handläggningstiderna för ärenden som handläggs vid syneförrättning är fortfarande långa. Enligt en vattendomstolsutredning som 1985 gjordes vid justitieministeriet, skall ärenden som handläggs vid syneförrättning i allmänhet avgöras inom två år från det att ansökningen lämnades till vattendomstolen. Också i de mest omfattande ärendena borde handläggningstiden totalt underskrida tre år. Det förefaller dock som om enbart syneförrättningen i medeltal skulle ha tagit närmare två år i anspråk. De förrättningar som anhängiggjorts efter lagändringarna 1990 har dock kunnat genomföras snabbare, i medeltal på 1,5 år.

Vattendomstolarna har numera bättre möjligheter att förkorta handläggningstiden, eftersom anhopningen av ärenden vid vattendomstolarna i huvudsak har avhjälpits och antalet anhängiga syneförrättningar har minskat betydligt inom vatten- och miljöförvaltningen. Den ökade användningen av automatisk databehandling i vattendomstolarna och vid syneförrättningarna har gjort handläggningen snabbar. En förbättring av kvaliteten på planerna har också eftersträvat genom de anvisningar som vatten- och miljöstyrelsen utarbetat för planer som skall fogas till ansökningarna, så att handlingarna skall vara så fullständiga som möjligt redan när ansökningen lämnas till vattendomstolen.

Problem

Huruvida ett ärende skall förordnas att handläggas vid en syneförrättning beror på verkningarna, som skall gälla ett vidsträckt område, och inte på om förrättningen behövs. Sålunda omfattar t.ex. ärenden som gäller ändring eller upphävande av en flottningsskada ofta i och för sig vidsträckta områden längs vattenleder, men saken är inte alltid av sådan vikt att den skulle fordra sådana utredningar som görs vid en syneförrättning. Däremot kan en syneförrättning vara synnerligen behövlig när skyddsområden till en vattentäkt bestäms, även om skyddsområdet kanske inte är särskilt vidsträckt.

Möjligheterna att hålla syneförrättningar är inte flexibla. Ett ansökningsärende som har förordnats att handläggas vid en syneförrättning handläggs alltid till alla delar vid förrättningen, eventuellt delad i olika avsnitt. Förrättningen kan inte begränsas till en viss del av verkningsområdet eller till vissa av verkningarna, medan ärendet till andra delar skulle handläggas i ett kungörelseförfarande.

Ärendet handläggs självständigt vid syneförrättningen, utan att handläggningen kopplas samman med handläggningen i vattendomstolen. Eftersom handläggningarna sker separat, förlängs den totala handläggningstiden. T.ex. förrättningsingenjören och föredraganden i vattendomstolen utför var för sig samma arbete så, att förrättningsingenjören först gör sig förtrogen med företaget och sätter upp ett syneinstrument, varefter föredraganden gör sig förtrogen med företaget, beaktar påminnelserna och utarbetar ett beslutsförslag. I praktiken kan det uppstå problem om förrättningsmännen och vattendomstolen har divergerande uppfattningar om hur omfattande utredningen skall vara. Den kompletterande syneförrättning som vattendomstolen i dessa fall eventuellt förordnar att verkställas fördröjer ytterligare avgörandet.

Problem vållas också av att endast få förrättningsingenjörer sköter uppgiften såsom huvudsyssla och att de som sköter syneförrättningar såsom bisyssla har största delen av sin arbetsinsats förlagd till andra uppgifter. Det samma är läget i fråga om sakkunniga som anlitas vid förrättningen. Bristen på resurser har lett till att syneförrättningen i nya ärenden har inletts först efter en väntetid på 1—2 år.

2.1.3. Utredningsförfarandet

Ett utredningsförfarande enligt 16 kap. 6 a, 6 b och 6 c §§ utförs efter kungörelseförfarandet i ett ansökningsärenden i vilket det inte är möjligt att göra den behövliga tilläggsundersökningen enbart vid en besiktning som vattendomstolen kan förrätta i samband med kungörelseförfarandet. Innan utredningsförfarandet inleds hörs parterna i kungörelseförfarande eller på något annat sätt med anledning av ansökningsärendet, varefter vattendomstolen meddelar vilken undersökning som skall göras i förfarandet. Ett ärende kan således inte till alla delar förordnas att handläggas i ett utredningsförfarande.

Utredningsförfarandet verkställs av en person som är anställd inom vatten- och miljöförvaltningen och sakkunnig på ifrågavarande område samt enligt vattendomstolens prövning av två gode män. Vattendomstolen förordnar på förslag av vatten- och miljöstyrelsen vem som skall verkställa utredningsförfarandet. I utredningsförfarandet prövar vattendomstolen om parterna skall beredas möjlighet att bli hörda. Utredningsförfarandet avslutas med ett utlåtande som skall tillställas vattendomstolen inom 45 dygn efter att en person förordnades att verkställa förfarandet, om inte vattendomstolen har satt ut en ännu kortare tid.

Stadgandena om utredningsförfarandet trädde i kraft den 1 maj 1990. Förfarandet har skapat goda förutsättningar att få sådan tilläggsutredning som förutsätter undersökning på ort och ställen. Hittills har dock utredningsförfarande förordnats att verkställas i mycket få ärenden. Möjligheterna att anlita förfarandet har begränsats av den relativt korta och absoluta maximitiden, som är 45 dagar. Under vintern är det t.ex. inte i allmänhet möjligt att göra behövliga undersökningar i terrängen. Tiden kan också vara alltför kort om vattendomstolen har bestämt att parterna skall beredas möjlighet att bli hörda. Det vore därför skäl att införa en större flexibilitet i fråga om maximitiden. Utredningsförfarandet borde dock utföras inom en utsatt tid, som skall vara så kort som möjligt. Möjligheterna att anlita utredningsförfarandet begränsas också av att det t.ex. inte kan användas i stället för en kompletterande syneförrättning i ärenden som har förordnats att handläggas vid syneförrättning.

Den som verkställer utredningsförfarandet

förordnas numera till sin uppgift på samma sätt som en förrättningsingenjör till en syneförrättning. Vattendomstolen underrättar först vatten- och miljöstyrelsen om ärendet och tillställer styrelsen handlingarna. Vatten- och miljöstyrelsen reder i sin tur i samråd med vatten- och miljödistriktet ut vem som skall föreslås för uppgiften, underrättar vattendomstolen därom och återlämnar handlingarna till domstolen. Därefter bestämmer vattendomstolen vem som skall verkställa utredningsförfarandet och tillställer honom handlingarna.

2.1.4. Snabbare handläggning av ansökningsärenden — olika alternativ

Det dubbla arbete som utförs i samband med beredningen av ansökningsärenden kan minskas om förrättningsingenjörerna själva föredrog ärendena i vattendomstolen. En förrättningsingenjör kan emellertid inte vara ordinarie föredragande, eftersom han blir jävig för uppgiften när han undertecknat syneinstrumentet. Han skulle därför inte opartiskt kunna bedöma påminnelser eller yrkanden som parterna framställt med anledning av hans eget förfarande eller beslutsförslag. Avgörandet av ett omfattande ärende i vattendomstolen tar ibland flera veckor i anspråk, vilket också skulle vålla förrättningsingenjörerna praktiska problem.

För att handläggningen skall kunna påskynas har också ett sådant förfarande övervägts, att föredraganden vid vattendomstolen redan under den tid som reserverats för förrättningen och påminnelserna skulle göra sig förtrogen med ärendet och förbereda ett beslutsförslag till vattendomstolen samtidigt som ärendet handläggs vid förrättningen. Om föredraganden omedelbart fick tillgång till alla de handlingar som uppstått vid förrättningen eller skaffats för den, kunde han rätt snart efter att tiden för framställande av påminnelser gått ut få ärendet klart att föredras. Det är alltså närmast fråga om att utveckla arbetsmetoderna, vilket inte föranleder några lagändringar. Samarbetet mellan föredraganden och förrättningsingenjören kan också ökas så, att föredraganden utan att tillhöra förrättningsmännen vid behov deltar i synesammanträdena samt besiktning i terrängen.

Tanken att flytta förrättningsingenjörerna till vattendomstolarna och utnämna dem till vattenrättsingenjörer eller vattenrättslimnologer

har även framförts. På detta sätt skulle de båda arbeta som förrättningsingenjörer och i andra ärenden vara ledamöter av vattendomstolen. I de ärenden som de själva föredrar skulle de inte få delta i beslutsfattandet. Om en ledamot av vattendomstolen på detta sätt vore förrättningsingenjör, skulle växelverkan mellan förrättningen och vattendomstolen förbättras. Samarbetet mellan förrättningsingenjören och sakkunniga inom vatten- och miljöförvaltningen kunde däremot försämrats. Förrättningsingenjörernas lokalkännedom kunde också minska och resorna bli längre.

Ett förslag, som står det ovan nämnda nära, går ut på att helt överföra syneförrättningsorganisationen till vattendomstolarna, så att den blir en del av dessa. Då skulle åtminstone förrättningsingenjörerna i huvudsyssa såsom i föregående alternativ flyttas till vattendomstolarna och förrättningen skulle ändras så, att den vore en del av vattendomstolens egen beslutsprocess. I stället för förrättningsingenjören vore det vattendomstolen som skulle höra parterna vid synsammanträdet. Vattendomstolen skulle fortfarande anlita sakkunniga inom vatten- och miljöförvaltningen vid handläggningen av ärendet. Något syneinstrument skulle inte längre sättas upp, utan det skulle ersättas av föredragandens beslutsförslag.

Handläggningstiden skulle förkortas avsevärt om dessa utvecklingsalternativ förverkligades. Samtidigt skulle vattendomstolarnas arbetsmängd naturligtvis öka. Eftersom även antalet besvär skulle öka, då ett skede där påminnelser kan framföras skulle falla bort, är det möjligt att även vattenöverdomstolens arbetsmängd skulle öka. I vilket fall som helst skulle den totala mängd arbete som ett ärende kräver i första instans minska.

En överföring av förrättningsingenjörerna eller hela förrättningsorganisationen till vattendomstolarna medför å andra sidan betydande problem med tanke på personalens ställning och arbetsarrangemangen. Dessutom genomgår statens miljöförvaltning som bäst omvälvningar.

Det vore å andra sidan möjligt att utveckla syneförrättningsprocessen genom att ett skede av förfarandet slopas, förutsatt att detta inte försvagar parternas rättsskydd. I olika sammanhang har det ansetts att särskilt slutsammanträdet är ett skede som kunde slopas.

Till frågan om hur förfarandet kan påskyn-

das ansluter sig också frågan om samtidig handläggning av tillstånd och ersättningar, vilken behandlas nedan i 2.2.

2.2. Samtidig handläggning av tillstånd och ersättningar

När tillstånd till en åtgärd beviljas med stöd av vattenlagen, skall det enligt 11 kap. 8 § 1 mom. även föreskrivas om och till vilket belopp ersättning skall betalas för kända skador, olägenheter eller andra förluster av förmåner (den s.k. samtidighetsprincipen). Enligt 16 kap. 21 § 1 mom. skall vattendomstolen i samband med handläggningen av tillståndsärenden på tjänstens vägnar bestämma ersättningar för förutsebara förluster av förmåner. Handläggningen av ersättningsfrågorna är ofta den mest arbetskrävande delen av tillståndsärendet. Fastän själva tillståndsärendet är klart, kan det därför hända att inledandet av verksamheten fördröjs till följd av att skade- och ersättningsfrågor måste redas ut. Den kan också vara svårt att på förhand uppskatta skadorna och ersättningsbeloppen och ibland kan det rentav vara nödvändigt att följa vilka verkningar verksamheten får.

Lagen innehåller på sätt och vis ett undantag från samtidighetsprincipen när det i 16 kap. 24 § 2 mom. stadgas, att handläggningen av ett tillståndsärende under vissa förutsättningar kan delas upp i två skeden; härvid skall dock i det beslut som fattas i det första skedet utöver tillståndsbeslutet också tas in bestämmelser om förhandsersättningar enligt ungefärlig uppskattning. Om därtill på grund av att behövligen utredning saknas finns särskilda skäl, kan vattendomstolen också annars förordna att frågan om ersättande av skada till följd av ett tillstånd skall avgöras senare på initiativ av den som innehar tillståndet, men för skada som kan uppskattas skall också i detta fall bestämmas en förhandsersättning, och beslutet hindrar inte heller den som lidit skada att skilt för sig söka ersättning enligt 11 kap. 8 § 3 mom. Bestämmandet av förhandsersättningar särskilt för var och en som lidit skada innebär i praktiken dubbelt arbete och förfarandet med två skeden har inte heller annars påskyndat avgörandena eller genomförandet av företagen, vilket ursprungligen var avsikten.

I synnerhet de som idkar sådan verksamhet som avses i lagen har föreslagit att samtidig-

hetsprincipen borde slopas. Frågan kan ha betydelse för de finska företagens konkurrensposition, särskilt i ärenden som gäller avloppsvatten, eftersom man i andra länder i allmänhet skiljer mellan tillstånd och ersättningar.

Om ersättningsfrågorna handläggs utan samband med tillståndsärendet, kan detta å andra sidan ha betydande konsekvenser för dem som förlorar förmåner. Det ursprungliga syftet med samtidighetsprincipen var, att en verksamhet skall få inledas först när förluster som kan uppskattas på förhand har blivit ersatta. Om ersättningarna bestäms och betalas först efter att den verksamhet som tillståndet ger lov till har inletts, kan det särskilt vid insolvens uppstå en viss osäkerhet om huruvida ersättningar kan erhållas, samtidigt som det uppstår spörsmål om hur ersättningsbeloppets värde skall bestämmas och bibehållas (t.ex. räntespörsmål). För skador som inte förutsatts när tillståndet beviljades (s.k. oförutsatta skador) eller utretts betalas dock inte heller för närvarande förhandsersättningar och säkerhet ställs inte heller.

2.3. Övriga frågor som ansluter sig till tillståndssystemet

2.3.1. Absoluta hinder för meddelande av tillstånd

I 2 kap. 5 § vattenlagen stadgas om absoluta hinder för meddelande av tillstånd. Tillstånd till byggande får inte meddelas, om byggandet äventyrar det allmänna hälsotillståndet, orsakar avsevärda och vittgående skadliga förändringar i omgivningens naturförhållanden eller i vattennaturen och dess funktion eller i hög grad försämrar bosättnings- eller näringsförhållandena på orten. Lagrummet gäller direkt tillstånd till byggande enligt 2 kap., men genom hänvisningsstadgandena utsträcks dess verkningar också till bedömningen av förutsättningarna för många andra vattenrättsliga företag. Paragrafen ändrades 1987. Därvid fogades till stadgandet omnämmandet av skadliga förändringar i vattennaturen och dess funktion.

I praktiken har ansökningar om vattensrättsliga tillstånd särdeles sällan avslagits med stöd av 2 kap. 5 §. Avslagen har i praktiken baserats på andra stadganden som lättare kan tillämpas, t.ex. på en intressejämförelse enligt 2 kap. 6 §.

Det skydd som jämförelsen ger är dock relativt, t.o.m. när viktiga miljöintressen står på spel.

2.3.2. Förutsättningen som gäller allmänt intresse

I 2 kap., som gäller byggande i vattendrag, stadgas om hindren och försättningarna för meddelande av tillstånd. Med stöd av olika hänvisningar tillämpas stadgandena också på det sätt som framgår av 2 kap. 1 § 3 mom. på många andra vattenrättsliga företag, som regleras i 3—9 kap. I dessa kapitel regleras dessutom vissa särskilda förutsättningar för meddelande av tillstånd. Om inte annat följer av 2 kap. 5 §, förutsätter meddelande av tillstånd till byggande och till flera andra åtgärder vanligtvis enligt 2 kap 6 § 2 mom. antingen att allmänt intresse kräver att företaget genomförs eller att en intressejämförelse görs, dvs. att nyttan av åtgärden konstateras vara betydlig i förhållande till de skador, men eller andra förluster av förmån som den medför. Att företaget anses påkallat av allmänt intresse är med andra ord nog för att en sådan intressejämförelse som annars görs i tillståndsärenden inte skall behöva företas; vid sådana jämförelser skall enligt 2 kap. 11 § i alla fall också företagets betydelse ur allmän synpunkt beaktas. I de fall där förutsättningen allmänt intresse tillämpats har tillståndsprövningen kritiserats för att vara ensidig och i alltför hög grad gynna den som ansökt om tillståndet — i praktiken oftast en myndighet. I rättspraxis har detta även vållat en sådan komplikation, att vattendomstolarna i fall där en myndighet ansökt om tillstånd till ett företag har fått lov att avslå ansökningen eller begränsa företaget med stöd av andra stadganden, oftast 2 kap. 3 §, fastän syftet med detta stadgande är ett annat.

I ärenden som gäller avloppsvatten kan sökanden inte hänvisa till allmänt intresse. Däremot ingår stadganden om allmänt intresse, vilka i egenskap av specialstadganden skall tillämpas i stället för 2 kap. 6 §, i 5 kap. 13 §, som reglerar förutsättningarna för utförande av vissa anläggningar och meddelande av vissa rättigheter i anslutning till flottning samt i 9 kap. 8 § 1 mom., som reglerar förutsättningarna för meddelande av tillstånd till grundvattenstäkt.

2.3.3. *Prövningen av förutsättningarna för tillstånd som gäller avloppsvatten samt stadgandena om ersättningar som beror på avloppsvatten*

Stadgandena för det system med tillstånd till förorenande åtgärder som regleras i 10 kap. vattenlagen ändrades 1987. Genom reformen eftersträvades ett ökat skydd för vattnen. I detta sammanhang fogades till det ändrade 10 kap. 24 § 1 mom. ett stadgande om att vattendomstolen, när den för meddelande av ett tillstånd jämför förmåner, särskilt skall beakta betydelsen av den verksamhet som avses i ansökningen samt av det men som orsakas av åtgärden från allmän synpunkt. Enligt propositionen föranleddes ändringen av den kritik som riktats mot 10 kap. 24 § på den grunden att lagrummet inte i tillräcklig utsträckning tog hänsyn till de följder som beviljandet av ett tillstånd kan medföra från allmän synpunkt.

Stadgandet är i viss mån svårtolkat. Det är inte klart i vilken utsträckning hela den efterstävade nyttan av den verksamhet som utsläppet härrör från skall beaktas vid jämförelsen av förmånerna. Det är inte heller lätt att se hur förutsättningen kan kombineras med den förutsättning i samma stadgande som gäller s.k. kostnadsjämförelse ("...avlägsnande av avloppsvattnet eller annat ämne som förorenar vattnet eller förhindrande av att dylikt ämne kommer in i vattendraget inte på annat sätt med skäliga kostnader är möjligt").

När stadgandena reviderades 1987 reglerades även den giltighetstiden för föroreningstillstånd på ett sätt som redan då överensstämde med tendensen i rättspraxis. Enligt 10 kap. 24 b § 1 mom. meddelas ett tillstånd beroende på sakens natur för viss tid eller tills vidare. Inte heller ett tillstånd som beviljats tills vidare är dock statistiskt, utan skall ses över med vissa mellanrum. Lagändringen har föranlett att ersättningar ibland bestäms att betalas i ett för allt och ibland såsom periodiska ersättningar (se även 11 kap. 10 §). Vattendomstolarnas praxis är i detta avseende något oenhällig.

När ersättningarna i samband med ett tillstånd som meddelats tills vidare har bestämts att betalas i ett för allt, kan de skadelidandes partsställning de facto försämrats när tillståndet senare ses över. Ersättningar som betalas i ett för allt kan inte heller senare justeras, varför ändringar i de förluster av förmåner som

föroreningen medför, t.ex. en förbättring av vattnets kvalitet till följd av en bättre reningsteknik, inte längre påverkar ersättningarna. För skador som inte förutsatts när tillståndet beviljades kan tillståndsinnehavaren även senare förpliktas att betala ersättning.

2.3.4. *Föreskrifter och anmälningsskyldighet i anslutning till ett tillståndsbeslut*

Enligt 2 kap. 12 § skall i ett beslut angående byggnadstillstånd föreläggas en tid om högst tio år, under vilken arbetet skall utföras. När tiden gått ut förfaller tillståndet. Tiden kan på synnerliga skäl förlängas. Tillståndet kan i så fall vara i kraft under flera år utan att byggnadsarbetet alls inleds. Vetskapen om det kommande företaget kan dock i betydande mån begränsa de skadelidandes verksamhetsmöjligheter på företagens verkningsområde.

Enligt en tolkning, som rättspraxis omfattat, har det redan nu ansetts möjligt att ändra bestämmelserna i tillståndet när giltighetstiden förlängts, medan det inte har ansetts möjligt att ändra ersättningsskyldigheten.

Enligt gällande lag behöver något anmälan om att byggnadsarbetet inleds inte göras, även om en sådan skyldighet ibland i praktiken ålagts den som fått tillstånd.

I vattenlagen finns vissa stadganden om skyldighet att anmäla om ett byggnadsarbete och att anmäla när det fullbordats (12 kap. 16 §, 16 kap. 30 § 1 mom.) I tillståndsbesluten har i allmänhet med stöd av det sistnämnda lagrummet föreskrivits när och till vem anmälan skall göras.

De stadganden som refererats ovan utgör inte ett system som skulle omfatta alla företag och reglerar inte när ett tillståndsbaseerat företag senast skall inledas, när det senast skall fullbordas och vilka meddelanden som skall lämnas om att arbetet inletts eller fullbordats. I lagen finns inga stadganden om när ett byggnadsarbete eller någon annan åtgärd senast skall inledas. I 16 kap. 30 § 1 mom. förutsätts det visserligen att en anmälan om att företaget fullbordats existerar, men något entydigt allmänt stadgande om skyldighet att göra en sådan anmälan finns inte i 2 kap., som reglerar anläggarens skyldigheter. Detta har en viss betydelse bl.a. med tanke på de skadelidandes rättsskydd.

De praktiska problemen i anslutning till en

anmälan om att ett företag fullbordats har närmast gällt förordnande om slutsyn och den tidpunkt från vilken preskriptionstiden för sådana skador som inte har förutsatts börjar löpa.

Enligt 16 kap. 30 § 1 mom. kräver ett förordnande om slutsyn att anmälan om fullbordan har gjorts. Om anmälan inte görs, blir frågan antingen inte alls prövad i vattendomstolen eller också prövas den först när ifrågavarande myndighet eller någon av parterna yrkar på slutsyn. Frågan behandlas närmare nedan i 2.5.

Enligt 2 kap. 27 § 2 mom. skall en ansökning om ersättning för skador som inte har förutsatts anhängiggöras inom tio år efter det byggnadsarbetet slutfördes, om längre tid inte har bestämts i tillståndsbeslutet. Lagrummet har i rättspraxis tolkats bokstavligt, och det huruvida en anmälan om fullbordan gjorts eller inte har inte tillmätts betydelse. I praktiken är det emellertid mycket svårt för parterna att avgöra när t.ex. ett stort vattenreglerings- eller vattenståndsregleringsföretag har fullbordats, i synnerhet om företaget genomförs i etapper och de skadliga verkningarna yppar sig senare.

Med tanke på tryggheten av parternas rättigheter vore det skäl att reglera preskriptionstiden på ett entydigt sätt. Om ersättningsyrkandena preskriberas för att en anmälan om fullbordan inte har gjorts eller en slutsyn inte förrättas, kan den som innehar tillståndet få obehörig vinst. Om slutsynen fördröjs kan det också bli svårare att skilja de oförutsatta skador som företaget medför från andra skador.

2.3.5. Uppskattningen av företagets verkningar vid tillståndsörfarandet

I 16 kap. 1 § vattenlagen stadgas om sökande av vattenrättsliga tillstånd. Till ansökan skall fogas behövlig utredning samt en plan för genomförandet av det företag som avses i ansökningen. I stadgandet nämns inte uttryckligen utredningar av företagets verkningar på miljön eller dess övriga verkningar, fastän stadgandena i vattenförordningen om förfarandet vid sökande av tillstånd för olika vattenrättsliga företag förutsätter sådana utredningar, om verkningarna är sådana att de regleras i vattenlagen.

2.4. Fiskeriekonomiska skyldigheter

I 2 kap. 22 § vattenlagen stadgas om hur konflikten mellan byggande i vattendrag och en fiskeriförmån skall avgöras. Lagrummet ändrades i samband med reformen av vattenlagen år 1987. I det sammanhanget justerades de tidigare primära, i praktiken bristfälligt fungerande stadgandena om skyldighet att bygga fiskevägar till att motsvara rådande praxis. I lagrummets 1 mom. talas numera om skyldighet att plantera ut fisk och vidta andra åtgärder som behövs för att förebygga skador på fiskbeståndet (skyldighet att vårda fiskbeståndet). Om det inte är ändamålsenligt att anläggaren åläggs en sådan skyldighet, kan han i stället påföras en fiskeskyddsavgift.

Särskilt de erfarenheter som erhållits av skyldigheten att bygga fiskevägar gjorde att det ansågs motiverat att införa stadganden om möjligheter att senare ändra bestämmelserna i ett beslut om skyldighet för anläggaren att vårda fiskebeståndet eller betala fiskeskyddsavgift. De allmänna stadgandena om justering av ett lagakraftvunnet beslut (2 kap. 27 och 28 §§, 10 kap. 25 §) var inte i detta avseende tillräckliga. I det ändrade 2 kap. 22 § 4 mom. togs därför in ett stadgande, som avhjälpte denna brist, och som ger vattendomstolen möjlighet att på ansökan ändra bestämmelserna att vårda fiskbeståndet och betala fiskeskyddsavgift, om förhållandena har förändrats väsentligt. Till 2 kap. 28 § fogades en hänvisning till denna reglering.

Enligt motiveringen till förslaget var avsikten inte att inleda en allmän justering av skyldigheter att vårda fiskebeståndet enligt redan beviljade tillstånd. Avsikten med ändringen var i stället att göra det lättare att ändra sådana skyldigheter att vårda fiskebeståndet eller betala fiskeskyddsavgifter som visat sig oändamålsenliga så, att de bättre skulle motsvara förändrade förhållanden.

I utlåtanden som har givits till justitieministeriet om hur väl de i samband med reformen 1987 ändrade stadgandena fungerar, har rätt allmänt fäst uppmärksamhet vid det oklara tillämpningsområdet för det stadgande som gäller de fiskeriekonomiska skyldigheterna. Oklarhet råder om huruvida stadgandet kan tillämpas på skyldigheter att vårda fiskbeståndet som uppstått innan vattenlagen trädde i kraft. Det har ansetts att 2 kap. 22 § 4 mom. i avsikt av ett uttryckligt stadgande endast

kan tillämpas på beslut som givits medan vattenlagen varit i kraft. Enligt den tidigare lagen var skyldighetssystemet ett annat, och inte heller 22 kap., där övergångsstadgandena finns, ändrades i detta sammanhang. En sådan tolkning omfattade också högsta förvaltningsdomstolen i det avgörande som tagits in i årsboken såsom HFD 1992 A 99. Möjligheter saknas således att justera de allra äldsta och sannolikt mest oändamålsenliga skyldigheterna.

2.5. Slutsyn

2.5.1. Tillämpliga stadganden

Enligt 14 kap. 7 § 2 mom. skall ärenden som gäller slutsyn i vattendomstolen handläggas såsom ansökningsärenden. Om slutsyn stadgas i 16 kap. 30 och 31 §§ samt i 18 kap. 12 och 13 §§. Stadgandet i 21 kap. 11 § 3 mom. skall dessutom tillämpas på kostnaderna för slutsyn.

2.5.2. Förordnande om slutsyn

Vattendomstolen prövar när slutsyn skall förrättas i ett ärende. Vattendomstolen kan förordna att slutsyn skall förrättas i sådana ansökningsärenden där en syneförrättning förrättats. Ärenden som har avgjorts i kungörelseförfarande kan enligt 16 kap. 30 § 2 mom. förordnas att handläggas vid slutsyn endast om vattendomstolen på yrkande av en myndighet eller en part eller annars anser att särskild anledning därtill föreligger.

Om slutsyn kan förordnas först när tillståndshavaren har gjort anmälan till vattendomstolen om att företaget fullbordats, om inte en myndighet eller en part särskilt yrkar på slutsyn. Tillräcklig uppmärksamhet har emellertid inte alltid fästs vid att en sådan anmälan skall göras. Om anmälan inte görs, kan frågan om förordnande av slutsyn inte prövas. De som gjort anmälan kan därför komma i en sämre position än de som försummat denna skyldighet.

Efter att vattendomstolen fått anmälan om att ett företag slutförsts, har den i de fall där slutsyn varit möjlig, dvs. närmast i en del av de ärenden som handlagts vid syneförrättning, i allmänhet begärt ett utlåtande av tillsynsmyndigheten, vatten- och miljöstyrelsen eller

vatten- och miljödistriktet, om huruvida slutsyn behövs. Det har i vissa sammanhang föreslagits att detta förfarande skall utsträckas till att också omfatta fiskerihushållningsmyndigheterna och fiskelagen i sådana fall där företaget medför ändringar i allmänna eller enskilda fiskeriekonomiska förmåner. Om en myndighet har ansett att en slutsyn behövs, har en sådan i allmänhet förordnats att förrättas i ärendet.

I lagen finns inte någon bakre tidsgräns för när ett förordnande om slutsyn senast skall ges eller ett yrkande senast framställas. Om ett förordnande om slutsyn inte ges efter att en anmälan gjorts om att företaget fullbordats, förblir ärendet öppet till denna del, eftersom en myndighet eller part senare kan yrka på slutsyn. I vissa fall har slutsyn på yrkande av en part förordnats att hållas fastän mer än 20 år förflutit från det att anmälan gjordes.

Behovet av en bakre tidsgräns, efter vilken ett yrkande om slutsyn inte längre får göras eller ett förordnande om slutsyn utfärdas, kan motiveras med att förhållandena samt behoven av att använda vattendraget kan ha förändrats så mycket när ärendet dragit ut på tiden, att det vid slutsynen är svårt att konstatera vad olika skador beror på. En konflikt med stadgandet i 2 kap. 27 § kan också uppstå därför, att vid slutsynen också sådana oförutsatta skador reds ut för vilkas del rätten att framställa ett särskilt ersättningsyrkande redan har preskriberats.

2.5.3. Omständigheter som skall behandlas vid en slutsyn

Enligt 16 kap. 31 § 2 mom. och 18 kap. 13 § 1 mom. skall det vid en slutsyn utredas huruvida företaget eller åtgärden utförts enligt lag och forskrifterna i tillståndsbeslutet samt om därav kan motes sådana skadliga verkningar för allmänt eller enskilt intresse som inte beaktats när tillståndet meddelades. Det egentliga beslutet fattas av vattendomstolen på framställning av förrättningsmännen.

Vid slutsynerna har det i praktiken klarlagts vilka av de skador som företaget vållat eller som uppstått som har varit förutsatta i tillståndet och för vilkas del ersättningskyldigheten således redan avgjorts, och vilka som däremot är oförutsatta i den mening som avses i 2 kap. 27 § 1 mom. och 11 kap. 8 § 3 mom. De

sistnämnda kan samtidigt också vara oförutsedda på det sätt som avses i 2 kap. 27 § 2 mom. Vid behov har en framställning om ändring av tillståndsvillkoren gjorts till vatten-domstolen.

I 16 kap. 31 § 2 mom. nämns inga ersättningar. Med stöd av ordalydelsen i 18 kap. 13 § 1 mom. har det framförts en uppfattning, enligt vilken på tjänstens vägnar inte ens oförutsatta skador, som redan uppstått, skall upptas till prövning vid slutsynen. Enligt denna uppfattning skall parterna således själva, med stöd av 2 kap. 27 § och 11 kap. 8 §, inom 10 år från det att byggnadsarbetet slutfördes söka ersättning för sådana skador. Denna ståndpunkt har t.ex. vatten- och miljöstyrelsen omfattat i vissa utlåtanden 1984.

På förrättningsnivån har hävdvunnen praxis emellertid varit en annan. Denna praxis har även högsta förvaltningsdomstolen omfattat i sitt utslag HFD 3.3.1993 liggare nr 687, som tagits in i årsboken. Enligt detta utslag skall, enligt den officialprincip som iakttas i ansökningsärenden, vid slutsynerna också redas ut sådana skador som redan uppstått, och som inte förutsatts i tillståndsbeslutet.

2.5.4. Påminnelser med anledning av ett utlåtande som gjorts vid en slutsyn

I lagen finns inga stadganden om huruvida det är möjligt att till vattendomstolen framställa påminnelser, yrkanden eller anmärkningar med anledning av ett utlåtande som uppgjorts vid en slutsyn. För att klarlägga denna fråga är det skäl att ta in ett stadgande om rätt att framställa påminnelser samt om den tid inom vilken detta skall göras. Ett sådant förslag motsvarar också högsta förvaltningsdomstolens ståndpunkt i fallet HFD 19.1.1983 liggare nr 267.

2.6. Översyn av vattenreglerings- och uppdrämningsstillstånd som vunnit laga kraft

2.6.1. Stadganden

De första egentliga stadgandena om vattenreglering stiftades 1934, när 1902 års lag om vattenrätten ändrades i syfte att förbättra produktionsförutsättningarna för vattenkraften. Enligt den äldre lagen var det endast i

mycket begränsad omfattning möjligt att bedriva verksamhet som kan betraktas såsom vattenreglering. I den ändrade lydelse som de fick år 1934 var stadgandena i kraft tills vattenlagen trädde i kraft den 1 april 1962. En stor del av ansökningarna om vattenreglering handlades dock med stöd av i många avseenden otillfredsställande stadganden i de undantagslagar som stiftats under krisförhållanden (383/40 och 196/41). Lagarna upphävdes genom vattenlagen. Den speciallag som gällde reglering av vattenföringen i Kemi älvs vattendrag (62/60) upphävdes år 1968. Från och med 1962 har de nya vattenregleringstillstånden i övrigt beviljats med stöd av stadgandena i 8 kap vattenlagen. Vissa tillstånd som kan jämföras med tillstånd till vattenreglering har också handlagts med stöd av 2 och 7 kap.

Ett tillstånd till vattenreglering är juridiskt sett i princip lika beständigt som ett vattenrättsligt byggnadstillstånd, trots vattenregleringen innebär ett kontinuerligt ingrepp i vattnets avrinning i vattendraget. Möjligheterna att se över tillståndet är också begränsade, trots att regleringsföreskrifterna till följd av ändrad användning av vattnet eller ändrade förhållanden eller värderingar med åren kan ha blivit oändamålsenliga. Det kan också hända att det ursprungliga syftet med en reglering numera saknar betydelse, även om flera av de viktigaste vattenregleringsföretagen fortfarande är viktiga för energiförsörjningen.

Om ett tillstånd, som meddelats med stöd av vattenlagen, förorsakar sådana skadliga påföljder för allmän eller enskild fördel som inte förutsattes på förhand, kan tillståndsvillkoren inom 10 år från det att regleringen inleddes ändras på ansökan av en myndighet eller den som lidit skada (2 kap. 27 §). Tillståndet kan också ändras om iakttagande av dess föreskrifter till följd av ändrade förhållanden förorsakar men; på denna grund är en ändring dock möjlig endast om den inte nämnvärt minskar nyttan av företaget (2 kap. 28 §). Dessa stadganden i 2 kap. tillämpas med stöd av 8 kap. 10 § också på vattenreglering. I praktiken kan möjligheterna att justera tillståndsvillkoren t.o.m. vid genomgripande förändringar i förhållandena vara mycket små.

Särskilt svårt är det att ändra tillstånd som meddelats innan vattenlagen trädde i kraft, fastän det är sannolikast att just bestämmelserna i dessa tillstånd är föråldrade. Stadgandet i 2 kap. 29 §, som gäller dessa tillstånd, är inte

till nämnvärd hjälp. Stadgandet i 30 § gäller sådana tillstånd, som meddelats innan vattenlagen trädde i kraft utan tillräckligt noggranna föreskrifter om vad som skall iaktas för säkerställande av allmänt eller enskilt intresse. De s.k. förtydligande föreskrifter som kan meddelas för avhjälpan av dessa brister får dock inte nämnvärt minska nyttan av bygandet.

I 2 kap. 22 § 4 mom. stadgas om tillstånd som har beviljats med stöd av vattenlagen om ändring av skyldigheten att vårda fiskbeståndet eller betala fiskeskyddsavgift till följd av en väsentlig förändring i förhållandena.

Såväl tillstånd som meddelats med stöd av vattenlagen som med stöd av tidigare lagstiftning kan ändras genom en ansökan om ett helt nytt tillstånd till vattenreglering. Ett sådant tillstånd kan sökas av nyttohavaren eller av staten. Ärendet handläggs då såsom ny vattenreglering, och utgångspunkten vid handläggningen är den situation som råder enligt det gällande tillståndet. Ett nytt tillstånd kan meddelas om det påkallas av allmänt intresse eller om nyttan därav är betydlig i förhållande till skada, men eller annan förlust av förmån som därav följer. De tidigare stadgorna om avrinning kan med stöd av 8 kap. 9 § härvid sammanföras till en ny. Den som innehar det tidigare tillståndet skall med stöd av 2 kap. 28 § samtidigt få ersättning för sin förlust av nyttan med regleringen och för sina kostnader. Dessa möjligheter har emellertid inte de skadelidande eller myndigheter som inte har för avsikt att förvärva ett permanent tillstånd enligt 8 kap. Dessa har endast med stöd av 2 kap. 27—30 §§ möjligheter att få ett tillstånd ändrat efter att det vunnit laga kraft.

Enligt 8 kap. 10 a §, som trädde i kraft den 1 maj 1991, skall sådana villkor i ett nytt regleringstillstånd som är betydande för vattenmiljön och dess användning på förhand i tillståndet bestämmas att ses över med vissa mellanrum, om detta inte av särskilda skäl skall anses vara uppenbart obehövligt. Enligt motiven till lagrummet kan tidsintervallet vara relativt långt, t.ex. 10—30 år. De regleringstillstånd som meddelats efter den 1 maj 1991 befinner sig därför i en annan position än tidigare meddelade tillstånd till den del som det är fråga om bestämmelsernas oföränderlighet och tillståndshavarens rättsskydd. Nyttohavaren får ingen ersättning för den förlust av förmån som han lider till följd av att villkoren

ändras. Den som erhållit tillstånd vet dock redan innan han vidtar åtgärden när och till vilka delar villkoren kan ändras och vilken utredning som då skall lämnas och kan med ledning av detta besluta inleda regleringen samt även ta hänsyn till nämnda omständigheter när han t.ex. sluter avtal med en tredje man.

Enligt 7 kap. 6 a § tillämpas 8 kap. 10 a § även på vattenståndsreglering som omfattar vattnets avrinning i vattendraget. Om vattenståndsreglering gäller härvid vad nämnda paragraf stadgar om vattenreglering.

Med stöd av de ovan refererade stadgandena kan ett tillstånd till byggande eller vattenregleringstillstånd som har beviljats före början av maj 1991 sällan ändras till följd av nya värderingar eller användningsbehov i fråga om ett vattendrag eller dess omgivning.

2.6.2. Problem i anslutning till översynen

Ett behov av att förbättra en bebyggd eller reglerad vattenmiljö beror ofta på att behoven av att använda vattendraget eller sätten att använda det har förändrats. Den förändrade vattenmiljön kan bero såväl på byggandet och regleringen som på flera andra faktorer, t.ex. avledande av avloppsvatten, flottning, skogsdikning och gödning. De mål som med tanke på olika användningssätt uppställs för ändringen av regleringen kan vara sinsemellan motstridiga. Ett resultat som är önskvärt med hänsyn till vattenmiljön och dess användning kan därför inte nödvändigtvis nås enbart genom att villkoren för regleringstillståndet ändras.

En lindrigare reglering av krafthushållningen minskar möjligheterna att förlägga produktionen vid nedströmsliggande kraftverk på ett tidsmässigt riktigt sätt. Ägarna till de kraftverk som drar nytta av regleringen är ofta andra än de som innehar tillståndet. Förhållandena mellan olika nyttohavare har oftast ordnats genom permanenta avtal, därför att de rättigheter som regleringstillståndet ger anses vara permanenta. Att regleringstillståndet ses över kan i vissa fall kränka avtalsförhållandet, om den part som innehar tillståndet efter ändringen inte längre kan bedriva den verksamhet som förutsätts i avtalet.

De flesta kraftverk drivs så, att flera kraftverk bildar en kedja. Härvid vore det sällan ändamålsenligt att bara se över vattenföringsföreskrifterna för ett enskilt kraftverk. Översyn-

nen borde oberoende av äganderättsförhållanden eller behov av översyn utsträckas till att gälla alla sådana inrättningar som har samband med varandra. En lindring av regleringen kan öka översvämnings- eller försumpningskadorna särskilt i nedströmliggande vattendrag, eftersom användningen av stränderna bestäms av rådande vattenstånd. En översyn av vattenregleringsföreskrifter som är en del av dessa arrangemang kan väsentligt ändra syftet med företaget.

I tillståndärenden som gäller byggnads- eller vattenregleringsföretag är parterna ofta många. Översynen av villkoren för vattenregleringstillståndet kan ofta dra ut på tiden eftersom parterna har divergerande intressen. Om en ändring av vattenregleringen vållar förluster av förmåner, kan ersättningsfrågorna bli invecklade, särskilt i sådana fall där skadorna uppskattats och skadeståndsavtal slutits i enlighet med de tidigare besluten, och uppskattningarna och avtalen inte längre motsvarar förhållandena efter ändringen.

2.7. Räntestadganden

2.7.1. Lagstiftning och praxis

I kapitel 11, som gäller ersättningar, finns ett stadgande om påförande av ränta i vissa fall av förhandsbesittningstagande. I regel skall en ersättning i ett för allt enligt vattenlagen föreskrivas att betalas eller i behörig ordning deponeras innan den åtgärd som föranleder ersättningsskyldigheten får vidtas (11 kap. 14 § 2 mom.) Om åtgärden undantagsvis (enligt ett tillstånd att inleda arbeten eller enligt ett avtal) får vidtas innan ersättningen betalats eller deponerats, skall det enligt 11 kap. 14 § 3 mom. föreskrivas att på ersättningsbeloppet skall betalas sex procents årlig ränta räknat från den tidpunkt då rätt till åtgärden meddelades. Nämda 14 § har inte ändrats i samband med justeringar av vattenlagen.

Räntelagen är en allmän lag, som är avsedd att förenhetliga räntestadgandena. Deb tillämpas, med vissa undantag, när ränta skall betalas på penninggäld. Innan räntelagen stiftades var stadganden om dröjsmålsränta i handelsbalken bristfälliga. Gälden var länge räntefri och ränteprocenten var låg i jämförelse med inflationen (5 eller 6 %).

Det fanns dock flera räntestadganden t.ex.

inom jord- och vattenrätten, arbetsrätten och associationsrätten som inte kom att beröras av räntelagen. I regeringens proposition med förslag till räntelag (RP 109/1981 rd.) ansågs det att de situationer som avses i dessa stadganden ofta är väsentligt annorlunda än de som förekommer på det förmögenhetsrättsliga kärnområdet. I propositionen hänvisades till den reform av vattenlagen som då var anhängig. På detta sätt kom t.ex. den ursprungliga 6 % räntan, som fastställdes medan handelsbalkens räntestadganden fortfarande var i kraft, att kvarstå i vattenlagen. I samband med revideringen av vattenlagen 1987 ansågs en justering av räntestadgandena behövlig. Eftersom situationen var den samma för vissa andra markdispositionslagar, togs inga förslag om ändring av räntestadgandena med i propositionen.

I vattenlagen finns också vissa andra stadganden om påförande av ränta; deras praktiska betydelse är dock ringa. I 5 kap. 71 § 3 mom., som gäller förskottsavgifter för flottningskostnader, finns ett stadgande om dröjsmålsränta. Dröjsmålsräntan får fastställas så att den är högst fyra procent högre än den ränta som skall gottskrivas, och som i sin tur är sex procent. I 6 kap. 29 § 1 mom. stadgas om den dröjsmålsränta som bolagsmän i dikningsbolag skall betala för förskottsavgifter som inte betalats inom utsatt tid. I 7 kap. 11 § 1 mom., 8 kap. 19 § och 10 kap. 16 § 1 mom. hänvisas till nämnda lagrum.

Den som drar nytta av dikning skall enligt 6 kap. 22 § på det oguldna beloppet av sin kostnadsandel betala gängse ränta enligt vad som stadgas i förordning (se även 6 kap. 30 § 2 mom.) Någon sådan förordning har inte utfärdats.

2.7.2. Räntere reglering i annan lagstiftning än i vattenlagen

Lagstiftningen om inlösen och tvångsåtgärder

Enligt 52 § 1 mom. lagen om inlösen av fast egendom och särskilda rättigheter (603/77, inlösningslagen) skall sökanden betala ersättning i ett för allt eller, om förskottsersättning har erlagts, betala återstoden av ersättningen inom tre månader räknat från den tidpunkt då inlösningsbeslutet avkunnades, genom att betala ersättningen till ersättningstaganden eller genom att deponera den hos överexekutor.

Sökanden får ta egendom som skall inlösas i sin besittning sedan inlösningsbeslutet avkunnats och sökanden har betalt den i beslutet bestämda ersättningen i ett för allt (sedvanligt besittningstagande, 57 § 1 mom. inlösningslagen). Ett s.k. förhandsbesittningstagande är tillåtet under de förutsättningar som nämns i 58 §.

För obetald inlösningsersättning skall enligt 95 § 1 mom. inlösningslagen betalas sex procents ränta räknat från den dag då sökanden har fått rätt till besittningstagande av det område som skall inlösas. Stadgandet är analogt med 11 kap. 14 § 3 mom. vattenlagen. Om räntan inte motsvarar men eller skada som till följd av förlust av besittningen har uppstått under tiden, skall vid inlösningsförrättningen bestämmas att skillnaden skall ersättas, om ägaren av den tillträdde egendomen yrkar på sådan ersättning (95 § 2 mom. inlösningslagen). Avsikten är att den som avträder egendomen skall få ersättning för den förlust av avkastning som uppstått när han förlorat besittningen av sin egendom utan att han samtidigt fått motsvarande full inlösningsersättning.

Enligt 70 § (334/88) lagen om allmänna vägar skall på ersättning som avses i 9 kap., med undantag av ersättning som fastighetsägaren får för att han bevakat sin rätt, betalas sex procents ränta, för upplåtelse av område från ingången av månaden efter besittningstagandet samt i övriga fall, om inte annat bestäms på yrkande av sakägaren av särskild anledning, från ingången av månaden efter den då ersättningen fastställs.

Enligt 37 § lagen om enskilda vägar (358/62) skall ersättning i ett för allt för upplåtelse av område och för skada och men betalas när den blivit fastställd genom lagakraftvunnet beslut, om inte annat beslöts när ersättningen fastställdes. På ersättningen skall fastställas en ränta av sex procent från nämnda tidpunkt eller, om den åtgärd som som ligger till grund för ersättningen vidtas därförinnan, från sagda dag.

När ett tillstånd till inlösen av ett område för naturskyddsändamål har utfärdats, förbjuder 18 § 3 mom. (672/91) lagen om naturskydd användning av området på ett sätt som kan äventyra ändamålet med inlösnings. Förbudet gäller från den dag då beslutet om inlösnings-tillstånd har delgetts till dess inlösnings har avslutats eller förfaller. På inlösningsersättning-

en skall bestämmas att betalas ränta enligt 95 § inlösningslagen från den dag då inlösnings-tillståndet delgavs.

Också i många andra lagar hänvisas allmänt till räntelagens stadganden till den del som det är fråga om bestämmande av ersättningar. Hänvisningar finns t.ex. i byggnadslagen (370/58), marktäktslagen (555/81) och byggnadsskyddslagen (60/85). Genom dessa hänvisningar blir också stadgandena om skyldighet att betala ränta enligt 95 och 96 §§ inlösningslagen tillämpliga.

Den civilrättsliga ränteregleringen

Räntelagen är en sekundär allmän lag. Dess stadganden gäller i lika mån vanlig löpande ränta (3 §) som dröjningsränta för försenad betalning (4—11 §§).

Om inte annat avtalats, är gäldenären inte skyldig att betala ränta för tiden för gäldens förfallodag. Om det avtalats att ränta skall betalas för gäld utan att räntans storlek bestämts, skall ränta betalas enligt en räntefot som svarar mot Finlands Banks grundränta.

Dröjningsräntan är 16 procent. I 7 § 1 mom. räntelagen stadgas om dröjningsränta på skadeståndsgäld, t.ex. på ersättningsyrkanden som framställs med stöd av skadeståndslagen.

På ersättning för skada som åstadkommit genom uppsåtligt brott skall dröjningsränta betalas från den tidpunkt då skadan inträffade. På skadeståndsgäld skall dröjningsränta enligt 9 § betalas senast från den dag då stämning, lagsökning eller ansökan om betalningsorder delgavs gäldenären eller, om kravet framställs under rättegång, från det kravet framställdes.

Rättegången avgör inte när en skadeståndsgäld förfaller till betalning, än mindre gör ändringssökandet det. Ett bevisligt, tillräckligt motiverat krav föranleder skadeståndsskyldighet. Om skadestånd måste yrkas genom rättegång, får borgenären räkna sig ränteförmånen till godo redan från den tidpunkt som anges i 7 §. Likaså uppstår t.ex. skyldigheten att ersätta motpartens rättegångskostnader jämte dröjningsränta redan när underrätten avkunnar sin dom, även om något lagakraftvunnet avgörande om vem som slutligen vann målet ännu inte föreligger.

2.7.3. Utvärdering av nuläget

Vattenlagens viktigaste räntestadgande, 11

kap. 14 § 3 mom., har ansetts ge rum för talrika tolkningsmöjligheter. När justitieministeriet 1991 begärde utlåtanden från olika håll över verkningarna av vattenlagsreformen 1987 tog högsta förvaltningsdomstolen och Finlands Advokatförbund upp de problem som hänger samman med räntefrågorna, vilka inte alls berörts av reformen.

Lagrummet har utformats såsom ett undantagsstadgande som gäller en speciell situation. Rântestadganden saknas för andra situationer än det förhandsbesittningstagande som förutsätts i stadgandet. I vattenlagen finns inte heller några stadganden om dröjsmålsränta eller hänvisningar vare sig till de numera upphävda rântestadgandena i handelsbalken eller till rântelagen.

Nämnda 11 kap. 14 § 3 mom. har ofta i tolkningspraxis givits en vidare tillämpning än vad ordalydelsen ger vid handen, och i praktiken har lagrummet i stor utsträckning tillämpats även i andra än tillståndsärenden. Å andra sidan har det väckt kritik att dröjsmålsränta enligt rântelagen inte har dömts ut i fall där betalning på förfallodagen uppenbart har försummats. För vattenlagens vidkommande är det möjligt att göra en klar skillnad mellan olika typer av situationer där också skillnader i rânteregleringen kan motiveras (lagliga/olagliga skador, ersättning av i tillståndet fastställda skador/skador som skall ersättas skilt, på förhand förutsatta/oförutsatta skador, ersättningar av inlösningsstyp/skadestånd, vanlig (avkastnings-)ränta/ dröjsmålsränta). Det finns därför behov av att juridiskt analysera olika situationer och reglera den tidpunkt då skyldigheten att betala ränta inträder samt rântans storlek på ett tydligare och mera alltomfattande sätt än vad som är fallet enligt det gällande specialstadgandet.

Ersättningar kan med stöd av 11 kap. 14 § 2 mom. vattenlagen med en svävande formulering ha bestämts att betalas först "innan arbetena inleds". Eftersom ett tillstånd till byggande i vattendrag kan vara i kraft t.o.m. 10 år och även denna tid kan förlängas (2 kap. 12 §), kan en ersättning som bestämts åratals på förhand rântefritt förbli obetald fram till tidpunkten för det konkreta besittningstagandet. Vetskapen om den kommande verksamheten och en eventuell nedgång i penningvärdet påverkar dock ersättningstagarens situation.

Innan rântelagen stiftades blev de problem som hänger samman med rânteprocenten sällan

aktuella, eftersom rântefoten, vare sig det var fråga om dröjsmålsränta eller vanlig ränta, i alla fall var 5 eller 6 procent. Rântelagens stadganden om 16 procents dröjsmålsränta samt om att rântan på en rântebelagd gäld för vilken rântefoten inte avtalats skall räknas enligt Finlands Banks grundränta, har gjort att frågan också ekonomiskt kommit i en annan belysning.

Högsta förvaltningsdomstolen har i sina avgöranden HFD 1992 A 91 och HFD 1992 A 92 ansett, att den ränta som skall betalas på ersättningar för oförutsatta skador i ansökningsärenden enligt 11 kap. 8 § 3 mom. är en sådan dröjsmålsränta på vilken rântelagens stadganden skall tillämpas. Stadgandet i 11 kap. 14 § 3 mom. tillämpades inte i dessa fall.

3. Propositionens mål och de viktigaste förslagen

Det viktigaste målet för propositionen är att förenkla och påskynda handläggningen av vattenrättsliga tillståndsärenden, särskilt omfattande ärenden. Ändringarna gäller särskilt synförrättningarna och utredningsförfarandet i 16 kap. Avsikten är att det skall vara möjligt att beroende på ärendets art flexibelt anlita olika förfaringsätt så, att de krav som parternas rättsskydd ställer samtidigt beaktas. I vattenlagens tillståndssystem råder ett nära samband mellan ersättningarna och avgörandet av tillståndsfrågan. I syfte att öka flexibiliteten föreslås det att denna s.k. samtidighetsprincip mjukas upp. Samtidigt föreslås det att förhandsersättningar enligt 16 kap. 24 §, vilka ofta förorsakat dubbelt arbete, nu slopas. De skadelidandes rättsskydd skall i stället tryggas genom nya säkerhetsarrangemang.

Lagförslaget har vidare såsom mål att avhjälpa brister och oändamålsenlighet i tillståndssystemet. Det föreslås därför att vissa stadganden om förutsättningarna för meddelande av tillstånd, giltighetstider, fataljer samt betalningsskyldighet skall justeras. Stadgandena om slutsyn är likaså bristfälliga och oklara, såsom redan förklarats i 2.5. Det föreslås därför att också dessa stadganden revideras. En revidering föreslås också av de numera oändamålsenliga fiskeriekonomiska skyldigheterna i anslutning till ett tillstånd.

En viktig del av lagförslaget utgörs av de stadgandena som föreslås bli fogade till 8 kap.,

och som innebär en uppmjukning av uppfattningen att bestämmelserna om vattenföring och vattenstånd i tillståndsbeslut som utfärdats före den 1 maj 1991 skall vara permanenta. Dessa bestämmelser har ofta utfärdats för flera årtionden sedan. Jämfört med gällande lag utvidgar de föreslagna stadgandena betydligt möjligheterna att se över tillståndsbestämmelserna till följd av ändrade förhållanden. Ändringen har samma syfte som den ändring som 1991 gjordes för de nya vattenregleringstillståndens vidkommande, men eftersom helhetsituationen är en annan och de gamla tillstånden har vunnit laga kraft, måste förfaringssättet vara ett annat. Om parterna når enighet om en ändring som gäller ett vattendrag, och avsteg från tillståndsbestämmelserna inte behövs, skall det enligt förslaget vara möjligt att ändra vattenföringspraxis utan handläggning i vattendomstolen. En ändring som bestämts av vattendomstolen kan leda till ersättningsskyldighet.

I fråga om räntestadgandena syftar förslagen till att avhjälpa det oklara rättsläget vid tillämpningen av lagen och klarlägga förhållandet mellan å ena sidan räntestadgandena i vattenlagen och å andra sidan stadgandena i räntelagen. Eftersom det råder ett nära samband mellan vattenlagens räntestadganden och stadgandena om rätten att inleda en tillstånds-baserad åtgärd som medför ersättningsskyldighet, föreslås det att ifrågakavande paragrafer i 11 kap. revideras som en helhet.

4. Föreslagna ändringar

4.1. Förfarandet i ansökningsärenden

4.1.1. Sätt att påskynda förfarandet

Om det inte har bestämts att ett ärende skall handläggas vid en syneförrättning, har en vattendomstol redan enligt gällande lag beroende på ärendets art många olika alternativ i fråga om förfarandet till sitt förfogande. Enligt dessa alternativ är det möjligt att handlägga ärendet så enkelt och snabbt som de krav som ställs i fråga om hörandet av parterna i varje enskilt fall fordrar. Stadgandena om kungörelse- och delgivningsförfarande i 16 kap. behöver därför inte i nämnvärd utsträckning ändras. De alternativ som förkortar handläggningen har därför utretts närmast med tanke på syneförrättningarna (ovan 2.1.). Det ändringsförslag

som innebär att tillstånds- och ersättningsfrågorna delvis skiljs åt, och som presenteras närmare i 4.2., leder å andra sidan också till att tillståndsförfarandet förenklas.

Den personal som ansvarar för syneförrättningarna överförs enligt förslaget inte från vatten- och miljöförvaltningen till vattendomstolarna, eftersom detta medför förvaltningsproblem. Detta utesluter en del av de utvecklingsalternativ som nämns i 2.1.4. Däremot föreslås att syneförrättningen förenklas, framför allt genom att slutsammanträdet slopas på det sätt som närmare förklaras nedan. I stället skall ansökningsenheten, den granskade planen och syneinstrumentet läggas fram till påseende i de kommuner som verkningarna av företaget sträcker sig till. Att slutsammanträdet slopas innebär ingen betydande olägenhet för parterna, eftersom kungörelsen om att handlingarna finns tillgängliga samt en sammanfattning av företaget och dess verkningar fortfarande skall sändas till parterna. Handlingarna i ärendet sänds till myndigheterna. Om påminnelserna och yrkandena, såsom det föreslås, framställs skriftligt direkt till vattendomstolen, underlättas också vattendomstolens arbete. Ändringen skulle inte avsevärt påverka antalet påminnelser. Ändringen vore också motiverad med hänsyn till förrättningsmännens arbete, eftersom de inte längre har kunnat ändra sitt förslag med anledning av yrkanden och påminnelser som framställs först vid slutsammanträdet.

Enligt förslaget skall det vara möjligt att begränsa en syneförrättning till att gälla en viss del av verkningssområdet eller vissa av verkningarna. Det vore också skäl att ändra grunderna för när en syneförrättning kan förordnas att hållas så, att hänsyn tas till om förrättningen behövs eller inte.

4.1.2. Förslag som gäller syneförrättningen och utredningsförfarandet (16 kap. 5—7, 11 a—11 c §§ och 18 §, 18 kap. 1, 4—6 och 8—11 §§ samt 21 kap. 11 §)

Det föreslås att 16 kap. 5 § ändras så, att utredning oftare än hittills kan skaffas genom ett utredningsförfarande enligt 6 a § i stället för vid en syneförrättning, och att det skall vara möjligt att förordna att de olika delarna av ett ansökningsärende skall handläggas i det förfarande som är ändamålsenligast i varje enskilt

fall. Om ett ansökningsärende delas upp, skall förfarandet inte behöva vara detsamma för de olika delarna, utan det skall vara möjligt att handlägga en del av ärendet vid en syneförrättning och en annan del i ett kungörelseförfarande, vid behov kompletterat med ett utredningsförfarande.

Det föreslås att den tid som anslås för utredningsförfarandet och förordnandet av en förrättningsman skall ges smidigare ramar. Det föreslås fortfarande att utredningsförfarandet slutförs inom en utsatt, kort tid, som föreslås vara 60 dagar. Vattendomstolen skall dock av särskilda skäl ha möjlighet att förkorta eller förlänga denna tid.

I syfte att påskynda syneförrättningarna föreslås det att slutsammanträdet slopas. Slutsammanträdet är inte nödvändigt med hänsyn till parterna, eftersom de såsom bilaga till sammanträdeskallelsen får en kort, av förrättningsingenjören gjord sammanfattning av syneinstrumentet. Till kallelsen skall också bifogas ett utdrag ur syneinstrumentet till den del som det gäller skador, men eller förluster av förmåner som parten lider till följd av företaget. Om parterna så önskar, kan de göra sig närmare förtrogna med handlingarna.

För närvarande är det möjligt att vid slutsammanträdet framställa påminnelser eller ge uttalanden om syneförrättningen, varvid påminnelserna eller uttalandena kommer till vattendomstolens kännedom genom det protokoll som förrättningsingenjören upprättar. Ett missförhållande är, att påminnelsen kan bli felaktigt antecknad, eftersom protokollet inte hålls tillgängligt. Dessutom är det möjligt att parten också framställer en skriftlig påminnelse till vattendomstolen, och att påminnelserna sinsemellan står i strid med varandra. Enligt förslaget skall påminnelser endast skriftligen kunna framställas till vattendomstolen, vilket skulle förenkla vattendomstolens arbete på denna punkt.

Enligt gällande lag har parterna tid att framställa påminnelser under 60 dagar efter slutsammanträdet, dvs. ca 90 dagar efter att handlingarna gjorts tillgängliga. Myndigheterna har tid att göra anmärkningar under 60 dagar efter att de fått syneinstrumentet; tiden är alltså ca 30 dagar kortare än den tid som parterna har till sitt förfogande. Enligt förslaget skall såväl parterna som myndigheterna ha samma tid till sitt förfogande, dvs. 45 dagar från det att handlingarna gjorts tillgängliga.

Syneförrättningen anses avslutad när de handlingar som hör till syneförrättningen har tillställts vattendomstolen. Enligt 16 kap. 14 § kan vattendomstolen begära utlåtande av förrättningsingenjören över de påminnelser, yrkanden och anmärkningar som har framställts. Ett utlåtande som skall ges efter att förrättningen avslutats kan förutsätta ett besök på platsen och resekostnader kan därför uppstå. Därför föreslås det att 21 kap. 11 § skall tillämpas på de resekostnader och övriga kostnader som förrättningsingenjörens utlåtande kan förorsaka, dvs. att kostnaderna skall betraktas såsom syneförrättningskostnader, som sökanden skall betala.

Med hänsyn till uppgiftens omfattning och det faktum att ett utredningsförfarande ändamålsenligast kan verkställas hos vatten- och miljödistriktet, är det förfarande som skall iaktas när ett utredningsförfarande förordnas att verkställas onödigt oflexibelt och långsamt. För att förfarandet skall bli flexiblare föreslås det att vatten- och miljödistriktet, inte vattendomstolen, skall utse den person som skall verkställa utredningsförfarandet. Vidare föreslås det att till följd av sakens natur inga gode män skall förordnas för utredningsförfarandet.

De stadgandena som gäller utredningsförfarandet finns för närvarande i 16 kap. 6 §, mitt bland de stadganden som gäller kungörelseförfarandet, vilket inte är någon självklar placering för stadganden som gäller ett utredningsförfarande som verkställs efter kungörelseförfarandet. Det är lämpligare att stadgandena placeras efter 16 kap. 11 §.

4.2. Lindring av samtidigthetsprincipen (2 kap. 26 §, 11 kap. 8 §, 16 kap. 24 och 32 §§ samt 17 kap. 5 §)

Det föreslås att regeln om samtidig handläggning av tillståndet och ersättningsfrågorna kan i praktiken i större utsträckning än hittills handläggas skilt för sig, om systemet med förhandsersättningar, som visat sig misslyckat och som lett till att samma arbete utförts flera gånger, samtidigt slopas. I lagförslaget föreslås en sådan lösning. Avgörandet av själva tillståndsärendet kan på detta sätt i många fall betydligt påskyndas. Handläggningen av ärenden som gäller vattenrättsliga tillstånd närmar sig också på detta sätt handläggningen av de

övriga miljötillståndsärendena, där tillståndsfrågan och ersättningsfrågorna handläggs var för sig. Med tanke på industrins konkurrenskraft innebär förslaget att förfarandet i fråga om handläggningen av tillstånd som gäller avloppsvatten närmar sig tillståndsförfarandet i andra länder, där ersättningsfrågorna inte heller i allmänhet handläggs i samband med tillståndet.

Ett alternativ som framförts är att förfarandet skall påskyndas med bevarande av systemet med förhandsersättningar så, att förhandsersättningarna i huvudsak skall lämnas beroende av den utredning som sökanden, dvs. betalaren, skall lägga fram om varje fastighet samt hans uppskattning av skadorna. Detta alternativ har underkänts vid beredningen, eftersom förfaringssättet vore i strid med det krav på opartisk handläggning som är en förutsättning för all rättskipning i ersättningsfrågor.

De skadelidandes rättsskydd skall enligt förslaget tryggas genom säkerhet- och räntearangemang samt genom att principen om bestämmande av ersättningarna å tjänstens vägar bibehålls. På detta sätt tryggar vattenlagen fortfarande den skadelidandes rättsskydd betydligt bättre än de andra system som gäller tillstånd att nyttja miljön eller som är avsedda att skydda miljön, där förfarandet är det att ersättningar bestäms endast om den skadelidande yrkar ersättning.

Den särskilda handläggningen av ersättningsfrågor skall endast gälla ersättning för lagliga skador av verksamheten (ersättningar för skadliga åtgärder), inte ersättningar för inlösen eller tvångsåtgärder, som alltid skall bestämmas i samband med prövning av frågan huruvida det finns förutsättningar för ett tillstånd. Beviljandet av en rätt till tvångsåtgärder hänger så nära samman med prövningen av förutsättningarna för ett tillstånd att det redan i tillståndsskedet är motiverat att bestämma ersättningar för åtgärderna. Det skall vara enkelt för de skadelidande att anhängiggöra ett särskilt ersättningsförfarande, varför det föreslås att vattendomstolen antingen omedelbart eller senare skall fatta beslut om den ordning i vilken ersättningsfrågan skall handläggas.

Möjligheten till en särskild handläggning skall i princip stå öppen i alla ansökningsärendena, men förutsättningarna för en sådana särskild handläggning som nu föreslås kommer

sannolikt oftast att föreligga i ärenden som gäller avledande av avloppsvatten.

4.3. Övriga ändringar som ansluter sig till tillståndssystemet

4.3.1. *Justering av stadgandet om absoluta hinder för meddelande av tillstånd (2 kap. 5 §)*

Det föreslås att stadgandet om absoluta hinder för meddelande av tillstånd i 2 kap. 5 § justeras så, att större uppmärksamhet ägnas arten av företagets verkningar än verkningarnas omfattning. Någon skärpning av rättsläget eftersträvas inte genom ändringen.

4.3.2. *Förutsättningen som gäller allmänt intresse (2 kap. 6 §)*

I syfte att avhjälpa de missförhållanden som refereras under 2.3.2 föreslås det att en intressejämförelse också skall göras i fråga om sådana företag till vilka tillstånd för närvarande kan beviljas med stöd av 2 kap. 6 § 2 mom. På detta sätt tryggas ett läge där företagets verkningar såväl på allmänna som enskilda intressen beaktas vid prövningen av tillståndet, utan att sökandens intressen på förhand ställs i främsta rummet. I praktiken innebär detta att såväl enskildas som myndigheters ansökningar om tillstånd skall prövas på samma sätt. Faktorer som ansluter sig till sådana allmänna intressen som sökanden företräder skall i alla fall enligt 2 kap. 11 § beaktas vid intressejämförelsen, också när intresset inte har något värde som kan mätas i pengar. I de flesta fall där tillstånd meddelats på grund av allmänt intresse, skulle en intressejämförelse ha gett samma slutresultat.

Hänvisningar till allmänt behov har däremot i praktiken haft betydelse i beslut om beviljande av inlösnings- eller nyttjanderätt enligt 2 kap. 8 §. Detta lagrum föreslås inte bli ändrat, varför rätten att på grund av allmänt behov få lösa in eller nyttja egendom som tillhör en annan förblir lika omfattande som hittills. Sådana fall har det också oftast varit fråga om i rättspraxis när genomförandet av ett vattendomstoligt företag har blivit beroende av huruvida allmänt behov anses föreligga.

Miljöministeriet har i sitt utlåtande fäst

uppmärksamhet vid att 5 kap. 13 § och 9 kap. 8 § måste ändras på ett sätt som varar mot 2 kap. 6 §. Det är visserligen sant att enbart det allmänna intresse som sökanden företräder inte heller vid tillämpningen av dessa paragraferna ger en tillräckligt bred bas för en allsidig prövning av tillståndet. I detta sammanhang föreslås dock ingen ändring av paragraferna, eftersom en mera omfattande justering samtidigt kan visa sig befogad. Avsikten är dock att en ändring skall beredas utgående från de erfarenheter som det reviderade lagrummet i 2 kap. 6 § ger. En uppföljning av hur den ändrade paragrafen tillämpas skall också ske och vid behov skall åtgärder vidtas för justering av nämnda stadganden.

Vid den sista bearbetningen av propositionen har uppmärksamhet även fästs vid behovet av att ändra strukturen hos den intressejämförelse som skall göras enligt 2 kap. 6 och 11 §§ så, att även sökandens kostnader beaktas vid jämförelsen. Redan tidigare kan det ha ansetts vara ett missförhållande att tillstånd kan meddelas också för olönsamma företag, t.o.m. så, att företaget samtidigt vållar men för miljön och medför ingrepp i någon annans skyddade intressen. I detta avseende skiljer sig vattenlagen t.ex. från den vattenlagstiftning som råder i Sverige. Avsikten är att lagen också i detta avseende skall utvecklas vidare.

4.3.3. *Ändringar som berör tillstånd till avledande av avloppsvatten (10 kap. 24 och 24 b §§)*

Stadgandet i 10 kap. 24 § 1 mom. vattenlagen har visat sig mycket svårtolkat i den lydelse som det fick 1987. Avsikten var ursprungligen att säkerställa vattenvården genom att den jämförelse av förmåner som stadgandet föreskriver skall göras också från allmän synpunkt. Slutresultatet är emellertid problematiskt, särskilt i fråga om hur indirekta, för samhället förmånliga verkningar av företaget skall räknas sökanden till godo. I vissa fall har detta lett till ett ofördelaktigare resultat för vattenvården. Det föreslås därför att stadgandets ordalydelse justeras.

Ett tillstånd som gäller avloppsvatten är enligt 10 kap. 24 b § i kraft antingen en viss tid eller tills vidare. Det föreslås att stadgandet i 2 mom. om översyn av tillståndsvillkoren skall justeras eftersom det har visat sig oklart.

Likaså föreslås det att 10 kap. 24 § 3 mom.,

som gäller föroreningskadorna, justeras så, att alternativet med ersättning i årliga rater betonas, samtidigt som alternativet med ersättning i ett för allt bibehålls.

4.3.4. *Ändringar som gäller tillståndsföreskrifterna och skyldigheten att göra anmälan (2 kap. 12 och 27 §§, 6 kap. 11 §, 10 kap. 32 § och 12 kap. 16 §)*

Det föreslås att 2 kap. 12 §, som gäller förlängning av giltighetstiden för ett tillstånd som gäller byggande, ändras till att också gälla ersättningsbestämmelserna. Hittills har det varit omöjligt att ändra dessa, vilket i vissa fall lett till att ersättningarna, som kanske fastställts för flera årtionden sedan, inte längre svarat mot den skadelidandes förluster när företaget slutligen förverkligats.

Det föreslås också att skyldigheten att göra anmälan samt vissa fataljer som gäller en sådan anmälan skall regleras på ett mera alltomfattande och logiskt sätt än hittills. Även byggnadsarbete skall inledas inom utsatt tid. I samband med ändringarna klarläggs också den skadelidandes ställning i fall där ersättning med stöd av 2 kap. 27 § 2 mom. skall betalas i efterskott.

4.3.5. *Uppskattningen av företagets verkningar enligt tillståndsansökningen (16 kap. 1 §)*

Det föreslås att till 16 kap. 1 § fogas ett uttryckligt omnämnande av sökandens skyldighet att reda ut verkningarna av företaget eller åtgärden. En komplettering av 16 kap. med stadganden om ett särskilt förfarande för uppskattning av verkningarna på miljön har föreslagits separat i anslutning till en proposition som gäller förfarandet för uppskattning av sådana verkningar (RP 319/1993 rd.). Detta gäller enligt propositionen dock endast de mest betydande projekten i enlighet med vattenlagen.

4.4. *Fiskeriekonomiska skyldigheter (2 kap. 22—22 c §§ och 28 och 29 §§, 8 kap. 25 § och 10 kap. 24 a och 27 §§)*

Det föreslås att de stadganden som gäller de fiskeriekonomiska skyldigheterna revideras i

sin helhet så, att de bildar en mera logisk helhet än för närvarande. Avsikten med de ändringar som föreslås i 2 kap. 22 § är att göra förutsättningarna för åläggande och ändring av de fiskeriekonomiska skyldigheterna mångsidigare samt betona flexibiliteten vid prövningen av skyldigheternas innehåll. Samtidigt föreslås det att de ålderdomliga benämningarna "skyldighet att vårda fiskbeståndet" och "fiskeskyddsavgift" skall ersättas med termerna "fiskevårdsskyldighet" och "fiskerihushållningsavgift".

Möjligheten att se över de fiskeriekonomiska skyldigheterna enligt 2 kap. 22 § 4 mom. skall enligt förslaget utsträckas till att också gälla tillstånd som meddelats under den tid då lagen om vattenrätten ännu var i kraft. Ju längre tid som förflutit sedan tillståndet meddelades, desto större är ofta behovet att till följd av väsentligt ändrade förhållanden se över de fiskeriekonomiska skyldigheterna. De erfarenheter som erhållits sedan lagändringen 1987 visar att översynen har stor betydelse. Reformen har gjort att lagen nu fungerar bättre.

Möjligheten att enligt index justera den avgift som skall betalas till staten utsträcks likaså enligt förslaget uttryckligen till att också gälla tillstånd som meddelats innan vattenlagen trädde i kraft. Eftersom tillstånden ofta är gamla och innehållet varierar, kan översynen dock inte ske på exakt samma sätt som översynen av skyldigheterna enligt vattenlagen.

På flera punkter i vattenlagen hänvisas till 2 kap. 22 §, som föreslås bli ändrad. Därför föreslås det att motsvarande tekniska revidering av dessa lagrum görs.

4.5. Slutsyn (16 kap. 30 § och 18 kap. 13 §)

Genom de föreslagna ändringarna eftersträvas en sådan bearbetning av de rätt kortfattade stadgandena om slutsyn att de motsvarar nuvarande rättspraxis i fråga om de omständigheter som undersöks vid slutsynen. Enligt förslaget skall vid slutsynen utredas sådana skador som uppstått efter att tillståndet meddelades och som inte förutsatts i tillståndet samt vid behov uppskattas ersättningarnas storlek. Samtidigt eftersträvas ett snabbare och enklare förfarande för de fall där ett ärende förordnas att handläggas vid slutsyn så, att slutsynen skall förordnas att hållas inom tre år från det att anmälan om slutförande gjordes.

Härefter skall ett förordnande om slutsyn inte längre vara möjligt. Vidare föreslås det att på ett utlåtande som gjorts upp vid slutsyn skall tillämpas samma stadganden som gäller ett syneinstrument som sätts upp vid syneförrättning, i fråga om hur utlåtandet hålls tillgängligt, kungörs och ges tillkänna samt i fråga om hur påminnelser skall göras.

4.6. Förutsättningar för översyn av beslut som gäller vattenreglering eller uppdamning (2 kap. 14, 28 och 29 §§, 7 kap. 6 § och 8 kap. 10 b §)

Med tanke på de problem som ansluter sig till sådana vattenregleringstillstånd på vilka 8 kap. 10 a § inte tillämpas, föreslås ett nytt översynsförfarande. I förfarandets första skede skall tillståndshavaren, ifrågavarande myndigheter, de kommuner till vilkas områden företagets verkningar sträcker sig samt de som drar nytta av regleringen under ledning av vatten- och miljödistriktet tillsammans reda ut möjligheterna att minska de skadliga verkningarna av regleringen.

Likaså föreslås det att till 2 kap. 14 § 3 mom. skall fogas ett nytt 3 mom., som skall göra det möjligt att se över bestämmelser om vattenstånd och -föring i tillstånd som gäller verksamhet med karaktär av byggande, eller att utfärda nya föreskrifter i anslutning till dessa. I detta förfarande skall samma principer iakttas som i förslaget 8 kap. 10 b §.

Enligt förslaget behövs ingen handläggning i vattendomstolen, om det enligt utredningen är möjligt att i tillräcklig mån minska olägenheterna enligt de gällande tillståndsvillkoren. I sådana fall föreligger i allmänhet inte heller någon ersättningskyldighet. Vatten- och miljödistriktet, en fiskerihushållningsmyndighet och kommunen skall dock avgöra huruvida frågan om översyn av tillståndsvillkoren skall handläggas av vattendomstolen. Om en ansökan anhängiggörs i vattendomstolen, skall domstolen först avgöra huruvida det finns förutsättningar för översyn av tillståndsbeslutet. Om förutsättningar finns, skall vattendomstolen fortsätta handläggningen av ärendet och enligt ansökningsen se över och komplettera tillståndsföreskrifterna.

Det skall också vara möjligt att senare på nytt på ansökan se över samma beslut.

4.7. Revidering av räntestadgandena (11 kap. 14 a—14 c §§ och 21 §)

4.7.1. Val av den tidpunkt från vilken räntan skall räknas

Vid revideringen av vattenlagens räntestadganden är det en principiellt viktig fråga från vilken tidpunkt skyldigheten att betala ränta inträder. Frågan gäller inte dröjsmålsräntan, där betalningsgrunden är försømmelse av betalning i rätt tid, dvs. på förfallodagen. På denna punkt är det redan med stöd av de gällande stadgandena naturligt att anse att räntelagens stadganden om dröjsmålsränta skall tillämpas. Problemet är den eventuella egentliga eller löpande räntan, där grunden för räntan är att den som förlorar en förmån måste tåla en begränsning av sin nyttjanderätt redan innan han kan nyttja på ett sätt som ger honom avkastning. Det är så att säga fråga om räntan på ett lånekapital; betalningsskyldighet har visserligen uppstått, men ersättningsgälden är fortfarande obetald.

När det gäller förlorandet av besittning i situationer av ren inlösningskaraktär, är frågan relativt klar. När besittningen övergår förlorar ägaren rätten att nyttja sin fastighet. Enligt inlösningslagen är ett sedvanligt besittningstagande möjligt först när en ersättning i ett för allt har betalats. Enligt 11 kap. 14 § 2 mom. skall det i regel bestämmas att en ersättning i ett för allt skall betalas eller deponeras innan den åtgärd som föranleder ersättningskyldigheten vidtas. Rätt till besittningstagande eller någon annan åtgärd förutsätter att ersättningen i gengäld är betald.

Ett vattenrättsligt tillstånd eller ett inlösningsstillstånd som statsrådet utfärdar med stöd av inlösningslagen påverkar emellertid ofta de faktiska möjligheterna att nyttja de områden där företagets verkningar yttrar sig, fastän inga konkreta åtgärder ännu vidtagits eller t.ex. till följd av ändringssökande ens kunnat vidtas för genomförande av företaget. Om vattendomstolen har meddelat tillstånd för anläggning av en fiskodlingsanstalt på vattenområdet utanför vissa strand-fastigheter, försvåras försäljningen av byggnadsplatser för fritidsbruk och prisnivån sjunker oberoende av att inga yttre tecken på kommande olägenheter kan skönjas. Efter att statsrådet meddelat inlösningsstillstånd är det inte motiverat för markägaren att vidta

åtgärder för att utveckla eller förfoga över sitt område (se även 34 § inlösningslagen).

Enligt gällande vattenlag baserar sig ersättningskyldigheten och den därtill anslutna räntebetalningsskyldigheten dock inte på att tillstånd beviljas, utan på ett konkret besittningstagande. Räntestadgandena i vattenlagen och inlösningslagen gäller specialfall där räntebetalningsskyldigheten baserar sig på att en rättighet som meddelats i ett beslut får nyttjas på förhand (t.ex. förhandsbesittningstagande). I dessa fall är det fråga om att någon i sin besittning har tillgångar som kan placeras lönsamt och som så att säga tillhör en annan, utan att besittningshavaren dock gör sig skyldig till ett klandervärt beteende, vilket däremot är fallet när dröjsmålsränta skall betalas. Också till denna del följer man konsekvent tänkesättet att ersättningskyldigheten uppkommer vid besittningstagandet. Vid samma tidpunkt börjar också räntan löpa, eftersom någon ersättning inte ännu har betalats.

Det vattenrättsliga förfarandets särart och mångfacetterade karaktär återspeglar sig i rätteregleringsbehovet och möjligheterna. En del av de vattenrättsliga ersättningarna är inlösningsrättsliga ersättningar, som fastställs såsom betalning för inlösen av egendom eller inrättandet av en nyttjanderätt. Anknytningen till inlösningsrättslig tradition är här uppenbar. Å andra sidan är en del av de ersättningar som grundar sig på vattenlagstiftningen till sin karaktär skadestånd, som knappast kan skiljas från de ersättningar som fastställs inom andra rättsområden. Denna tudelning är emellertid inte alltid särskilt klar, och ligger inte heller till grund för uppbyggnaden av ersättningsstadgandena i 11 kap.

Enligt vattenlagen fastställs ersättningar för förutsebara förluster å tjänstens vägnar, i samband med tillståndsförfarandet. Detta gäller såväl ersättningar av inlösningsstyp som ersättningar av skadeståndstyp. Till vissa delar yrkas ersättningar genom ansökningar i efterhand, varvid processkonstellationen påminner om den i tvistemål. Ersättning för skador som vållats genom åtgärder i strid med vattenlagen (olagliga skador) ersätts däremot inte enligt vattenlagen, utan enligt skadeståndslagen (412/74).

4.7.2. Föreslagna ändringar

Det föreslås att stadgandena i vattenlagen

om betalning av ersättning och ränta delas upp i olika paragrafer beroende på om ersättningarna fastställts i samband med ett tillståndsbeslut eller behandlas såsom ett särskilt ansökningsärende. Stadgandena föreslås gälla såväl vattendomstolen som miljövårdsnämnden samt en dikesförrättning, om ersättningar fastställs av dessa.

Paragraferna om betalning av ränta eller ersättning enligt vattenlagen skall tillämpas på alla fall av s.k. lagliga skador. Reformen är inte avsedd att ändra den allmänna principen om att ersättningar som vållats i strid med vattenlagen bestäms enligt skadeståndslagen eller senare delvis enligt lagen om ersättning för miljöskador, vilken såsom bäst behandlas av riksdagen (RP 165/1992 rd.). I dessa fall bestäms räntan på ersättningarna enligt stadgandena i räntelagen.

De gemensamma stadgandena om bestämmande av förfallodag och om dröjsmålsränta skall enligt förslaget fortfarande finnas i 11 kap. 14 §. I samma kapitel 14 a och b §§ skall stadgas om bestämmande av ersättning och ränta i samband med ett tillstånd. I 14 c § skall i sin tur stadgas om betalning av ränta i de fall där ersättningen fastställs annars än i samband med handläggningen av ett tillstånd, dvs. antingen på ansökan av den skadelidande eller vid slutsynen.

Stadgandet i 11 kap. 21 § om förhandsersättningar, som blir onödigt när dessa ersättningar slopas, skall ersättas med ett nytt stadgande om bestämmande av ersättning för sådana särskilda förluster som uppstår under den tid som förflyter mellan det att ett vattenrättsligt tillstånd meddelas och åtgärder vidtas enligt tillståndet.

Stadgandena om den dröjsmålsränta på förhandsavgifter som en delägare i en vattenrättslig sammanslutning är skyldig att betala (6 kap. 29 § jämte övriga hänvisningar i lagen) föreslås bli oförändrade. Till företaget ansluter sig sådana speciella drag, t.ex. obligatoriskt deltagande, som åtminstone inte entydigt talar för att dröjsmålsräntan borde höjas till 16 procent, vilket är dröjsmålsräntan enligt räntelagen. Någon ändring av 6 kap. 22 §, som har ringa betydelse, föreslås inte heller, samtidigt som det konstateras att stadgandets förhållande till systemet för finansiering av dikning borde redas ut vid en eventuell lagändring.

Till revideringen av räntestadgandena ansluter sig vissa andra förslag till ändringar, som

behandlas ovan i 4.2. Det föreslås att stadgandet i 2 kap. 12 § om förlängning av giltighetstiden för ett tillstånd till byggande i vattendrag skall ändras så, att det i samband med förlängningen också skall vara möjligt att se över de tillståndsbestämmelser som gäller ersättningar (1 mom., som föreslås bli ändrat). Till paragrafen skall fogas ett nytt 2 mom., enligt vilket ett byggnadsarbete som avses i beslutet skall vidtas inom den tid som vattendomstolen bestämt, dock senast tre år efter att beslutet vann laga kraft. Enligt förslagets 10 kap. 32 § skall motsvarande tid gälla tillstånd som avses i 10 kap. Dessa stadganden är ägnade att påskynda utredningen av frågan huruvida företaget kommer att förverkligas samt verkställigheten av företaget. På detta sätt förkortas den mellanperiod under vilken de som förlorar förmåner befinner sig i osäkerhet, samtidigt som stadgandet i 11 kap. 21 § är avsett att ge dem gottförelse för de förluster som uppstår under perioden. Den tid som förflyter mellan bestämmandet av ersättningarna och betalningen av dem skall inte heller vara så lång att penningvärdet hinner sjunka i samma utsträckning ibland varit fallet enligt de gällande stadgandena. Enligt förslaget till ändring av 12 kap. 16 §, som refereras ovan i 4.3.4, skall den som fått tillstånd innan han vidtar en åtgärd underrätta tillsynsmyndigheten om när företaget inleds. Ändringen underlättar bestämmandet av den tidpunkt från vilken räntan börjar räknas.

4.8. Övriga ändringsförslag (16 kap. 42 a §)

Det föreslås att hänvisningsfelet i paragrafen rättas.

5. Propositionens verkningar

5.1. Ekonomiska verkningar

Propositionen har inga nämnvärda ekonomiska verkningar. Översyn av regleringstillstånd i enlighet med den föreslagna 8 kap. 10 b § kan i vissa fall leda till att staten blir skyldig att ersätta en enskild rättsinnehavare, men förutsättningarna för en översyn är i den mån stränga att något nämnvärt ersättningsansvar inte är att vänta. Översyn kommer överhuvudtaget inte i fråga, om den i väsentlig mån

ändrar det ursprungliga syftet med regleringen eller i betydlig grad minskar den helhetsnytta som vattenregleringen medför. En översyn förutsätter i vilket fall som helst att nyttan med tanke på allmän fördel är betydande. En ansökan om översyn kan göras enbart av myndigheter.

5.2. Verknningar i fråga om organisation och personal

Propositionen har inga egentliga verknningar i fråga om organisation och personal. Flera av de föreslagna ändringarna syftar dock till att påskynda och förenkla handläggningen av ärendena. Från denna synpunkt medför förslagen statsekonomiska inbesparingar och förbättrade möjligheter att allokera resurserna inom förvaltningen.

5.3. Miljöeffekter

Eftersom det i vattenrättsliga ärenden ofta är fråga om miljövård, kan en effektivare handläggning förväntas ha en indirekt, positiv effekt på miljös tillstånd. Direkta positiva effekter på miljön väntas särskilt av möjligheten att se

över gällande vattenregleringstillstånd. Också vissa av de ändringar som gäller prövningen av tillstånd syftar till att öka hänsynstagandet till miljöeffekterna.

6. Beredningen

Propositionen baserar sig på ett enhälligt betänkande av den kommission för vattenrättsliga tillstånd som justitieministeriet tillsatte den 19 mars 1992 och som avlät sitt betänkande sommaren 1993. De viktigaste myndigheterna och organisationerna på området var företrädare i kommissionen.

Sommaren 1993 begärdes utlåtanden över betänkandet av 20 olika myndigheter och organisationer, varefter propositionen fick sin slutliga utformning som tjänsteuppdrag vid justitieministeriet. I utlåtandena har förslagen till stor del fått understöd. Flera av de anmärkningar och ändringsförslag som framställdes i utlåtandena har beaktats vid den slutliga bearbetningen av propositionen. I vissa enskilda frågor har åsikterna i utlåtandena gått i så olika riktningar att det alternativ som kommissionen stannat för har bibehållits i propositionen.

DETALJMOTIVERING

1. Motivering till lagförslaget

2 kap. Allmänna stadganden om byggande i vattendrag

2 kap. 5 §. Paragrafens nuvarande ordalydelse innebär ett förbud mot att orsaka avsevärda och vittgående skadliga förändringar i omgivningens naturförhållanden eller i vattennaturen och dess funktion. On lagrummet tolkas ordagrant, så förutsätts det att ändringarna är såväl avsevärda som vittgående.

Genom det föreslagna stadgandet, som förbjuder avsevärda skadliga förändringar i omgivningens naturförhållanden eller i vattennaturen, eftersträvas först och främst en förenkling av uttryckssättet. Å andra sidan är ändringen avsedd att uttrycka att vattenlagen

snarare kännetecknas av ståndpunkten att miljöförändringar skall prövas kvalitativt, än av åsikten att uppmärksamhet skall fästas vid om förändringarna i och för sig är vittgående. Det nya stadgandet, där verkningarnas vittgående effekt tillmäts mindre betydelse än tidigare, stämmer också överens med förslaget till ändring av 16 kap. 5 §. Att verkningarna är vittgående kan naturligtvis också vara ett kriterium vid bedömningen av om de är avsevärda. Avsikten är inte att ändringen nämnvärt skall utvidga den nuvarande, snäva tolkningen av 2 kap. 5 §.

2 kap. 6 §. Det föreslås att omnämmandet av allmänt intresse såsom grund för meddelande av tillstånd till byggande styrks ur 2 mom. Begreppet har såtillvida en expropriationsrättslig bakgrund, att det med stöd av "allmänt

intresse" är möjligt att förbigå de övriga grunderna för tillståndsprövningen, dock inte 2 kap. 5 §. När ett tillstånd meddelas med hänvisning till allmänt intresse åsidosätts åtminstone i princip t.o.m. jämförelsen av olika allmänna förmåner, och tillståndet beviljas enbart med stöd av det intresse som talar för företaget och utan hänsyn till eventuella men som vållas andra, rentav viktigare allmänna förmåner. Förutsättningen allmänt intresse tryggar inte heller i tillräcklig mån undersökningen av olika alternativ att förverkliga företaget. Den lämpar sig inte heller till sin struktur för det vattenrättsliga systemet, som bygger på en opartisk jämförelse av olika förmåner. Eftersom allmänt intresse i praktiken i allmänhet har ansetts föreligga närmast i fråga om vissa företag där en myndighet har varit sökande, har detta ibland också lett till att ett företag, som ur en vidare synvinkel betraktat varit oändamålsenligt, tillåtits endast för att tillståndet sökts av en myndighet. Det finns inte längre någon orsak att inte genomgående tillämpa intressejämförelse såsom förutsättning för meddelande av tillstånd, eftersom 11 §, som nära ansluter sig till 6 §, i varje fall förutsätter att sökandens förmåner bedöms också ur allmän synpunkt.

Att omnämmandet av allmänt intresse stryker ur 6 § äventyrar inte heller i praktiken genomförandet av viktiga allmänna vattenbyggnadsföretag eller företag som t.ex. går ut på byggande av vägar eller broar. Avsikten med ändringen är inte att försvåra genomförandet av dessa företag, utan ett avhjälpa den strukturella ensidigheten vid prövningen av tillstånd och se till att en intressejämförelse görs också mellan divergerande allmänna förmåner. Såväl förmåner som talar för ett företag som förmåner som förloras genom företaget skall beaktas vid jämförelsen. Det allmänna förmån som sökanden företräder skall nu ha samma, i 11 § 3 mom. stadgade betydelse för samtliga företag. Enligt nämnda lagrum skall vid prövningen av förutsättningarna för ett tillstånd, bl.a. i de fall där ett företag utöver penningvärdet också har annan betydelse, en jämförelse ur allmän synpunkt göras mellan företaget och den förmån som går förlorad. Rätt tillämpad förmår denna allmänna regel också trygga en myndighets förmåner, när myndigheten är sökande, och gör det möjligt att förverkliga företag som är viktiga för samhället.

Ändringsförslaget påverkar inte stadgandena

i 8 § om inlösen av äganderätt eller meddelande av nyttjanderätt till egendom som tillhör en annan, när detta behövs för genomförandet av ett företag. När sådana rättigheter att vidta tvångsåtgärder behövs, är det enligt förslaget fortfarande möjligt att bevilja sådana med hänvisning till allmänt intresse, oberoende av förutsättningarna i 7 §. I detta sammanhang uppträder det allmänna behovet i sin riktiga, expropriationsrättsliga bemärkelse. Detta lagrum, 8 §, har också i regel varit aktuellt i de fall där tillståndet till ett företag varit beroende av hurvida allmänt behov anses föreligga (t.ex. HFD 1975 A II 92, HFD 1981 A II 90, HFD 1987 A 64 och 1988 A 89).

2 kap. 12 §. Det föreslås att till 1 mom. fogas ett uttryckligt omnämmande av att vattendomstolen vid förlängning av giltighetstiden för ett tillstånd kan se över eller komplettera bestämmelserna i ett tidigare beslut. I detta sammanhang hänvisas också till ersättningsbestämmelserna.

En översyn av ersättningsbestämmelserna kan behövas t.ex. till följd av ett sjunkande penningvärde. Ersättningar som fastställts för nästan tio år sedan svarar kanske inte mot den reella förlust som uppstår för den skadelidande när företaget i sinom tid genomförs.

Enligt förslaget skall i tillståndsbeslutet sättas ut en viss tid för inledandet av byggnadsarbetet, vilket redan nu är fallet enligt byggnadslagstiftningen. Enligt 2 mom. skall arbetet inledas inom den tid som vattendomstolen bestämmer, högst fyra år efter att beslutet vann laga kraft. Utsättandet av en dylik fatalj är viktigt såväl för att stadgandet klarlägger läget för dem som förlorar förmåner genom företaget (osäkerhet kan annars råda om huruvida företaget förverkligas) som med hänsyn till allmänna förmåner. Efter att tillståndet meddelades kan förhållandena på platsen kan ha ändrats i den mån, att ett företag som inleds åratals senare inte längre ens vore tillåtligt.

Om byggnadsarbetet inte inleds inom utsatt tid, skall tillståndet anses ha förfallit. Ett uttryckligt stadgande härom vore befogat med tanke på vissa hänvisningar till lagrummet (t.ex. 21 kap. 8 a § 2 mom.) På en ansökan som gjorts inom den utsatta tiden skall vattendomstolen av särskilda skäl kunna förlänga tiden med högst tre år. Efter en sådan treårsperiod skall det inte längre vara möjligt att förlänga tiden.

Det föreslås ytterligare att i 3 mom. skall

stadgas att en anmälan om att ett byggnadsarbete avslutats eller att en anläggning tas i bruk skall göras till vattendomstolen och tillsynsmyndigheterna inom den tid som vattendomstolen bestämmer. På detta sätt betonas i de allmänna stadgandena om byggande i vattendrag skyldigheten att göra en s.k. anmälan om slutförande. I 16 kap. 30 § 1 mom. förutsetts redan nu att en sådan anmälan existerar, och vattendomstolarna har i praktiken föreskrivit att en sådan skall göras.

Anmälan om slutförande skall ha betydelse bl.a. för den tid under vilken ett yrkande om ersättning för sådana skador som inte har förutsetts i tillståndet skall framställas (se förslaget till ändring av 2 kap. 27 §).

2 kap. 14 §. Enligt förslaget till nytt 3 mom. skall det på motsvarande sätt som enligt förslaget till ny 8 kap. 10 b § vara möjligt att i ett beslut som gäller byggande se över bestämmelserna om vattenstånd och vattenföring. I stället för att utfärda egentliga bestämmelser om vattenstånd och vattenföring eller såsom komplement till sådana bestämmelser skall vattendomstolen också ha möjlighet att utfärda nya bestämmelser som minskar de olägenheter som vattenståndet och vattenföringen vållar. Ett i 1 mom. avsett samarbetsförfarande kan inledas t.ex. för att minska de skadliga verkningarna av ett kraftverks korttidsreglering. Vid behov kan kommunen, fiskerihushållningsmyndigheten eller vatten- och miljödistriktet hos vattendomstolen anhängiggöra en ansökning om minskning av de skadliga effekterna av korttidsregleringen, antingen genom att ändrad vattenföring eller genom andra tänkbara tekniska åtgärder.

2 kap. 22 §. Enligt det tillägg som föreslås till 1 mom. skall vattendomstolen ha möjlighet att vid utformningen av de fiskeriekonomiska skyldigheterna entydigare än förr ålägga sökanden att t.ex. utöver en skyldighet att plantera fisk även följa upp resultatet av åtgärden. Avsikten är inte att hindra vattendomstolen att fortsätta med att utfärda sådana bestämmelser som i praktiken visat sig flexibla, och som gått ut på att vattendomstolen givit en fiskerihushållningsmyndighet befogenheter att fullgöra sina skyldigheter t.ex. så att de fiskarter som skall planteras vid behov byts ut. Meningskiljaktigheter skall dock avgöras av vattendomstolen. Det uttryckliga omnämmandet i lagen av möjligheten att ålägga sökanden en skyldighet att

följa upp resultatet av sina åtgärder grundar sig på nuvarande praxis.

I gällande lag används uttrycket "skada på fiskbeståndet". Med ordet "skada" avses här följder som är menliga såväl för enskilda som allmänna förmåner. Med ett fiskbestånd avses i allmänhet ett avgränsat bestånd av en viss fiskart eller ett genetiskt definierat bestånd av arten. I syfte att klarlägga språkbruket föreslås det att uttrycket ersätts med uttrycket "skada på fiskfaunan eller fisket". Fiskfaunan skall uppfattas i vidsträckt bemärkelse så, att såsom skada på fiskfaunan också skall betraktas en skada som drabbar en viss del av fiskfaunan i vattendraget, t.ex. beståndet av en viss, värdefull fiskart. I detta sammanhang föreslås dock ingen ändring av de övriga stadganden i lagen där uttrycket "fiskbeståndet" fortfarande används i stället för "fiskfaunan" (t.ex. 1 kap. 19 § 1 mom. 2 p. och 2 kap. 3 § 1 mom. 2 p.). Eftersom ändringen inte på denna punkt gäller det sakliga innehållet i lagen, skall stadgandena dock uppfattas på samma sätt.

Enligt förslaget skall den som erhållit tillstånd kunna åläggas skyldigheter såväl för att skadorna skall minskas som för att de skall förebyggas. Under den senaste tiden har man inom miljöpolitiken fäst särskild uppmärksamhet vid de förebyggande åtgärderna. Stadgandet i 1 mom. ger i detta avseende utrymme för olika lösningar som redogörs i förslaget beträffande momentets struktur. Om fiskfaunan förorsakas men av att en led stängs, kan man i vissa fall försöka förhindra skadorna genom en fiskväg. I dessa fall är såväl byggande och upprätthållande av en fiskväg som skyldighet att plantera ut fisk möjliga alternativ enligt detta moment. Också en kombination av dessa åtgärder kan behövas. Momentet omfattar också intensivfångst i s.k. biomanipulativt syfte. De fiskerättsliga förutsättningarna för sådan fångst skall dock regleras särskilt.

Det föreslås att de ålderdomliga termerna "skyldighet att vårda fiskbeståndet" och "fiskekyddsavgift" skall bytas ut mot modernare "fiskevårdsskyldighet" och "fiskerihushållningsavgift". Motsvarande ändring måste göras i många andra stadganden i lagen.

I 2 mom., som gäller av fiskerihushållningsmyndigheten godkända planer för fiskbeståndets skyddande, föreslås vissa språkliga justeringar som beror på ovan nämnda ändringar. I momentet skall också uttryckligen nämnas en sådan plan för nyttjande och vård av ett

fiskeområde som avses i lagen om fiske (286/82). Också den skall därför enligt behov beaktas när någon åläggs skyldigheter. Planerna är inte bindande, vilket bl.a. beror på att det företag som skyldigheten är en följd av inte nödvändigtvis var känt när planen gjordes.

Enligt 3 mom. skall en avgift till fiskerihushållningsmyndigheten fortfarande vara ett alternativ till att den som meddelas tillstånd direkt åläggs att utföra något, om tillämpningen av 1 mom. vore oskäligt eller oändamålsenligt på det sätt som avses i lagen. Orsaken kan t.ex. vara ett behov av att koordinera flera tillståndshavares vårdåtgärder inom samma vattenområde. De åtgärder till vilka avgiften används skall vara av samma art som skyldigheterna enligt 1 mom. Avgiften kan därför också användas för uppföljning av resultatet av åtgärderna. Det föreslås att till momentet fogas ett stadgande om att vattendomstolen kan utfärda föreskrifter om hur fiskerihushållningsavgiften skall användas. Föreskrifterna kan behövas t.ex. för tillämpning av 2 mom., eller därför att det slutliga resultat som användningen av avgiften medför kan påverka tillståndsärendet i andra avseenden, t.ex. förutsättningarna för tillståndet eller ersättningsbestämmelserna.

I dessa ändringar betonas vattendomstolens ställning såsom den myndighet som centraliserat beslutar om fiskevårdsskyldigheten och fiskerihushållningsavgifterna. Vattendomstolen skall ha möjlighet att på ett för fiskerihushållningsmyndigheterna bindande sätt bestämma hur de medel som uppbärs med stöd av ett visst tillståndsbeslut skall användas på det vattenområde som de skadliga verkningarna sträcker sig till. På detta sätt säkerställer lagen att medlen används på ett sätt som beaktar olika allmänna och privata fiskeriekonomiska förmåner.

Vattendomstolen skall ha möjlighet att påföra en fiskerihushållningsavgift i stället för alla åtgärder enligt 1 mom., inte endast i stället för åtgärder som är avsedda att bevara fiskbeståndet.

Det föreslås att i momentet också skall stadgas att avgiften betalas till fiskerihushållningsmyndigheten. Inom centralförvaltningen är jord- och skogsbruksministeriet fiskerihushållningsmyndighet, men i praktiken bör det vara möjligt att ordna betalningsarrangemangen i landsbygdsnäringskretsen som är den lokala myndigheten.

Det föreslås att möjligheterna att ändra fiskevårdsskyldigheterna och -avgifterna i ett lagakraftvunnet tillstånd skall utvidgas genom ett tillägg till 4 mom. Fastän förhållandena är oförändrade, kan en skyldighet anses ha blivit fiskeriekonomiskt oändamålsenlig eller inte längre svara mot sitt syfte. En skyldighet skall i så fall kunna ändras, om den i sin ändrade form kan förutses ge ett från fiskeriekonomisk synpunkt klart bättre resultat. Avsikten är, att med tanke de fall där inga ändrade förhållanden talar för en översyn, skapa förutsättningar för ändring av oändamålsenliga skyldigheter inom ramen för en kostnadsnivå som ungefär motsvarar den tidigare fastställda. Den föreslagna justeringen får inte märkbart höja kostnaderna för genomförande av skyldigheten. Om det gäller skyldigheter som medför olika kostnader, såsom en jämförelse mellan fiskväg och utplantering, bör kostnaderna omräknas så att de blir jämförbara.

2 kap. 22 b §. I paragrafen föreslås terminologiska justeringar till följd av andra ändringar. Indexjusteringen utförs således inte av jord- och skogsbruksministeriet, utan av den fiskerihushållningsmyndighet som avgiften skall betalas till. Benämningen fiskeskyddsavgift ersätts av benämningen fiskerihushållningsavgift.

2 kap. 22 c §. Av 22 kap. 2 § följer, att lagen inte kan tillämpas på beslut som utfärdats med stöd av tidigare lagstiftning, om inte lagen uttryckligen stadgar annat. Eftersom specialstadganden saknas, kan 2 kap. 22 § 4 mom. och 22 b § inte tillämpas på andra beslut än sådana som utfärdats med stöd av vattenlagen samt på skyldigheter som baserar sig på sådana beslut. Denna tolkning har också omfattats i rättspraxis. Ett sådant slutresultat avsåg emellertid inte när lagen ändrades 1987. Det föreslås därför, att stadgandena om fiskeriekonomiska skyldigheter och avgifter skall kompletteras med en ny 22 c §, enligt vilken stadgandena om översyn av skyldigheter och justering av avgifter enligt index skall tillämpas också på beslut som fattats med stöd av tidigare lagstiftning.

Om en fiskeriekonomisk skyldighet eller avgift med stöd av vattenlagen inte motsvarar nuvarande behov, skall 22 § 4 mom. i kapitlet alltid tillämpas vid översynen. Om justeringsbehovet beror på en nedgång i penningvärdet, behöver ett tillståndsbeslut som meddelats med stöd av vattenlagen däremot inte alls ändras, utan jord- och skogsbruksministeriet bär upp avgiften justerad enligt ändringen i kostnads-

nivån. Enligt den föreslagna 22 c § skall möjligheterna att justera fiskerihushållningsavgiften utsträckas till att också gälla åtgärds- och betalningsförpliktelser som har fastställts enligt de stadganden som gällde innan vattenlagen trädde i kraft. I fråga om betalning kan dock fiskerihushållningsmyndigheten inte enligt 2 kap. 22 b § automatiskt bära upp avgiften justerad med indexförhöjning, utan det första beslutet om justering av avgiften skall fattas av vattendomstolen.

En förutsättning för en justering av avgiften är att det är påkallat av allmän eller viktig enskild fördel. När vattendomstolen ser över ett beslut som gäller en fiskerihushållningsavgift, skall den utgå från en uppskattning av det nuvarande priset på de åtgärder som avgiften ursprungligen grundade sig på. Hänsyn skall också tas till omfattningen av de fiskeriekonomiska förluster som företaget medför. Det skall alltså inte enbart vara fråga om en schematisk indexjustering, utan beloppet skall kunna jämkas. På en sålunda justerad fiskeskyddsavgift skall sedan tillämpas 2 kap. 22 b §, varvid fiskerihushållningsmyndigheten bär upp avgiften justerad enligt stegringen i kostnadsnivån.

2 kap. 26 §. När systemet med förhandsersättningar enligt förslaget slopas i 16 kap. 24 §, måste också hänvisningarna till detta lagrum strykas. En ändring föreslås därför av 2 kap. 26 § 5 mom. Likaså föreslås det att 18 kap. 6 § upphävs och att stadgandena i gällande 11 kap. 21 § avlägsnas ur lagen.

2 kap. 27 §. I 2 mom. stadgas om den tid inom vilken ett yrkande på ersättning för skador som inte har förutsatts skall göras. Om inte en längre tid bestämts i tillståndsbeslutet, skall yrkandet anhängiggöras hos vattendomstolen inom tio år från det att byggnadsarbetet slutfördes. Till momentet föreslås ett tillägg om att ersättning för en dylik skada eller utförande av åtgärder enligt 1 mom. skall yrkas inom tio år från det att byggnadsarbetet slutfördes eller från det att en anmälan om slutförande gjordes enligt 12 § 3 mom.

Tillägget är avsett att skingra den oklarhet som råder i frågan när ett byggnadsarbete anses fullbordat och anger tydligt den tidpunkt från vilken preskriptionstiden för sådana skador som avses i momentet skall räknas. Preskriptionstiden börjar alltså löpa när arbetet slutförts och anmälan om slutförande gjorts. Av dessa är den senare tidpunkten den avgörande och en verksam anmälan kan alltså inte

göras på förhand. En lösning som denna, där preskriptionstiden kopplas till anmälan, kan väntas leda till att anmälan görs tidigare och att t.ex. ett eventuellt förordnande om slutsyn därför också kan ges tidigare.

2 kap. 28 §. Eftersom benämningarna "skyldighet att vårda fiskbeståndet" och "fiskeskyddsavgift" ändras skall också 3 mom. i paragrafen justeras i formellt hänseende. Motsvarande ändringar görs i 8 kap. 25 § och 10 kap. 24 a och 27 §§. För klarhetens skull nämns även att stadgandena inte inverkar på tillämpningen av det föreslagna 2 kap. 14 § 3 mom.

2 kap. 29 §. De föreslagna 2 kap. 14 § 3 mom. och den där avsedda 8 kap. 10 b § gäller delvis och 2 kap. 22 c § uteslutande tillståndsbeslut som har fattats med stöd av stadganden som gällde innan vattenlagen trädde i kraft. Därför fogas enligt förslaget ett nytt 3 mom. till paragrafen. Ordalydelsen i det nya momentet är densamma som i det föreslagna 2 kap. 28 § 3 mom.

6 kap. Dikning

6 kap. 11 §. I 5 mom. stadgas om den tid inom vilken en plan som fastställts vid en dikningsförrättning skall genomföras. Om tiden gäller vad 2 kap. 12 § stadgar om föreskriven tid för byggnadsarbete som utförs med stöd av tillstånd av vattendomstolen. Eftersom det föreslås att nya 2 och 3 mom. skall tas in i 2 kap. 12 §, måste också hänvisningen i 6 kap. 11 § ändras. Till följd av vissa särdrag som är förknippade med dikningsplaner, särskilt finansieringsarrangemangen, är det inte motiverat att i fråga om tiden för genomförande av planer som fastställts vid dikningsförrättningar tillämpa stadgandet i 2 kap. 12 § 2 mom. om att åtgärder skall vidtas inom högst tre år från det att beslutet vann laga kraft. Genom en hänvisning till 2 kap. 12 § 1 mom. bibehålls nuläget till denna del. Detsamma gäller i fråga om 19 kap. 5 § 3 mom., som hänvisar till 6 kap. 11 § 5 mom.

7 kap. Vattenståndsreglering

7 kap. 6 a §. Till paragrafen fogas en hänvisning till 8 kap. 10 b §, varvid bestämmelserna om sådan vattenreglering som är en

del av vattenståndsreglering kan justeras på samma sätt som i förslaget till ny 8 kap. 10 b §.

8 kap. Vattenreglering

8 kap. 10 b §. De skador på miljön som vattenreglering medför kan minskas genom iståndsättning och utvecklande av vattenregleringspraxis. Utgångspunkten i förslaget är att möjligheterna att minska de skadliga verkningarna av regleringen först skall redas ut i samarbete mellan parterna. Vatten- och miljödistriktet bär ansvaret för detta utredningsarbete. Om vattendraget ligger inom flera vatten- och miljödistrikts områden, skall ansvaret vara gemensamt för dessa. Om utredningen ger vid handen att det inte är möjligt att på frivillig väg ändra regleringen, skall frågan under vissa förutsättningar hänskjutas till vattendomstolen.

Stadgandet skall i sin föreslagna lydelse också tillämpas på sådan uppdamning och vattenföring som kan betraktas såsom byggnad i vattendrag samt på vattenreglering som är en del av vattenståndsreglering. Hänvisningar med detta innehåll skall tas in i 2 kap. 14 § och 7 kap. 6 a §.

Stadgandena skall också gälla tillstånd som meddelats med stöd av de stadganden som föregick vattenlagen.

Enligt 1 mom. kan en utredning inledas om vattenregleringen föranleder menliga verkningar som är betydande för vattenmiljön eller dess användning, och vattenregleringstillståndet inte blir föremål för översyn enligt 8 kap. 10 a §, som sedan 1991 gällt nya fall av vattenreglering. En utredning kan göras om t.ex. en inom det område som verkningarna sträcker sig till belägen kommun, miljövårdsnämnd, ett fiskelag, ett fiskeområde, en enskild part eller ifrågavarande myndighet föreslår en sådan utredning för vatten- och miljödistriktet eller göras på eget initiativ av vatten- och miljödistriktet.

Det är ändamålsenligast att en förteckning över de åtgärder som behövs för att minska olägenheterna med vattenregleringen utarbetas i en särskild planeringsprocess, där ifrågavarande myndigheter, tillståndshavare, kommuner och andra nyttohavare samarbetar. Planeringen leds av vatten- och miljödistriktet, som i sin egenskap av myndighet som bevakar allmän fördel har kunskap om vattendragets

tillstånd, de behov som uppstår vid en differentierad användning av vattendraget (anskaffning av vatten, vattenkraftushållning, översvämningsskydd, avledande av avloppsvatten, fiskerihushållning, rekreationsbruk), vilka verkningar användningen har på vattendraget, de åtgärder som allmän fördel påkallar samt hur åtgärderna förhåller sig till vattenregleringen. I samband med planeringen skall vatten- och miljödistriktet vid behov även höra t.ex. strandägare som inte deltar i utredningen.

I samarbete mellan parterna kan sådana åtgärder vidtas som ger ett med tanke på helheten gott slutresultat. Om skadorna på planerat sätt kan minskas i tillräcklig mån utan att de gällande tillståndsbestämmelserna ändras, behövs ingen handläggning i vattendomstolen. Att en dylik handläggning kan undvikas, motiverar i sin tur sökanden att hålla sig till de åtgärder som planerats. Avtal om åtgärder som skulle förutsätta undantag från gällande tillstånd kan däremot naturligtvis inte ingås.

Om utredningen inte resulterar i ett avgörande som tillfredsställer parterna, kan den information som på detta sätt erhållits användas i en ansökning till vattendomstolen om att tillståndsvillkoren skall ses över.

Efter utredningen kan vatten- och miljödistriktet, fiskerihushållningsmyndigheten eller kommunen enligt 2 mom. hos vattendomstolen ansöka om översyn av ett tillståndsbeslut, om de menliga verkningarna inte kan minskas utan en översyn av tillståndsvillkoren, eller om det annars finns skäl att se över dem. Anhängigörandet av en dylik ansökning baserar sig således i stor utsträckning på in casu -prövning. Också en sådan ändring som tillståndshavaren godkänner måste naturligtvis handläggas av vattendomstolen, om den innebär undantag från tillståndsbestämmelserna.

Det är motiverat att kommuner kan vara sökande, särskilt när tillståndshavaren är staten samt i fall där översynen närmast har lokal betydelse. Eftersom översynen kan ha en central betydelse för fiskerinäringen i området, föreslås att också statens fiskerihushållningsmyndighet tilldelas ansökningsbehörighet.

Förutsättningarna för översyn av ett vattenregleringsbeslut regleras i 3 mom. En förutsättning är först och främst att den nytta som översynen medför är betydande med hänsyn till allmän fördel. Översynen får inte heller innebära en väsentlig ändring av det ursprungliga

syftet med regleringen och för det tredje får den inte avsevärt minska den totala nyttan av regleringen. Nyttan behöver alltså inte absolut sett vara stor, om den med hänsyn till förhållandena är betydande. I den totala nyttan av regleringen inräknas all den nytta som olika parter förfogade innan villkoren sågs över.

När en ansökning har gjorts skall vattendomstolen pröva huruvida förutsättningar för översyn finns. Prövningen av ansökningen skall basera sig på utredningen, övriga handlingar som bifogats ansökningen samt ett uttalande som domstolen begär av tillståndshavaren. Om det uppenbarligen finns förutsättningar att se över villkoren, skall vattendomstolen ha möjlighet att i sitt beslut ålägga tillståndshavaren att ge in behövlig tilläggsutredning. Enligt förslaget kan ändring i ett sådant beslut inte sökas särskilt. Vid anskaffningen av tilläggsutredning kan vid behov också tillämpas 16 kap. 20 §, som i första hand gäller sökanden. Om det vore oskäligt att ålägga tillståndshavaren att ge in tilläggsutredning, skall den som ansökt om översyn av villkoren i stället själv skaffa den behövliga utredningen. Detta kan vara motiverat t.ex. när tillståndshavaren är ett litet röjningsbolag eller när utredningen behövs enbart på grund av sådan förluster av förmåner som drabbar enskilda. Detsamma gäller fall där en vattenrättslig sammanslutning, t.ex. ett gammalt rensningsbolag, innehar ett tillstånd, men i praktiken upphört med sin verksamhet och en reorganisering av bolaget i utredningskedet skulle fördröja handläggningen.

Efter att vattendomstolen fått behövlig utredning, skall den ta översynen av tillståndsvillkoren till prövning.

Enligt 4 mom. skall tillståndshavaren inte ansvara för de förluster av förmåner som översynen medför. De förluster av förmåner som en översyn av villkoren för ett vattenregleringstillstånd medför skall, om de inte är ringa, ersättas av sökandens medel, med tillämpning av 11 kap. vattenlagen. Om översynen har annan än lokal betydelse, skall staten betala ersättningarna.

Tillståndshavaren och andra som får nytta av vattenregleringen skall enligt förslaget vara skyldiga att utan ersättning tåla mindre förluster av förmåner. Det skall också vara möjligt att jämka ersättningar som betalas för förlust av en nytta som erhållits av vattenreglering. Härvid skall beaktas den nytta översynen medfört samt de förluster av förmåner som den

förorsakat samt den tid under vilken nyttohavaren kunnat utnyttja vattenregleringen. Enligt detta vore det t.ex. möjligt att tillåta betydligt större oersatta nyttoförluster hos äldre än hos nyare kraftverk. Vid bestämmandet av ersättningarna skall dock också de investeringar beaktats som kraftverket gjort i förnyelse- eller kompletteringsyfte. Avskrivningstiden för ett kraftverks anläggningar är i beskattningen 40 år. Avskrivningstiden för byggnader är likaså mycket lång. Endast avskrivningstiden för maskiner är kort. När kraftverksinvesteringar använts i 20 år är ca 20—30 % av dem oavskrivna, och efter 30 år är det fråga om ca 10—15 %. Enligt detta vore möjligheterna till jämkning av regleringsnyttan väsentligt större för de äldsta kraftverkens vidkommande än för nyare kraftverk.

Under övergångstiden kan det dessutom uppstå problem som gäller gällande avtal, köp och försäljning av kraftverk samt investeringar som görs för modernisering och komplettering av kraftverk. Vid översyn av ett tillståndsbeslut är förekomsten av ett avtal mellan tillståndshavaren och en tredje part inte i och för sig relevant, eftersom ett avtal inte kan garantera att tillståndet förblir i kraft i större utsträckning än vad lagen eller tillståndsbestämmelserna medger. När beslut fattas om ersättningskyldighet beträffande överlåtelse och investeringar som sker efter att lagändringen har trätt i kraft, skall beaktas att parterna kände till möjligheten att se över tillståndsbeslutet.

8 kap. 25 §. En teknisk justering av paragrafen föreslås till följd av ändringarna i 2 kap. 22 §.

10 kap. Avloppsvatten och andra ämnen, som förorena vattendrag

10 kap. 24 §. Uttrycket i 1 mom., att betydelsen av den verksamhet som avses i ansökningen skall beaktas, är svårtolkat. Vid tolkningen av stadgandet kan sådana flerfaldiga, t.ex. sysselsättningspolitiska fördelar som verksamheten medför ha en avsevärd betydelse vid jämförelsen av förmånerna. Enligt förslaget skall uppmärksamhet fästas vid det men och den nytta som uttryckligen beror på den utsläppsåtgärd som avses i ansökningen. Meningen är, att förtydligandet av stadgandet skall rikta in jämförelsen av men och nytta på vattenmiljön och på vattnekonomiska förmå-

ner. I annat fall kan jämförelsens balans äventyras, om nämligen endast vissa olägenheter beaktas såsom motvikt till all den nytta som verksamheten i sin helhet medför. När paragrafen stiftades 1987, var avsikten uttryckligen att vattenvården skulle betonas. Även i sin föreslagna lydelse förutsätter stadgandet att jämförelsen av förmånerna görs också från allmän synpunkt, men förmånerna skall härvid uttryckligen följa av att utsläppsåtgärden tillåts.

I sin gällande lydelse går momentet inte heller särskilt väl ihop med de nya principer för bedömning av miljöverkningsarna som förutsätter en utredning att de olika alternativen att genomföra ett företag. Beslutsfattaren är inte bunden av ansökningen, utan kan t.ex. fordra utredning om olika alternativa platser för utsläpp. Därför föreslås ett stadgande om att vattendomstolen vid jämförelsen av förmånerna skall fästa uppmärksamhet vid möjligheterna att bedriva verksamheten så att den vållar så ringa men som möjligt.

Det föreslås att till 3 mom. skall fogas en hänvisning till de stadganden som gäller giltighetstiden för ett tillståndsbeslut. Det skall bestämmas att sådan skada, sådant men eller sådan annan förlust av förmån som åtgärden förorsakar skall ersättas med beaktande av vad 10 kap. 24 b § stadgar om giltighetstiden för ett tillståndsbeslut. Avsikten med förslaget är att betona, att meddelandet av ett tillstånd så, att det gäller tills vidare, inte automatiskt innebär att också ersättningsarna skall bestämmas i ett för allt. Några absoluta stadganden föreslås dock inte, eftersom de praktiska situationerna kan variera. Förslaget ansluter sig till förslaget till ändring av 10 kap. 24 b § 2 mom.

10 kap. 24 a §. Med anledning av ändringarna i 2 kap. 22 § föreslås en teknisk justering av 3 mom. Ordet "skada" ändras till "följder", eftersom det inte behöver vara fråga om skada i betydelsen enskild förlust av förmån. Om ordet "skada" här används utan sammanhang, kan stadgandet missförstås.

10 kap. 24 b §. Enligt 1 mom. meddelas föroreningstillstånd antingen för viss tid eller tills vidare. Prövningen sker från fall till fall så, att ingetdera alternativet prioriteras. Valet av alternativ samt giltighetstidens längd påverkas också i flera fall av skyldigheterna enligt EES-avtalet, vilka regleras i 24 c §. Vidare föreslås det att i 2 mom. förtydligas så, att det uttryckligen nämns att momentet endast gäller tillstånd som beviljas tills vidare, och inte

tidsbundna tillstånd. I ett tillstånd som beviljas till vidare och som kan ses över bör det uttryckligen föreskrivas när tillståndshavaren senast skall göra en ansökan om översyn av tillståndsbestämmelserna. Den föreslagna ändringen vidgar stadgandets ordalydelse till att också gälla de ersättningsbestämmelser som kan ingå i tillståndet. Detta innebär dock inte att både frågan om ändring av tillståndsvillkoren och de i varje enskilt fall aktuella ersättningsfrågorna nödvändigtvis måste avgöras genom samma beslut.

10 kap. 27 §. I paragrafen föreslås en teknisk justering, som motiveras av ändringarna i 2 kap. 22 §.

10 kap. 32 §. Det föreslås att till kapitlet fogas ett nytt stadgande om att de som fått tillstånd till avledande av avloppsvatten, lika väl som de som fått tillstånd till byggande enligt förslaget till ny 2 kap. 12 § 2 mom., skall föreläggas en maximitid, under vilken verksamheten skall inledas. Tillståndsmyndigheten skall bestämma tiden, som får vara högst fyra år från det att beslutet vann laga kraft. Om verksamheten inte inleds inom utsatt tid, förfaller tillståndet. Av särskilda skäl kan myndigheten förlänga tillståndet med högst tre år.

Ändringen är avsedd att minska de missförhållanden som redan innan den tillåtna verksamheten, d.v.s. utsläppen av avloppsvatten, har inletts kan uppstå på verkningsområdet. En långvarig osäkerhet om huruvida tillståndshavaren över huvud har för avsikt att genomföra företaget eller om tidpunkten när det genomförs måste anses otillfredsställande från deras synpunkt som eventuellt förlorar förmåner till följd av företaget. Även förhållandena på verkningsområdet kan ändras jämfört med läget när tillståndet meddelades.

Tillstånd som gäller avloppsvatten meddelas enligt 10 kap. 24 b § för en viss tid eller tills vidare. Att tidpunkten för inledandet av ett företag bestäms i tillståndsbeslutet, kräver ingen ändring av de stadganden som reglerar tillståndets giltighetstid. Den verksamhet som avsetts i ett tillstånd som meddelats för viss tid skall vid äventyr att tillståndet förfaller inledas inom nämnda tid. Om inledandet av verksamheten fördröjs, påverkar detta naturligtvis inte tillståndets giltighetstid.

Samtidigt föreslås ett stadgande om att tillståndsmyndigheten skall ha möjlighet att bestämma att den som får tillstånd skall underrätta tillsynsmyndigheten om fullgöran-

det av de skyldigheter som älägs honom i tillståndet. Med tanke på tillsynen kan det t.ex. vara viktigt att få veta när ett i tillståndet förutsatt reningsverk för avloppsvatten tas i bruk. Förfarandet förbättrar möjligheterna att följa med hur tillståndsskyldigheter uppfylls.

11 kap. Ersättningar

11 kap. 8 §. I 1 mom. föreslås en förtydligande justering som följer av ändringarna i 16 kap. 24 §.

11 kap. 14 §. Den första delen av *1 mom.* skall enligt förslaget bibehållas såsom en allmän regel för alla ersättningsfall och innebära att vattendomstolen alltid när den avgör en fråga om ersättningsskyldighet skall bestämma tidpunkten för prestationen (förfallodagen) och prestationssättet. Det föreslås att stadgandet i slutet av momentet tas in i det nya 14 a § 1 mom.

Det föreslås vidare att i nya *2 mom.* skall tas in ett stadgande om att dröjningsränta enligt räntelagen skall påföras om betalning inte sker senast på förfallodagen. För att de som litar på det officialprincipbetonade systemet i vattenlagen inte skall lida rättsförluster, skall myndigheten påföra dröjningsräntan å tjänstens vägnar. Stadgandet skall gälla såväl ersättningar i ett för allt som rater som erläggs periodvis.

Det föreslås att 2 och 3 mom. tas in som 2 och 3 mom. i den nya 14 a §.

11 kap. 14 a §. När vattendomstolen i ett tillståndsmål beslutar om ersättningar, skall den enligt *1 mom.* samtidigt bestämma när de åtgärder som förutsätts i tillståndet och som vållar ersättningsskyldigheten får vidtas. Tillståndsbeslutet skall här uppfattas i vidsträckt bemärkelse. Som tillståndsbeslut betraktas såväl beslut som gäller egentliga tillstånd som särskilda beslut som gäller rättigheter till tvångsåtgärder. Det är givetvis inte möjligt att i ett särskilt beslut om beviljande av en nyttjanderätt ändra det ursprungliga tillståndsbeslutets bestämmelser om rätt att vidta åtgärder.

Gällande 11 kap. 14 § 2 mom. skall enligt förslaget i något ändrad och kompletterad samt språkligt moderniserad form bli den första meningen i nya 11 kap. 14 a § 2 mom., som gäller tillståndssituationer. Det föreslås att stadgandet skall kompletteras med en hänvis-

ning till 16 kap. 24 § 2 mom. På detta sätt nämns de situationer där det är möjligt att inleda verksamheten innan tillståndsbeslutet vunnit laga kraft och ersättningarna betalts uttryckligen i stadgandet. Samtidigt som förslaget ger större möjligheter att avvika från den s.k. samtidighetsprincipen i vattenlagen, nämligen principen att ersättningar för kända förluster skall bestämmas när ett tillstånd meddelas, ökar räntefrågornas betydelse avsevärt i anslutning till tillstånd enligt vattenlagen. Enligt förslaget till ändring av 16 kap. 24 § 2 mom. skall vattendomstolen oftare än förr kunna tillämpa ett förfarande med två skeden, dvs. avgöra tillståndsfrågan och ersättningsfrågorna var för sig.

En ersättning i ett för allt skall enligt förslaget bestämmas att betalas eller deponeras inom den tid som vattendomstolen föreskriver. Avsikten med detta tillägg, som gör det nuvarande stadgandet tydligare, är att påpeka att vattendomstolen kan bestämma förfallodagen för en ersättning också utan att hänvisa till den bakre gräns som lagrummet föreskriver, nämligen den tidpunkt då åtgärder vidtas. Förfallodagen kan t.ex. anges så, att ersättningen skall betalas inom ett år efter vattendomstolens beslut, dock senast innan åtgärder vidtas.

Det föreslås att språket i 11 kap. 14 § 3 mom. moderniseras och att innehållet i stadgandet kompletteras. I sin reviderade form blir stadgandet första meningen i 14 a § 3 mom., som reglerar räntan i tillståndsfrågor. I samma moment föreslås ett särskilt stadgande om förfallodagen i de fall där handläggningen enligt 16 kap. 24 § 2 mom. skall genomföras i två skeden.

Förslaget avviker från gällande 14 § 3 mom. så, att förslaget endast gäller ränta på ersättning i ett för allt. Stadgandet har redan från början nästan enbart gällt ersättningar i ett för allt i sådana fall där det är fråga om ett slags förhandsbesittningstagande. De periodiska ersättningarna regleras i 14 a § 4 mom.

I de fall där verksamheten med stöd av ett tillstånd, som meddelats i ett förfarande med två skeden, får inledas innan ersättningarna bestäms eller betalas, skall den som förlorar förmåner enligt vattenlagen ha rätt till en sex procents ränta. Ränta skall betalas fram till förfallodagen för ersättningen, räknat från den tidpunkt då den i tillståndet avsedda verksamheten (t.ex. avledande av avloppsvatten) eller de arbeten som förorsakar förlusterna har

inletts med stöd av ett sådant tillståndsbeslut som avses i 16 kap. 24 § 2 mom. (t.ex. byggnadsarbetena på en vattenregleringsbasäng). Det är på sätt och viss fråga om en situation som kan jämföras med förhandsbesittningstagande. I dessa situationer bestäms dock räntan i efterskott, i det ersättningsbeslut som är en del av förfarandet med två skeden.

Det föreslås att den tidpunkt när skyldigheten att betala ränta inträder skall regleras så, att den stämmer överens med de övriga stadgandena i vattenlagen. När ett företag inleds på förhand med stöd av ett tillstånd att inleda arbeten eller ett samtycke, skall skyldigheten att betala ränta uppstå när åtgärden inleds och inte när rätt till åtgärden meddelas t.ex. i ett beslut om tillstånd att inleda arbeten. Denna 14 § ändrades inte när 2 kap. 26 § reviderades 1982, fastän 5 mom. i det sistnämnda stadgandet hänvisar till inledande av arbeten som avses i tillståndet.

Momentet skall också gälla de fall där en åtgärd utan tillstånd har vidtagits innan tillståndsfrågan avgjordes, vilket berodde på att av åtgärden inte kunde förutses sådana verkningar av vilka skyldighet att söka tillstånd följer. Om verksamheten däremot har inletts rättsstridigt, tillämpas på den skada som verksamheten vållat skadeståndslagens ersättningsstadgandena samt stadgandena i räntelagen, oberoende av att ärendet kan handläggas såsom ett ansökningsärendet enligt 11 kap. 8 § 2 mom. Om tillstånd sedermera beviljas i ett fall som detta, måste stadgandena i den föreslagna 14 a § och räntelagen sammanjämkas. Eftersom de situationer där skador uppstått och de ersättningar som skall betalas i praktiken är mycket olika, föreslås inget uttryckligt stadgande om denna sammanjämkning. Utgångspunkten är dock, att 14 a § i sin föreslagna lydelse när det är fråga om rättsstridiga följder inte får leda till ett resultat som från den skadelidandes synpunkt är sämre än det som annars hade varit fallet.

I 3 mom. föreslås att räntefoten fortfarande skall vara sex procent. Om räntefoten enligt vattenlagen skall ändras så att den t.ex. motsvarar den egentliga räntan enligt räntelagen (3 § 2 mom. räntelagen, där räntefoten bundits till Finland Banks grundränta), borde ändringarna genomföras samtidigt med en justering av räntestadgandena i den övriga lagstiftningen om tvångsåtgärder, såsom inlösnings- och väg-

lagstiftningen. I fall där räntan bestäms för framtiden är det dessutom svårt att binda ränteprocenten till rörliga referensräntor. Också i viss annan lagstiftning har räntefoten för en avkastningsränta ibland varit endast sex procent, som t.ex. i stadgandet om olaga vinstutdelning i 12 kap. 5 § 1 mom. lagen om aktiebolag. Sättet att uttrycka räntefoten har dock moderniserats i överensstämmelse med 4 § räntelagen.

Till momentet har i klarläggande syfte fogats orden "fram till förfallodagen". På detta sätt betonas, att en försummelse att betala i rätt tid leder till skyldighet att betala dröjsmålsränta enligt 11 kap. 14 § 2 mom.

Det föreslås att till slutet av momentet skall fogas ett stadgande om hur förfallodagen bestäms i de fall som avses i 16 kap. 24 § 2 mom., när ett förfarande som omfattar två skeden tillämpas. I dessa fall skall ersättningen i regel bestämmas först efter att arbetena inletts, varför situationen påminner om de fall som regleras i förslaget till ny 11 kap. 14 c §. Till förfallodag skall dock bestämmas den trettonde dagen efter beslutet. Om besvär anförs över beslutet, har den betalningsskyldighet möjlighet att undgå dröjsmålsränta genom att betala eller deponera ersättningsbeloppet. Om besvärinstansen ändrar ersättningsbeslutet skall det överbetalda beloppet naturligtvis enligt allmänna principer betalas tillbaka (se förslaget till ny 14 b §). Om verksamheten inte har inletts när ersättningsbeslutet fattas, skall förfallodagen bestämmas enligt 2 mom.

Det föreslås att till det nya 14 a § 4 mom. skall fogas ett räntestadgande för de fall där ersättningarna i ett förfarande som omfattar två skeden bestäms att betalas t.ex. årligen. Antagligen kommer en stor del av de ärenden där förfarandet med två skeden enligt 16 kap. 24 § 2 tillämpas att vara avloppsvattenärenden. I dessa ärenden bestäms ersättningen ofta att betalas i periodiska rater, såsom det föreslås i 10 kap. 24 § 3 mom.

Meningen är, att de som får periodiska ersättningar inte i sinsemellan jämförbara fall skall försättas i en sämre ställning än de som får ersättning i ett för allt. En gottgörelse som motsvarar räntan skall bestämmas att betalas t.ex. i de fall när den första raten av en periodisk ersättning skall betalas i efterskott (i ett förfarande som verkställs i två skeden). I ersättningsbeslutet skall bestämmas, att mottagaren av ersättningen från och med den tid-

punkt när åtgärden vidtogs skall räknas till godo en sex procents årlig ränta på det sammanlagda ("i ett för allt") beloppet av de betalningsrater som gäller tiden innan ersättningsbeslutet gavs. På de årliga betalningsrater som förfaller till betalning efter att ersättningsbeslutet gavs räknas naturligtvis ingen ränta från det att verksamheten inleddes.

Med undantag av de fall som avses i 16 kap. 24 § 2 mom. och 11 kap. 14 c § föreslås inga särskilda stadganden om förfallodagar för de ersättningar som betalas i periodiska rater, eftersom dessa situationer i praktiken är mycket olika. Frågan blir beroende av vattendomstolens prövning i varje enskilt fall. Förfallodagen skall i alla fall regleras enligt 11 kap. 14 §.

11 kap. 14 b §. Enligt paragrafen har den som betalt ersättning utan grund eller för mycket rätt till återbäring. Det är fråga om ett slags återbäring av obehörig vinst. En ersättning kan vara obefogad t.ex. om den enligt 14 a § 2 mom. skall betalas inom ett år från det att beslutet vann laga kraft, men företaget sedermera inte genomförs. Enligt förslaget till 2 kap. 12 § 2 mom. skall åtgärder som avses i tillståndet ju vidtas inom den tid som vattendomstolen bestämmer, högst fyra år efter att beslutet vann laga kraft. Återbetalning av ersättning som har betalats till överbelopp kan bli aktuell t.ex. när ersättningen med stöd av 14 a § 3 mom. har satts ned till följd av att besvär anförts. Ersättningen skall ju i vissa fall betalas redan innan beslutet om ersättning vinner laga kraft.

Återbetalning av en ersättning skall yrkas i en ansökning till vattendomstolen. Om det överbetalda eller utan grund erlagda beloppet är ringa, kan vattendomstolen med hänsyn till detta och förhållandena i övrigt bestämma att beloppet inte behöver återbetalas. Ett sådant friande beslut kan också en fullföljdsdomstol fatta när den handlägger ett besvär.

11 kap. 14 c §. Paragrafen gäller räntan i sådana fall där ett ersättningsbeslut, som grundar sig på stadgandena i 11 kap. inte fattas i anslutning till tillståndsbeslutet. Fallen gäller t.ex. ersättningar för oförutsatta skador och skador som vållats lagligt, men utan tillstånd, samt skador för vilka ersättningen bestäms i efterskott, i samband med slutsyn. Ränfefoten är sex procent.

Om ersättningar för skador som vållas av åtgärder i strid med vattenlagen stadgas i skadeståndslagen. I vissa fall kan yrkanden på

ersättning för sådana skador också handläggas såsom ansökningsärenden. Sådana är vissa i 11 kap. 8 § 2 mom. reglerade s.k. gamla skador, som under vissa förutsättningar kan handläggas gemensamt med tillståndsfrågan samt sådana i 11 kap. 8 § 3 mom. andra meningen nämnda skador som vållats olagligt. När det är fråga om en miljöskada enligt lagen om ersättning för miljöskador, vilken såsom bäst handläggs av riksdagen, skall den nämnda lag i sinom tid tillämpas. När skadeståndslagen eller den föreslagna lagen om ersättning för miljöskador tillämpas, skall räntelagen såsom en allmän lag tillämpas i fråga om räntan på ersättningarna. Vattenlagens räntestadganden skall fortfarande endast gälla räntor på ersättningar som bestäms med stöd av vattenlagens ersättningsstadganden.

Den situation som uppstår när tillstånd meddelas för en verksamhet som redan inletts utan rätt därtill har behandlats i anslutning till 14 a § 3 mom.

I 14 c § föreslås ett uttryckligt stadgande om förfallodagen för en ersättning. Den myndighet som handlägger ersättningsfrågan skall till förfallodag fastställa den trettonde dagen efter att beslutet vann laga kraft. På detta sätt får den ersättningskyldige en skäligen betalningstid. Skadan vållas av laglig verksamhet, varför det inte kan anses motiverat att ålägga den ersättningskyldige att enligt räntelagen betala en 16 procents årlig dröjsmålsränta räknat från den dag då ersättningsyrkandet framställdes.

Räntan skall enligt förslaget räknas från det att ett ersättningsyrkande framställdes till skadevällaren eller, om ersättning yrkas utan att avtalsmöjligheten först undersökts, från det att en ansökning om ersättning gavs in till myndigheten så, att ersättningsärendet blev anhängigt.

Om ersättningar fastställs vid slutsynen, enligt vad som stadgas i förslaget till 18 kap. 13 §, skall räntan enligt 14 c § räknas från det att förfarandet blev anhängigt, oberoende av om den som förlorar förmåner yrkat på vare sig ersättning eller ränta. I de fall där det enligt 16 kap. 24 § 2 mom. av särskilda skäl har bestämts att frågan om ersättande av en förutsatt skada skall avgöras senare, tillämpas 11 kap. 14 a §.

Om ersättningen är en periodisk, skall paragrafen endast tillämpas på de betalningsrater som gäller tiden före ersättningsbeslutet. Stadgandet svarar mot 11 a § 4 mom. I fråga om de

senare betalningsraterna skall frågan om förfallodagen bestämmas från fall till fall.

I 2 kap. 27 §, som gäller företag som innebär byggande, finns ett stadgande om framställandet av ersättningsyrkanden. Enligt 2 mom. skall ett sådant ärende göras anhängigt inom tio år från det att byggnadsarbetet slutfördes, om inte längre tid medgivits i tillståndsbeslutet. Utan avseende på denna tid kan ersättning dock sökas för för skada som förorsakats av anläggningens ras eller annan oförutsedd anledning. I vattenärenden har preskriptionstiden i praktiken beaktats å tjänstens vägnar. Om ingen annan prekriptionstid stadgats, har den princip om preskription av ett skadeståndsykande som framgår av 7 kap. 2 § skadeståndslagen dessutom tillämpats i kompletterande syfte. Regeln är, att ett skadestånd skall yrkas inom tio år från det att skadan inträffade. Det föreslås att regleringen fortfarande skall vila på denna grund.

11 kap. 21 §. Det föreslås att nuvarande 21 § skall upphävas i och med att 16 kap. 24 § revideras. I ett nytt lagrum, som föreslås bli 11 kap. 21 § 1 mom., stadgas om ersättning för ekonomiska förluster som uppstår under tiden mellan det efter att tillståndsbeslutet fattades och åtgärder vidtogs eller tillståndshavaren alternativt avstod från företaget.

Det har uppfattats som ett problem att ersättningarna i praktiken kan föreskrivas att betalas innan arbetena inleds, utan att denna relativa betalningstidpunkt, som förutsätts i lagen, på något sätt närmare preciseras. Betalningsdagen blir beroende av verksamhetsidkarens åtgärder. Arrangemang måste därför vidtas för att den som lider förlust av förmåner skall få ersättning för sin förlust, t.ex. den särskilda förlust som ett vattenrättsligt tillstånd kan vålla redan innan verksamheten inleds. Som exempel på detta kan anföras vilken inverkan avloppsvatten har på försäljningsmöjligheterna för strandfastigheter. De ersättningar som bestäms när ett tillstånd meddelas gäller förluster som vållas av den verksamhet som avses i tillståndet. Det arrangemang som föreslås i momentet skall uttryckligen göra det möjligt att gottgöra de förluster som uppstår under tiden mellan det att tillståndet meddelas och åtgärder vidtas med stöd av det. På samma grunder skall ersättas de särskilda förluster som uppstår under tiden mellan det att tillståndet meddelas och att det förfaller. I 2 kap. 12 §

samt nedan i 2 mom. stadgas om när ett tillstånd förfaller.

Systemet enligt vattenlagen är sådant, att när ett tillstånd meddelas kan en rätt lång tid kan förflyta innan verksamheten inleds, tillståndshavaren tar egendomen i sin besittning eller tillståndet förfaller (tillståndsbeslut — ändringssökande — tillståndets giltighetstid). När ett tillstånd meddelats, kan det i praktiken vara klart att företaget kommer att genomföras på platsen och förändra deras rättsliga ställning som lider skada av företaget. Kännedomen om det kommande företaget kan utesluta sådana investeringar på det område som skall inlösas eller där skadorna uppstår eller sådana sätt att använda områdena som skulle ha ökat egendomens avkastning. Värdet på marken kan sjunka avsevärt eller möjligheterna att på orten hitta en köpare till den betydligt försämrade redan när tillståndet meddelas, fastän inga åtgärder ännu vidtagits och ingen därför varit skyldig att betala ersättningar. Förlustens belopp kan också påverkas av planeändringar, som gjorts efter att tillståndsbeslutet fattades, om planeändringarna berör det område där företaget får verkningar och de inte kunde beaktas när ersättningsbeslutet fattades.

Stadgandet i detta moment gäller inte rättigheter som grundar sig på tillstånd att inleda arbeten eller en annars lagligen uppkommen rätt att vidta åtgärder innan ersättningen betalas. I dessa fall av förhandsbesittningstagande får den skadelidande räntegottgörelse för den fördröjda betalningen. Avsikten är att ett nytt ersättningsystem skall skapas för ersättande av sådana — närmast betydande och exceptionella — ekonomiska förluster av förmåner, vilka beror på det ofta ganska långvariga, osäkra läge som råder under den tid som förflyter mellan det att tillståndet meddelas och företaget genomförs samt ersättningarna betalas, vilket som sker i anslutning därtill.

I 2 mom. föreslås stadganden om att tillståndshavaren, om hans rättsskydd det kräver, skall ha rätt att ansöka om att tillståndet skall förfalla. Enligt förslaget till 14 a § 2 mom. kan ersättningskyldigheten uppstå redan innan verksamheten inleds. I dessa fall är det inte motiverat att en ersättningskyldighet som vunnit laga kraft skall fortsätta att gälla, eftersom ingen skada slutligen uppstår. Det är emellertid möjligt, att någon redan innan beslutet förföll led en sådan särskild förlust som avses i 1 mom. I samband med att tillståndet förfaller

skall ersättning bestämmas för en sådan förlost.

12 kap. Särskilda bestämmelser

12 kap. 16 §. Innan de arbeten som tillståndet avser påbörjas, skall sökanden enligt förslaget underrätta tillsynsmyndigheterna om att arbetena inleds samt visa att säkerhet ställts i överensstämmelse med vattendomstolens beslut i saken. På detta sätt är det bl.a. möjligt att se till att säkerheter ställs i behörig ordning enligt 2 kap. 26 § 3 mom. och 16 kap. 24 § 3 mom. En anmälan om att arbetena eller verksamheten inleds behövs också med tanke på tillämpningen av räntestadgandena i 11 kap.

Det föreslagna stadgandet blir *1 mom.* och den nuvarande paragrafen blir *2 mom.* Specialstadgandena om anmälningsskyldighet i 85 § vattenförordningen måste justeras när lagändringen träder i kraft. Vattendomstolen har också i många fall i sina beslut tagit in bestämmelser om en sådan anmälningsskyldighet.

16 kap. Vattenmålens handläggning i vattendomstolen

16 kap. 1 §. Det föreslås att till *2 mom.*, som gäller sökandens skyldighet att lägga fram utredningar, skall fogas ett uttryckligt omnämnande av skyldigheten att reda ut verkningarna av företaget. I vattenförordningen finns redan nu stadganden om den utredning som skall fogas till planerna för olika vattenrättsliga företag. Enligt vattenlagen och -förordningen skall inte endast de egentliga miljöverkningarna redas ut, utan de skall också klarläggas vilka verkningarna företaget har bl.a. för vattendragets användning i övrigt och för anläggningarna i vattendraget. Det är inte möjligt att i detalj i lagen nämna alla de verkningar som skall utredas.

16 kap. 5 §. Det föreslås att stadgandena i *1 mom.* om när vattendomstolen skall bestämma att en ansökning skall handläggas vid syneförrättning skall ändras så, att syneförrättningarnas antal ytterligare kan minskas. Samtidigt föreslås det att paragrafen ändras så, att behovet av att hålla en syneförrättning tydligare förknippas med behovet av utredning och att inte längre enbart med att företagens verkningar visar sig på ett vidsträckt område.

Syneförrättning skall bestämmas att hållas

endast om den utredning som behövs inte kan erhållas på något annat sätt. Det föreslås att den formulering skall strykas ur *1 mom.* enligt vilken verkningar inom ett vidsträckt område alltid leder till att en syneförrättning anses behövas. Enligt förslaget skall syneförrättningar endast hållas om det finns behov av särskild tilläggsutredning; detta behov kan visserligen yttra sig på ett vidsträckt område.

Det föreslås att i stadgandet särskilt skall nämnas de fall där ett ansökningsärende enligt 16 kap. 24 § handläggs och avgörs partiellt (genom delbeslut och i ett förfarande med två skeden). I dessa fall avgränsas användningsområdet för en syneförrättning till den del av förfarandet för vars vidkommande det är nödvändigt att verkningarna och förlusterna av förmåner i detalj reds ut vid en dylik förrättning. På detta sätt kan det hända att endast en del av ett ansökningsärende handläggs vid syneförrättning, medan en annan del av ärendet kanske avgörs i ett kungörelseförfarande eller vid behov i ett därtill anslutet utredningsförfarande. Detta kan framgent vara fallet när verkningarna av ett företag redan innan tillståndsutfarandet inleddes har utretts t.ex. i ett sådant förfarande för uppskattning av miljöeffekterna. En proposition i ärendet har avgivits till riksdagen. Den utredning som redan står till förfogande och som sökanden eller en tillsynsmyndighet givit in, kan, eventuellt tillsammans med ett utredningsförfarande enligt 11 a §, vara tillräcklig för ett tillståndsbeslut enligt 24 § 2 mom. En vattenrättslig syneförrättning kan däremot även i dessa fall vara nödvändig för utredning av de förluster av förmåner som drabbar varje enskild fastighet eller med tanke på ett ersättningsbeslut som fattas i det andra skedet av beslutsförfarandet.

Nuvarande *2 mom.* upphävs såsom obehövt. Det nya *2 mom.* skall enligt förslaget ersätta nuvarande *3* och *4 mom.*, där det stadgas om när en syneförrättning annars än med stöd av *2 mom.* kan delas i olika avsnitt för vissa sakfrågor eller vissa områden. Avsikten är att utvidga vattendomstolens befogenheter att besluta om den omfattning i vilken ett ärende skall utredas vid en syneförrättning. En delning av själva ansökningsärendet vore det inte fråga om.

Flexibla möjligheter att av särskilda skäl dela upp en syneförrättning i avsnitt föreslås. Delning är möjlig om den bidrar till att göra handläggningen så ändamålsenlig som möjligt.

Utredningsbehovet motiverar ibland att en syneförrättning hålls i fråga om en viss del av ärendet, medan det till övriga delar kunde avgöras i ett kungörelseförfarande. I ett ansökningsärende kan en syneförrättning behövas på ett visst område, där företaget har verkningar, medan ett eventuellt kompletterat kungörelseförfarande kan vara tillräckligt till övriga delar. Det skall också vara möjligt att hålla en syneförrättning endast för ett särskilt ändamål, såsom för utredning av skador på fiskerihushållningen. En delning av handläggningen enligt olika områden är också möjligt t.ex. i ett omfattande flottningsstadgeärende. Vattendomstolen skall naturligtvis såsom hittills ha möjlighet att bestämma att ett ärende skall handläggas vid syneförrättning, fastän handläggningen inletts i kungörelseförfarande, eller att oberoende av detta verkställa ett utredningsförfarande.

16 kap. 6 §. I kungörelseförfarandet skall påminnelser och yrkanden vid äventyr att talan förloras göras till vattendomstolen inom den tid som domstolen bestämt, som inte får vara kortare än trettio dagar eller längre än sextio dagar. Ett snabbare förfarande eftersträvas, varför det föreslås att tiden för framställande av påminnelser och yrkanden förkortas. Enligt förslaget skall alla påminnelser och yrkanden göras till vattendomstolen under den tid som kungörelsen enligt 7 § är framlagd till påseende, dvs. i allmänhet under trettio dagar från den dag som vattendomstolen bestämt. Samtidigt föreslås det att stadgandet om när talerätten bevaras, som finns i slutet av paragrafen, skall ges en ny formulering. Till stadgandet skall samtidigt fogas ett förtydligande tillägg om att en part också bevarar sin talerätt om han visserligen delgivits ansökningsen, men stadganden i kapitlet inte har iakttagits vid delgivning. Eftersom felaktig delgivning t.o.m. kan leda till återbrytande av ett beslut som vunnit laga kraft, är det skäl att på denna punkt förtydliga lagen så, att också ordinarie ändringssökande blir möjligt i dessa fall. I tillägget har beaktats att lagen inte nödvändigtvis förutsätter individuell delgivning av alla som har talerätt såsom parter i ärendet. Tillämpningen av stadgandet kan därför t.ex. basera sig på ett sådant fel vid delgivningen, att ansökningsen inte alls blivit framlagd i partens hemkommun. En motsvarande justering föreslås av 18 kap. 10 §.

I 2 mom. tas in ett stadgande som klargör att grunderna för förlust och bevarande av talan

tillämpas på den nye rättsinnehavaren av en fastighet, en inrättning eller ett företag på samma sätt som de tillämpades på hans företrädare, om rätten i fråga för sin del utgör en saklig grund för talan.

16 kap. 6 a—6 c §§. Det föreslås att paragraferna upphävs. Motsvarande stadganden om utredningsförfarandet fogas av orsaker som redogörs i kapitel 4.1.2 i den allmänna motiveringen i justerad form till de föreslagna 11 a—11 c §§.

16 kap. 7 §. Den föreslagna ändringen hör samman med 6 §. Det föreslås att i 7 § 1 mom. skall stadgas, att kungörelsen skall vara anslagen till påseende på vattendomstolens och de ifrågavarande kommunernas anslagstavlor under trettio dagar från den dag som vattendomstolen bestämt. I undantagsfall skall vattendomstolen ha möjlighet att på grund av ärendets natur bestämma tiden till fyrtiofem dagar. Denna möjlighet behövs med tanke på 5 §, där det föreslås att syneförrättning skall hållas endast i fråga om de viktigaste företagen. Av detta följer att de företag som skall handläggas i kungörelseförfarande blir mera omfattande än de tidigare, varför det kan vara på sin plats att parterna får en längre tid på sig för att göra sig förtrogna med ärendet.

I kungörelsen skall nämnas under vilken tid den är anslagen till påseende, för att de som vill göra påminnelser eller yrkanden skall få veta när de senast skall bevaka sin talerätt.

16 kap. 11 a §. Det föreslås att stadgandena i 6 a §, som enligt förslaget skall upphävas, förs över till paragrafen. I stället för vattendomstolen är det vatten- och miljödistriktet som förordnar vem som skall utföra utredningsförfarandet. Ur gällande 6 § 1 mom. skall strykas den passus som förhindrar att ett utredningsförfarande anlitas i ärenden som har bestämts att handläggas vid syneförrättningar. Det skall alltså bli möjligt att ersätta en kompletterande syneförrättning med ett utredningsförfarande. En ändring som möjliggör detta föreslås i 18 §. Det föreslås också att inga gode män längre skall anlitas vid utredningsförfarandet. Om kostnaderna för förfarandet stadgas i 11 c §.

16 kap. 11 b §. Det föreslås att stadgandena i 6 b §, som enligt förslaget skall upphävas, förs över till paragrafen och att ur gällande 6 b § skall strykas den passus där det föreslås att vattendomstolen kan höra parterna även efter utredningsförfarandet. Samtidigt föreslås det

att språkdräkten förbättras utan att innehållet ändras.

16 kap. 11 c §. Det föreslås att stadgandena i 6 c §, som enligt förslaget skall upphävas, förs över till paragrafen och att den maximitid om fyrtiofem dagar som enligt gällande 6 c § anslagits för det utlåtande som skall sättas upp vid utredningsförfarandet förlängs till sextio dagar. I förlängningen har beaktats den tid som eventuellt behövs för ett sammanträde. Beroende på förhållandena skall vattendomstolen dock ha möjlighet att av särskilda skäl sätta ut en kortare eller längre tid. I stadgandet har också beaktats att de som givit utlåtanden över lagförslaget ofta har haft motsatta åsikter om stadgandet.

I lagförslaget föreslås inget stadgande om att parterna kunde höras ännu efter utredningsförfarandet. Om resultatet av förfarandet i ett enskilt fall ger anledning att ytterligare höra parterna eller någon av dem, kan detta göras även utan ett uttryckligt stadgande därom.

16 kap. 18 §. Det föreslås, att den paragraf som gäller nya och kompletterande syneförrättningar justeras så, att en bristfällig förrättning inte skall föranleda en kompletterande förrättning, om det räcker med ett utredningsförfarande. Detta är ägnat att påskynda handläggningen.

16 kap. 24 §. I gällande 2 mom. stadgas om möjligheterna att göra undantag från den princip om samtidighet i fråga om tillstånd och ersättning som framgår av 16 kap. 21 § 1 mom. och 11 kap. 8 § 1 mom. Enligt dessa lagrum skall ersättningar för kända förluster bestämmas samtidigt som ett tillstånd meddelas. Om inga ersättningsgilla skador kan antas föreligga vid nämnda tidpunkt, meddelas beslutet utan att något bestäms om ersättningarna. Saken påverkas inte av att skador senare kan yppa sig.

Gällande 16 kap. 24 § ger dock mycket begränsade möjligheter att göra undantag från den ovan nämnda principen. Stadgandet i 2 mom. förutsätter att förhandsersättningar i regel skall fastställas redan i det beslut som gäller det första skedet. Detta leder åtminstone delvis till dubbel handläggning och fördröjer avgörandet av tillståndsärendet.

I förslaget utvidgas och preciseras vattendomstolens möjligheter att anlita tvåskedesförfarandet, som samtidigt förnyas. Förhandsersättningar skall inte längre betalas; däremot

skall sökanden ställa en sådan säkerhet som nämns i paragrafen.

Avsikten är att förfarandet såsom hittills skall anlitas endast i de fall där förutsättningar för meddelande av tillstånd finns. En förutsättning för separat handläggning av tillstånds- och ersättningsfrågorna vore likaså att en detaljerad utredning oskäligt skulle fördröja avgörandet av tillståndsärendet. Hur stora de totala förmånsförlusternas är påverkar prövningen av tillstånds- och ersättningsfrågorna vid intressejämförelsen, varför i en viss uppfattning om skadornas storleksordning alltid måste finnas, även om skadorna senare, i det andra skedet, uppskattas särskilt för varje lägenhets eller skadelidande parts vidkommande.

Vattendomstolen skall från fall till fall avgöra när en separat handläggning av frågorna är ändamålsenlig. Avgörandet kan innebära separat handläggning av ersättningsfrågan i dess helhet eller en del av den. Särskilt i tillståndsärenden som gäller avledande av avloppsvatten enligt 10 kap. kan en separat handläggning av tillstånds- och ersättningsfrågorna behövas. I samband med avgörandet skall det beaktas i vilken mån de förluster som företaget vållar över huvud kan uppskattas på förhand, dvs. innan verksamheten inleds.

Ersättning för inlösen av en annans egendom eller för nyttjanderätt till sådan egendom skall dock bestämmas när tillståndet meddelas, ungefär på samma sätt som enligt den lagstiftning som gäller andra tvångsåtgärder. Enligt 2 kap. 7 § skall detta förfarande också iakttas när ett markområde som tillhör en annan försätts under vatten. Möjligheten att avgöra ersättningsfrågorna annars än i samband med tillståndet skall endast gälla penningersättningar, medan en skyldighet att i stället vidta vissa åtgärder skall åläggas tillståndshavaren redan i tillståndsbeslutet, oberoende av om skyldigheterna baserar sig på ifrågavarande stadganden i 2—10 kap. (vilka inte förutsätter att förlusterna privaträttsligt är ersättningsgilla) eller på stadgandena i 11 kap. 11—13 §§. Eftersom de sistnämnda stadgandena är en del av ersättningsystemet i 11 kap., skall det dock vara möjligt att under de förutsättningar som stadgas i 4 mom. justera ett avgörande som gäller dem, om justeringen sker i anslutning till ett ersättningsbeslut.

För anhängiggörande av ersättningsfrågan skall inte fordras andra åtgärder än en ansökan om tillstånd, eftersom vattendomstolen å

tjänstens vägnar skall bestämma ersättningar för kända skador, men eller andra förluster av förmåner. I ett tvåskedesförfarande kan vattendomstolen antingen helt eller delvis skilja handläggningen av ersättningsfrågorna från tillståndsförfarandet. För utredning av skadefrågorna skall vattendomstolen vid behov kunna anlita utredningsförfarandet eller bestämma att ersättningfrågan skall handläggas vid en syneförrättning, oberoende av vilket förfarande som iakttagits vid handläggningen av tillståndsfrågan. Tillståndsfrågan och ersättningsfrågan skall alltså processuellt handläggas helt självständigt och oberoende av varandra leda till beslut.

Också ett sådant undantag från huvudregeln är möjligt, att vattendomstolen bestämmer att frågan om ersättning av en i och för sig förutsebar skada, som en åtgärd vållar, skall avgöras senare, på ansökan av tillståndshavaren. Härvid förutsätts att det finns särskilda skäl till detta på grund av att behövlig utredning saknas. I fråga om ersättningar som på detta sätt bestäms senare, skall tillämpas de stadganden som gäller beslut som fattas i det andra skedet av tillståndshandläggningen, också stadgandena om ställande av säkerhet.

Fastän vattendomstolen beslutar att ärendet skall handläggas i två skeden, skall den skadelidande dock ha möjlighet att yrka ersättning enligt 11 kap. 8 § 3 mom. genom en särskild ansökning till vattendomstolen. Den tidpunkt när ersättningsyrkandet framställts skall i vissa fall ha betydelse för när skyldigheten att betala ränta inträder.

Det föreslås att systemet med förhandsersättningar skall slopas, eftersom det i praktiken förutsätter dubbel handläggning av ersättningsfrågorna. För att de skadelidandes ställning skall tryggas införs dock en skyldighet att ställa säkerhet för ersättandet av sådana outhärliga förluster som kan uppskattas på förhand. Ett stadgande om detta föreslås i 3 mom.

Ett avgörande som gäller fiskerihushållningsavgiften eller fiskevårdsskyldigheten ansluter sig så nära till prövningen av förutsättningarna för tillståndet och de övriga tillståndsbestämmelserna, att det inte kan anstå till det andra skedet av ersättningsförfarandet. Det är nödvändigt att vården av fiskfaunan inleds samtidigt som företaget. Om justering av fiskehushållningsavgiften stadgas i 2 kap. 22 § 4 mom. och 22 b §. Det föreslås därför att stadgandet i 16 kap. 24 § 3 mom., som säger att beslut om

denna avgift kan fattas separat från tillståndsärendet, skall slopas. På motsvarande sätt skall vattenskyddsavgifter enligt 10 kap. 27 § och vattenregleringsavgifter enligt 8 kap. 25 § påföras redan i samband med tillståndet. På justeringen av en dylik avgift skall tillämpas 2 kap. 22 b §.

Ställande av säkerhet enligt 3 mom. tryggar ersättningstagarens ställning också i de fall där den som bedriver verksamheten senare är oförmögen att fullgöra de ersättningsskyldigheter som den påbörjade verksamheten medfört. På denna punkt förbättras ersättningstagarens ställning delvis. Säkerheten skall enligt huvudregeln utgöras av en bankgaranti, men också ett annat godtagbart säkerhetsarrangemang, såsom en bankdeposition eller borgen av ett annat företag, kan bli aktuellt enligt vattendomstolens prövning. Vattendomstolen skall med hänsyn till säkerhetens art och belopp bedöma huruvida den är godtagbar. Säkerhetsbeloppet storlek skall bestämmas enligt de skador som tillståndet kan föutsättas medföra. Huruvida tillståndet är tidsbundet eller inte kan också ha betydelse. Det är emellertid inte nödvändigt att direkt binda säkerhetens värde till storleken av de uppskattade förlusterna, särskilt som någon egentlig uppskattning av skadorna ännu inte gjorts i detta skede. Säkerheten skall till sin art vara sådan, att de som har förlorat förmåner i tillräcklig utsträckning får sina rättigheter tryggade t.ex. i tillståndshavarens konkurs. Den som söker tillstånd skall ha möjlighet att i sin ansökning uttala sig om säkerhetens art och belopp. Tillsyn över stället av säkerheter skall övervakas enligt 12 kap. 16 § 1 mom.

Säkerheten skall ställas innan den tillståndsbaserade åtgärd som föranleder ersättningskyldigheten vidtas. Om åtgärden vidtogs redan innan tillståndet beviljades, skall dock vattendomstolen bestämma när säkerheten skall ställas.

Stadganden behövs också om hur de framtida ersättningstagarnas rättigheter bevakas samt om hur säkerheten förvaltas och eventuellt realiserar. När säkerheten ställs finns det kanske bara riktgivande uppgifter om vem som senare skall få ersättning. Situationen skiljer sig därför betydligt från den situation som gäller säkerheter som ställs enligt 2 kap. 26 § 3 mom. Det föreslås därför att ifrågavarande vatten- och miljödistrikt, som bevakar allmän fördel vid handläggningen av ansökningsärenden,

också skall bevaka ersättningstagarsidans intressen i säkerhetsfrågan.

Vatten- och miljödistriktet skall bevaka ersättningstagarsidans intressen i frågor som gäller ställande av säkerhet och skall vid behov vidta åtgärder för realisering av säkerheten och fördelning av medlen. Den borgensförbindelse eller pant som givits såsom säkerhet skall i deras namn som i framtiden lider skada av företaget deponeras hos länsstyrelsen. Om säkerheten utgörs av en bankdeposition, skall länsstyrelsen meddela penninginrättningen att depositionen pantsatts såsom säkerhet.

Vattendomstolen skall på anmälan befria säkerheten när den ersättning med tanke på vilken säkerheten givits har betalats eller på någon lagstadgad grund, såsom 11 kap. 15 eller 16 § eller lagen om deponering av pengar, värdeandelar, värdepapper eller handlingar som betalning eller till befrielse från annan fullgörelseskyldighet (281/31) har deponerats för befrielse från betalningsskyldigheten eller när frågan om ersättningsskyldighet har avgjorts genom ett beslut som vunnit laga kraft. Om verksamheten har inletts innan ersättningsbeslutet vann laga kraft, befrias säkerheten först efter att ersättningsskyldigheten har fullgjorts. Medan en ersättningsprocessen handläggs hos en besvärinstans, kan ersättningen t.o.m. till stor del ha betalats till parter som nöjt sig med beslutet, varvid säkerhetsbeloppet skall justeras i samma mån. Om ersättningen har bestämts att betalas i periodiska rater, skall säkerheten däremot befrias när ersättningsbeslutet vinner laga kraft. I vattendomstolens beslut om befriande av en säkerhet skall ändring inte få sökas genom besvär.

Huvudregeln är, att ett ersättningsbeslut inte skall få medföra ingrepp i ett lagakraftvunnet tillståndsbeslut, som inneburit ett slutligt avgörande av frågan om verksamheten skall tillåtas. Avsikten med 4 mom. är att i undantagsfall ge vattendomstolen rätt att i ett avgörande som gäller ersättningar samtidigt ändra sitt tidigare tillståndsbeslut i ärendet. Möjligheten till sådana ändringar skulle göras snäv, dvs. begränsas endast till de fall där ändringar är nödvändiga med tanke på ett enhetligt helhetsresultat t.ex. i fråga om skyldigheterna att i stället för att betala ersättning vidta vissa åtgärder. Att ändra tillståndsbeslutet i samband med ersättningsbeslutet kan vara nödvändigt t.ex. när en särskild skyldighet att enligt 11 kap. 11—13 §§ vissa åtgärder inte har visat sig uppfylla syftet

med ersättningsskyldigheten. Förutsatt att avgörandet inte annars ändrar tidigare fastställda tillståndsbestämmelser, är det också möjligt att förfara så, att i stället för ersättningar helt nya skyldigheter att vidta åtgärder påförs med stöd av 11 kap. 11—13 §§. I ett avgörande som gäller ersättningsfrågan får däremot inte ändras bestämmelser som utfärdats med stöd av 2—10 kap. vattenlagen, eftersom dessa i regel berör också andra än enskilda ersättningstagare, som, i likhet med de myndigheter som bevakar allmän fördel, inte nödvändigtvis är parter i ersättningsärendet. Om en fiskevårds-skyldighet har blivit oändamålsenlig, kan den med stöd av 2 kap. 22 §. ses över på särskild ansökan.

I det andra skedet av handläggningen skall det också vara möjligt att framställa yrkanden på inlösen enligt 11 kap. 7 §, om yrkandet inte har avgjorts i samband med tillståndsfrågan. Detsamma skall gälla ett yrkande som framställs i samband med en ansökning om ersättning enligt 11 kap. 8 § 3 mom.

16 kap. 30 §. Det föreslås att 1 mom. kompletteras så, att vattendomstolen vid behov skall höra ifrågavarande myndigheter innan den avgör om slutsyn skall förrättas i ärendet. Ett hörande blir närmast aktuellt i de fall där det råder oklarhet om huruvida slutsyn skall bestämmas att hållas i ärendet. De myndigheter som momentet avser är närmast de som har bevakat allmän fördel vid handläggningen av tillståndet, såsom t.ex. vatten- och miljödistriktet i fråga och fiskerihushållningsmyndigheten.

Det föreslås att till momentet skall fogas ett tillägg om att vattendomstolen inom tre månader efter att den mottagit anmälan om att företaget slutförts skall avgöra huruvida slutsyn skall hållas. På detta sätt avhjälpes den oklarhet som råder i fråga om tidpunkten för förrättande av slutsyn. Frågan huruvida slutsyn kommer att hållas i ärendet kommer då att vara öppen under högst tre års tid, ifall slutsyn inte har bestämts att hållas omedelbart efter anmälan om att företaget slutförts. Härefter skall det inte längre vara möjligt att bestämma att slutsyn skall förrättas i ärendet, men det skall fortfarande vara möjligt att med stöd av 2 kap. 27 § och 11 kap. 8 § 3 mom. behandla frågor som gäller eventuella oförutsatta skador.

Det föreslås att den felaktiga tidsformen i början av 2 mom. skall rättas till och att ordalydelsen i övrigt skall förkortas utan att innehållet ändras. Den sista meningen i mo-

mentet skall styrkas. Innehållet i början av meningen, som berör ett ärende där syneförrättning har hållits, framgår redan av 1 mom. Slutet av meningen är i sin tur vilseledande, eftersom vattendomstolen har rätt att pröva huruvida slutsyn skall hållas i ett ärende.

16 kap. 32 §. Det föreslås att ur slutet av 2 mom. skall strykas omnämmandet av att vattendomstolen har möjlighet att underlåta att fastställa förhandsersättningar i ett beslut som fattats enligt 16 kap. 24 § 2 mom. med anledning av en ansökning om åtgärder för avvärjande av fara enligt 12 kap. 19 §. I praktiken har inga förhandsersättningar fastställts i dessa fall. Det föreslås att stadgandet om förhandsersättningar stryks ur 16 kap. 24 § 2 mom. Skyldigheten att ställa säkerhet, som är avsedd att ersätta nämnda stadgande, gäller enligt förslaget inte staten, varför skyldigheten inte kan bli aktuell i fråga om åtgärder för avvärjande av fara, eftersom sökanden är vatten- och miljöstyrelsen.

16 kap. 42 a §. Det föreslås att det fel som förekommer i hänvisningsstadgandet i 3 mom. rättas till. Hänvisningen skall inte gälla 21 kap. 9 § rättegångsbalken utan 21 kap. 9 § vattenlagen, som även utan denna hänvisning skall tillämpas i tvistemål.

17 kap. Ändringsökande

17 kap. 5 §. I paragrafen stadgas till vilken myndighet ett besvär över vattenöverdomstolens beslut skall riktas. När ändring söks i vattenöverdomstolens beslut i ansökningsärenden eller i ersättningsärenden som ansluter sig till ansökningsärenden, är högsta förvaltningsdomstolen fullföljdsdomstol. Samtidigt som det föreslås att hänvisningarna till vissa ersättningsstadganden i 11 kap. styrks ur 16 kap. 24 § 4 mom., skall också hänvisningen till ersättningar som bestäms med stöd av 16 kap. 24 § 4 mom. styrkas ur 17 kap. 5 § 1 mom. Ändringen är till sin karaktär teknisk. Samtidigt korrigeras det otydliga i momentet så att det motsvarar praxis.

18 kap. Syneförrättning och slutsyn

18 kap. 1 §. Det föreslås att i 1 mom. görs en teknisk justering som föranleds av lagändringen.

18 kap. 4 §. Det föreslås att begreppet "biträdande tjänsteman" slopas såsom obehövt, eftersom därmed avses en sådan sakkunnig som redan nämnts i paragrafen.

18 kap. 5 §. En teknisk justering föreslås av paragrafen, eftersom den enligt förslaget inte längre kan tillämpas i oförändrad form vid alla syneförrättningar. Justeringen görs så, att till paragrafen fogas ett nytt 3 mom., varvid det nuvarande 3 mom. blir 4 mom.

18 kap. 6 §. Paragrafen föreslås bli upphävd till följd av de ändringar som föreslås i 16 kap. 24 § 2 mom.

Till följd av att slutsammanträdet, enligt vad som anförts i den allmänna motiveringen, skall slopas, föreslås det att den *mellanrubrik* som föregår 18 § 8 §, nämligen "Slutsammanträde och syneförrättningens avslutande" skall lyda "Framläggande av syneinstrument och syneförrättningens avslutande".

18 kap. 8 §. Det föreslås att paragrafen skall upphävas såsom obehövt, eftersom slutsammanträdet slopas.

18 kap. 9 §. Det föreslås att 1 och 2 mom. ändras så, att de delar som gäller slutsammanträdet stryks såsom obehövt. Dessutom föreslås att 1 mom. kompletteras så, att till den möteskallelse som tillställs en part utöver en sammanfattning av företaget också skall fogas en uppskattning av företagets verkningar på ifrågavarande parts rätt eller förmåner. Grund för sammanfattningen och uppskattningen är bilagorna till ansökan som förrättningsingenjören granskar och som avses i 42 och 43 §§ vattenförordningen.

Det föreslås också att 3 mom. ändras så, att de myndigheter till vilka handlingarna skall sändas i stället blir nämnda i 74 § vattenförordningen, där det redan finns en förteckning över en del av dessa myndigheter.

Eftersom det vore tydligare med en egen paragraf om hur syneinstrumentet och de övriga handlingarna skall hållas tillgängliga och hur detta skall tillkännages, föreslås det att syneinstrumentet inte längre skall nämnas i 2 och 3 mom. och att däremot ett särskilt stadgande därom skall tas in i en ny 9 a §.

18 kap. 9 a §. I den paragraf som föreslås bli fogad till kapitlet skall det stadgas om hur framläggandet av ansökningar, planer eller syneinstrument skall tillkännages, hur och var handlingarna hålls tillgängliga samt vem som skall tillställas en kopia av syneinstrumentet.

Enligt 1 mom. skall det på samma sätt som vid en syneförrättning enligt gällande lag tillkännages att handlingarna hålls tillgängliga, och de skall också hållas tillgängliga på samma sätt som hittills. Den tid under vilken handlingarna är tillgängliga förlängs dock till 45 dagar. Enligt gällande 9 § hålls handlingarna tillgängliga minst 30 dagar före slutsammanträdet. Enligt förslaget skall av kungörelsen framgå såväl den första som den sista dagen av framläggningstiden, eftersom den inte längre avslutas med ett slutsammanträde.

Till den möteskallelse som tillställs parterna skall förrättningsingenjören enligt 2 mom. utöver sammandraget av syneinstrumentet foga en utredning över de skador, men och andra förluster av förmåner som ifrågasvarande part åsamkas av företaget samt förrättningsmännens förslag till ersättande av dessa.

En kopia av syneinstrumentet skall enligt 3 mom. tillställas samma myndigheter som enligt gällande 9 § 3 mom.

18 kap. 10 §. Enligt förslaget skall parternas påminnelser, yrkanden och anmärkningar samt utlåtanden av invånarna och sammanslutningarna inom företagets verkningsområde eller av myndigheterna göras skriftligt till vattendomstolen.

Enligt gällande lag har parterna möjlighet att göra påminnelser under 60 dagar efter slutsammanträdet. Myndigheterna har rätt att ge sitt utlåtande under 60 dagar efter att de fått syneinstrumentet, varför deras tid går ut ca 30 dagar tidigare än parternas. Enligt förslaget skall såväl parterna som myndigheterna ha samma tid om 45 dagar på sig, dvs. den tid då handlingarna är tillgängliga. Paragrafen skall revideras också till följd av att slutsammanträdet avskaffas. Ändringarna görs i 1—3 mom. Samtidigt föreslås i 1 mom. om bevarande av talerätten en justering och komplettering som motsvarar förslaget till 16 kap. 6 §. På motsvarande sätt kompletteras 4 mom. på ett sätt som motsvarar 16 kap. 6 § 2 mom.

18 kap. 11 §. I 1 mom. föreslås det att handlingarna tidigare än förr skall tillställas vattendomstolen. Eftersom det föreslås att slutsammanträdet slopas, är det möjligt att tillställa vattendomstolen handlingarna samtidigt som de tillställs kommunen för att hållas tillgängliga där. Enligt gällande lag skall handlingarna sändas till vattendomstolen inom trettio dagar efter det sista slutsammanträdet.

Förrättningen skall anses avslutad när sy-

neinstrumentet samt de övriga handlingarna har tillställts vattendomstolen. Förrättningsingenjören skall dock ännu härefter se till att den kungörelse om att syneinstrumentet, ansökningen och den granskade planen hålls tillgängliga som varit anslagen på kommunens anslagstavla tillställs vattendomstolen.

Det nya 2 mom. är avsett att förtydliga vem som skall betala de resekostnader samt övriga dylika kostnader som föranleds av ett utlåtande som vattendomstolen begärt av förrättningsingenjören. Enligt förslaget skall 21 kap. 11 § tillämpas, dvs. dessa kostnader skall betraktas såsom sådana syneförrättningskostnader som sökanden i regel skall stå för.

18 kap. 13 §. Vid syneförrättningarna har man närmast av praktiska skäl prövat alla de oförutsatta skador som har uppstått eller uppstår efter att tillståndet meddelats och gjort förslag om att de skall ersättas. Förfarandet har godkänts i färskare rättspraxis. Det föreslås att 1 mom. ändras så, att skador som uppstått efter att tillståndet meddelas skall prövas vid slutsynen. Vid behov skall det bestämmas huruvida och till vilket belopp ersättning skall betalas.

Samtidigt föreslås att ett skrivfel i den finskspråkiga texten skall rättas.

Det föreslås att 2 mom. ändras så, att de stadganden om tillgänglighet, kungörelse, tillkännagivande och framställande av påminnelser till vattendomstolen som gäller syneinstrument även skall tillämpas på det utlåtande som görs upp vid en slutsyn.

21 kap. Särskilda stadganden

21 kap. 11 §. För närvarande blir den statliga myndigheten tvungen att betala postkostnaderna för breven vid syneförrättningar. Därför föreslås det att 1 mom. kompletteras så, att sökanden svarar för de postkostnader som syneförrättningen förorsakar på samma sätt som för de övriga förrättningskostnader som nämns i paragrafen.

Kraftträdelsestadgande. De ärenden som är anhängiga när lagändringen träder i kraft skall handläggas enligt de tidigare stadgandena. Vattendomstolen skall dock ha möjlighet att i ett enskilt fall bestämma att stadgandena om

förfarandet skall tillämpas i sin ändrade lydelse.

Förslagets 2 kap. 12 § 1 mom. samt 22 och 22 b §§ skall också tillämpas på beslut som fattats med stöd av den tidigare lagen. Även de fiskeriekonomiska skyldigheter som har ålagts med stöd av lagstiftning som är äldre än vattenlagen justeras med stöd av de ovan nämnda 22 och 22 b §§ på det sätt som nämns i 2 kap. 22 c §.

2. Ikraftträdande

Lagen föreslås träda i kraft så snart som möjligt efter att den har antagits och blivit stadfäst.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

Lag

om ändring av vattenlagen

I enlighet med riksdagens beslut

upphävs i vattenlagen av den 19 den maj 1961 (264/61) 16 kap. 6 a—6 c §§ samt 18 kap. 6 och 8 §§,

av dessa lagrum 16 kap. 6 a § sådan den lyder ändrad genom lagar av den 2 april 1990 och den 5 april 1991 (308/90 och 629/91) samt 16 kap. 6 b och 6 c §§ och 18 kap. 6 och 8 §§ sådana de lyder i nämnda lag av den 2 april 1990,

ändras 2 kap. 5 §, 6 § 2 mom., 12, 22 och 22 b §§, 26 § 5 mom., 27 § 2 mom. och 28 § 3 mom., 6 kap. 11 § 5 mom., 7 kap. 6 a §, 8 kap. 25 § 3 mom., 10 kap. 24 § 1 och 3 mom., 24 a § 3 mom., 24 b § 2 mom. och 27 § 5 mom., 11 kap. 8 § 1 mom. samt 14 och 21 §§, 16 kap. 1 § 2 mom., 5 och 6 §§, 7 § 1 mom., 18 §, 24 § 2—4 mom., 30 §, 32 § 2 mom. och 42 a § 3 mom., 17 kap. 5 § 1 mom., 18 kap. 1 § 1 mom., 4 §, mellanrubriken före 8 §, 9 § 1—3 mom. samt 10, 11 och 13 §§ samt 21 kap. 11 § 1 mom. 4 punkten,

av dessa lagrum 2 kap. 5, 22 och 22 b §§ samt 28 § 3 mom., 8 kap. 25 § 3 mom., 10 kap. 24 § 1 mom., 24 a § 3 mom., 24 b § 2 mom. och 27 § 5 mom., 11 kap. 8 § 1 mom., 16 kap. 1 § 2 mom. och 24 § 2—4 mom., 17 kap. 5 § 1 mom. och 21 kap. 11 § 1 mom. sådana de lyder i lag av den 30 april 1987 (467/87), 2 kap. 26 § 5 mom. sådant det lyder i lag av den 6 augusti 1982 (606/82), 6 kap. 11 § 5 mom., 7 kap. 6 a § och 16 kap. 6 § sådana de lyder i nämnda lag av av den 5 april 1991, 11 kap. 21 § och 16 kap. 32 § 2 mom. sådana de lyder i lag av den 11 oktober 1963 (453/63), 16 kap. 5 § sådan den lyder ändrad genom nämnda lagar av den 2 april 1990 och 30 april 1987, 16 kap. 18 § och 42 a § 3 mom. sådana de lyder i lag av den 26 november 1993 (1015/93), 18 kap. 1 § 1 mom., 4 §, mellanrubriken före 8 §, 9 § 1—3 mom. samt 10 och 11 §§ sådana de lyder i nämnda lag av den 2 april 1990, 18 kap. 13 § sådan den lyder delvis ändrad genom nämnda lag av den 30 april 1987 (467/87) och 21 kap. 11 § 1 mom. 4 punkten sådan den lyder i lag av den 30 april 1987 (468/87), samt

fogas till 2 kap. 14 §, sådan den lyder delvis ändrad genom nämnda lag av den 30 april 1987 (467/87), ett nytt 3 mom., till kapitlet en ny 22 c §, till 2 kap. 29 § ett nytt 3 mom., till 8 kap. före mellanrubriken bolag för vattenreglering en ny 10 b §, till 10 kap. en ny 32 §, till 11 kap. nya 14 a—14 c §§, till 12 kap. 16 §, sådan den lyder i nämnda lag av den 30 april 1987 (467/87), ett nytt 1 mom., varvid det nuvarande 1 mom. blir 2 mom., till 16 kap. nya 11 a—11 c §§, till 18 kap. 5 §, sådan den lyder i nämnda lag av den 2 april 1990, ett nytt 3 mom., varvid det nuvarande 3 mom. blir 4 mom., samt till kapitlet en ny 9 a § som följer:

2 kap.

Allmänna stadganden om byggande i vattendrag

5 §

Tillstånd till byggande får inte meddelas, om byggandet äventyrar det allmänna hälso-tillståndet eller orsakar avsevärda skadliga förändringar i omgivningens naturförhållanden eller i vattennaturen och dess funktion eller i hög grad försämrar bosättnings- eller näringsförhållandena på orten.

6 §

Om byggande som utförs i enlighet med ovan nämnda stadganden orsakar större kränkning av ett allmänt eller enskilt intresse

än vad som avses i 1 mom. eller om tillstånd till byggande inte annars kan meddelas enligt 1 mom., krävs det för meddelande av tillstånd, om inte annat följer av 5 §, att nyttan av byggandet är betydlig i förhållande till de skador, men eller andra förluster av förmåner som byggandet medför. Nyttan skall bestämmas enligt 11 § och om sökanden samtidigt beviljas en rättighet enligt 7—9 §, skall hänsyn också tas till nyttan av att rättigheten beviljas samt den förlust av förmåner som detta medför.

12 §

I ett beslut om byggnadstillstånd skall be-

stämmas en tid, högst 10 år, inom vilken byggnadsarbetet skall utföras. Om särskilda skäl föreligger, kan tiden skäligen förlängas på ansökan som skall göras innan den föreskrivna tiden har gått ut. I förlängningsbeslutet kan bestämmelserna i tillståndsbeslutet vid behov ses över eller kompletteras. Om arbetet inte till väsentlig del har utförts inom den tid som anges i tillståndsbeslutet eller inom den förlängda tiden, skall tillståndet anses ha förfallit, likaså nyttjanderätter som med tanke på en åtgärd som avses i tillståndet har beviljats i egendom som tillhör någon annan. Detsamma gäller även egendom som tillhör någon annan, om äganderätten inte redan har övergått på tillståndshavaren. I 11 kap. 21 § stadgas om tillstånd som förfaller på ansökan av tillståndshavaren.

Vid äventyr att tillståndet annars anses ha förfallit, skall det byggnadsarbete som beslutet avser inledas inom en tid som vattendomstolen bestämmer och som kan vara högst fyra år från den dag då beslutet vann laga kraft. På ansökan, som skall göras innan den utsatta tiden har gått ut, kan vattendomstolen av särskilda skäl förlänga tiden med högst tre år.

Vattendomstolen och den tillsynsmyndighet som nämns i 21 kap. skall enligt 16 kap. 30 § 1 mom. inom den tid som vattendomstolen bestämmer underrättas om att ett byggnadsarbete har slutförts eller att en anläggning har tagits i bruk.

14 §

I fråga om översyn av sådana bestämmelser för byggandet som gäller vattenstånd och vattenföring samt utfärdande av nya bestämmelser i anslutning till dessa gäller i tillämpliga delar vad som stadgas i 8 kap. 10 b §.

22 §

Om byggande i vattendrag orsakar uppenbar skada på fiskfaunan eller fisket, skall den som fått tillståndet åläggas att vidta åtgärder som behövs för att förebygga eller minska skadorna på fiskfaunan eller fisket samt att vid behov följa upp resultatet av åtgärderna i det vattenområde som berörs av åtgärdens skadliga verkningar (*fiskevårdsskyldighet*). Beroende på byggandet och dess verkningar kan dessa åtgärder vara fiskutplantering, fiskväg eller någon annan åtgärd eller kombination av åtgärder.

Om en plan för skyddande av fiskfaunan har gjorts upp för vattendraget och fiskerihushållningsmyndigheten har godkänt planen, skall vattendomstolen efter behov beakta denna när den ålägger någon en fiskevårdsskyldighet. Detsamma gäller en plan för nyttjande och vård av ett fiskeområde enligt lagen om fiske (286/82).

Om åtgärder enligt 1 mom. medför kostnader för anläggaren som är oskäliga i förhållande till den nytta som kan vinnas genom dem eller om åläggande av en fiskevårdsskyldighet av någon annan orsak inte kan anses vara ändamålsenlig, skall anläggaren i stället för fiskevårdsskyldigheten eller en del av den åläggas att betala en avgift som motsvarar de skäliga kostnaderna för den på detta sätt ersatta skyldigheten till fiskerihushållningsmyndigheten, som skall använda avgiften för åtgärder enligt 1 mom. inom det vattenområde där åtgärden har skadliga verkningar (*fiskerihushållningsavgift*). Vattendomstolen kan vid behov utfärda föreskrifter om hur mottagaren skall använda avgiften.

Vattendomstolen kan på ansökan ändra bestämmelserna om fiskevårdsskyldigheten eller fiskerihushållningsavgiften, om förhållandena har förändrats väsentligt. En skyldighet som har visat sig vara oändamålsenlig med tanke på fiskerihushållningen kan även ses över, om det fiskeriekonomiska resultatet av skyldigheten kan förbättras utan att kostnaderna för att fullgöra den anmärkningsvärt ökar.

22 b §

Om någon har påförts en årlig fiskerihushållningsavgift och den kostnadsnivå som utgjort grund för avgiften har förändrats, skall fiskerihushållningsmyndigheten bära upp avgiften justerad enligt stegringen av kostnadsnivån, även om den inte har ändrats på det sätt som nämns i 22 § 4 mom. Justeringen görs i fulla tio procent och annars enligt de grunder som vattendomstolen har fastställt. Vid oenighet om justeringen kan ärendet på ansökan hänskjutas till vattendomstolen.

Fiskerihushållningsmyndigheten skall utan dröjsmål till den betalningsskyldige återbära den del av fiskerihushållningsavgiften som har burits upp enligt ett sådant beslut av myndigheten som nämns i 1 mom. och som överstiger vad som senare påförts genom vattendomstolens beslut.

22 c §

Vad som stadgas i 22 § 4 mom. och 22 b § gäller också motsvarande bestämmelser som har utfärdats med stöd av stadganden som gällde innan denna lag trädde i kraft. Ett första beslut om justering av en avgift med stöd av 22 b § fattas dock på ansökan av vattendomstolen. En förutsättning för en justering är att den skall anses vara påkallad av ett allmänt intresse eller ett viktigt enskilt intresse. Vattendomstolen skall i sitt beslut ta hänsyn till hur lång tid som har förflutit sedan avgiften påfördes samt till övriga synpunkter som påverkar saken.

26 §

Vattendomstolen skall bestämma om de ersättningar som fastställs i tillståndsbeslutet eller en del av dessa skall betalas innan de arbeten som avses i tillståndet inleds. Ersättningen får lyftas mot godtagbar säkerhet. I ett sådant beslut av vattendomstolen som avses i detta moment får ändring inte sökas.

27 §

Den som har lidit förlust av förmån skall hos vattendomstolen ansöka om att ägaren skall förpliktas att betala ersättning eller vidta åtgärder som avses ovan. Om inte en längre tid har bestämts i det beslut där tillstånd till byggandet meddelades, skall ärendet anhängiggöras inom tio år efter att en anmälan om slutförande gjordes enligt 12 § 3 mom. eller efter att byggnadsarbetet har slutförts, om detta inte har skett före anmälan. Utan hinder av denna tid kan ersättning dock sökas för skador som har orsakats av att anläggningen har rasat eller av någon annan oförutsedd anledning.

28 §

Utan hinder av stadgandena i denna paragraf tillämpas vad som stadgas i 14 § 3 mom. i detta kapitel. Om ändring av ett förordnande som gäller fiskevårdsskyldighet och fiskerihushållningsavgift stadgas särskilt.

29 §

Utan hinder av stadgandena i denna para-

graf tillämpas vad som stadgas i 14 § 3 mom. i detta kapitel. Om ändring av ett förordnande som gäller fiskevårdsskyldighet och fiskerihushållningsavgift stadgas särskilt.

6 kap.

Dikning

11 §

Om den tid inom vilket företaget skall genomföras enligt den dikningsplan som fastställdes vid dikningsförrättningen gäller vad som i 2 kap. 12 § 1 mom. stadgas om föreskriven tid för byggnadsarbete som utförs med vattendomstolens tillstånd. På förrättningen tillämpas vad som i nämnda paragraf stadgas om vattendomstolen.

7 kap.

Vattenståndsreglering

6 a §

På vattenståndsreglering som omfattar reglering av vattnets avrinning i vattendraget tillämpas 8 kap. 10 a och 10 b §§. Då gäller om vattenståndsregleringen vad som i nämnda paragraf stadgas om vattenreglering.

8 kap.

Vattenreglering

10 b §

Om en reglering, som grundar sig på ett tillstånd som har meddelats enligt denna lag eller tidigare gällande stadganden, har betydande menliga verkningar på vattenmiljön eller dess användning och 10 a § inte skall tillämpas på beslutet, skall vatten- och miljödistriktet i tillräckligt samarbete med tillståndshavaren, dem som drar nytta av regleringen, kommunerna inom verkningsområdet och andra myndigheter som saken gäller klarlägga möjligheterna att minska de menliga verkningarna av regleringen. Vatten- och miljödistriktet skall vid behov också höra andra parter.

När en utredning har gjorts enligt 1 mom., får vatten- och miljödistriktet, fiskerihushållningsmyndigheten eller kommunen, om verkningarna enligt 1 mom. inte annars i tillräcklig mån kan minskas, hos vattendomsto-

len ansöka om att tillståndsvillkoren skall ses över eller att nya bestämmelser skall utfärdas.

En förutsättning för en översyn är att nyttan med tanke på allmän fördel är betydande med hänsyn till rådande förhållanden. Översynen får inte heller väsentligt ändra det ursprungliga syftet med regleringen eller avsevärt minska den nytta som vattenregleringen totalt medför. Är det uppenbart att det finns förutsättningar för en översyn, kan vattendomstolen, om utredningen i ansökningshandlingarna inte är tillräcklig, ytterligare ålägga tillståndshavaren att ge in behövlig tilläggsutredning till vattendomstolen. I ett sådant beslut av vattendomstolen får ändring inte sökas särskilt. Om tillståndshavaren inte inom utsatt tid ger in tilläggsutredningen till vattendomstolen, kan den utföras på hans bekostnad. Vid översynen skall de stadganden som avses i 10 § iakttas i tillämpliga delar.

Sökanden skall åläggas att med iakttagande av tillämpliga delar av 11 kap. ersätta skador, men eller andra förluster av förmåner som översynen medför, om dessa inte är obetydliga. Ersättningarna betalas dock med statens medel, om inte översynen huvudsakligen har lokal betydelse. En ersättning för förlust av nytta som vattenregleringen har medfört kan jämkas med beaktande av den nytta samt de förluster av förmåner som översynen medför samt den tid under vilken nyttohavaren har kunnat utnyttja regleringen.

25 §

Om justering av regleringsavgifter gäller på motsvarande sätt vad som i 2 kap. 22 b § stadgas om justering av fiskerihushållningsavgifter.

10 kap.

Avloppsvatten och andra ämnen, som förorena vattendrag

24 §

Vattendomstolen kan på ansökan meddela tillstånd att avleda avloppsvatten eller till en annan åtgärd som enligt 1 kap. 19 och 20 §§ är förbjuden. En förutsättning för att tillstånd skall kunna meddelas är att det men som åtgärden orsakar i förhållande till den förmån som fås skall anses vara jämförelsevis obetydligt och att det inte på annat sätt med skäligen

kostnader är möjligt att avlägsna avloppsvattnet eller något annat ämne som förorenar vattnet eller förhindra att ett dylikt ämne kommer in i vattendraget. När men och förmåner jämförs, skall uppmärksamhet fästas vid frågan hur verksamheten kan bedrivas med så få menliga verkningar som möjligt samt vilken betydelse det men som åtgärden orsakar och den förmån som den medför har från allmän synpunkt.

Skador, men eller andra förluster av förmåner som åtgärden orsakar skall utan hinder av 11 kap. 10 § ersättas med beaktande av vad som i 24 b § stadgas om tillstånd för viss tid samt möjligheten att se över bestämmelserna i ett tillstånd som beviljats tills vidare.

24 a §

Om utsläpp av avloppsvatten eller något annat ämne kan medföra sådana följder som avses i 2 kap. 22 §, skall i tillståndsbeslutet tas in behövliga bestämmelser om fiskevårdsskyldigheten eller om en fiskerihushållningsavgift. Vad som stadgas i 2 kap. 22 och 22 b §§ skall på motsvarande sätt gälla dessa bestämmelser.

24 b §

I ett beslut där tillstånd meddelas tills vidare skall det föreskrivas när en ansökan senast skall göras för översyn av tillståndsbestämmelserna och vilken utredning som då skall företes, om en sådan föreskrift inte skall anses vara uppenbart onödig. Om tillståndshavaren inte har gjort ansökan inom utsatt tid, kan vattendomstolen på ansökan av tillsynsmyndigheten eller den som lider men eller skada bestämma att tillståndet skall förfalla.

27 §

Om justering av vattenskyddsavgifter gäller på motsvarande sätt vad som i 2 kap. 22 b § stadgas om justering av fiskerihushållningsavgifter.

32 §

En åtgärd, som grundar sig på ett tillstånd som meddelats med stöd av stadgandena i detta kapitel, skall vid äventyr att tillståndet förfaller vidtas inom en tid som tillståndsmyndigheten

bestämmer och som kan vara högst fyra år från den dag då beslutet vann laga kraft. På ansökan som gjorts innan denna tid gått ut kan tillståndsmyndigheten av särskilda skäl förlänga tiden med högst tre år. En förlängning av tiden medför ingen ändring av vad som stadgas i 24 b §. Tillståndsmyndigheten kan också föreskriva att tillståndshavaren skall underrätta tillsynsmyndigheten om fullgörandet av sådana skyldigheter som avses i 24 a §.

11 kap.

Ersättning

8 §

När tillstånd till en viss åtgärd meddelas med stöd av denna lag, skall det även bestämmas om och till vilket belopp ersättning skall betalas för skada, men eller annan förlust av förmån, om inte något annat följer av 16 kap. 24 §.

14 §

I ett beslut om ersättningsskyldighet skall samtidigt bestämmas när och hur ersättningen skall betalas.

I beslutet skall på tjänstens vägnar föreskrivas att ränta skall betalas för tiden efter förfallodagen, enligt vad som i räntelagen (633/82) stadgas om dröjsmålsränta.

14 a §

I ett tillståndsbeslut skall föreskrivas när de åtgärder för vilka ersättning skall betalas får vidtas med stöd av tillståndet.

Det skall föreskrivas att en ersättning i ett för allt skall betalas eller behörigen deponeras inom en tid som vattendomstolen bestämmer och innan den åtgärd som medför ersättningsskyldighet vidtas, om parterna inte avtalar annat eller något annat följer av 2 kap. 26 § eller 16 kap. 24 § 2 mom. Ersättningen skall dock betalas senast ett år efter att beslutet vann laga kraft.

Om en åtgärd som avses i 2 mom. ändå får vidtas innan ersättningen fastställs, betalas eller deponeras eller om den redan har vidtagits på det sätt som avses i 1 § 3 mom., skall det föreskrivas, att på ett ersättningsbelopp i ett för allt skall betalas en sex procents årlig ränta räknat från den dag då åtgärden vidtogts fram

till förfallodagen. I de fall som avses i 16 kap. 24 § 2 mom. skall det föreskrivas att ersättningen betalas inom trettio dagar efter att ersättningsbeslutet gavs, om den verksamhet som avses i tillståndsbeslutet har inletts.

Vad som i 3 mom. stadgas om ersättning i ett för allt gäller i tillämpliga delar de betalningsposter av en periodisk ersättning som hänförs sig till tiden före ersättningsbeslutet.

14 b §

Om ersättning har betalats utan grund eller till överbelopp, har betalaren rätt att genom ansökan hos vattendomstolen yrka på återbetalning. Beloppet behöver inte återbetalas om vattendomstolen eller, om ärendet handläggs av en besvärsinstans, denna bestämmer så med anledning av att beloppet är obetydligt eller med beaktande av omständigheterna i övrigt.

14 c §

Det skall föreskrivas att ersättning för sådana skador, men eller andra förluster av förmåner som avses i 8 § 3 mom. första meningen och 4 mom. samt i 21 § eller 18 kap. 13 § skall betalas inom trettio dagar från den dag då beslutet vann laga kraft. I beslutet skall det föreskrivas att sex procents årlig ränta skall betalas från den dag då ersättningsyrkandet framställdes eller handläggningen av ersättningsfrågan annars blev anhängig fram till förfallodagen. I fråga om periodiska ersättningar tillämpas denna paragraf dock endast på de betalningsposter som hänförs sig till tiden före ersättningsbeslutet.

21 §

Ersättning kan yrkas genom ansökan hos vattendomstolen för en sådan särskild förlust, som har uppstått under tiden mellan det att ett tillstånd meddelades enligt denna lag och åtgärder vidtogts med stöd av tillståndet eller tillståndet förföll, och för vilken det inte har bestämts att ersättning skall betalas.

Om tillståndshavaren enligt 14 a § 2 mom. skall betala ersättning eller en del av ersättningen innan han vidtar en åtgärd och han sedan meddelar att han avstår från ett företag som inte har påbörjats, kan vattendomstolen på ansökan av tillståndshavaren konstatera att tillståndet har förfallit och upphäva den ersätt-

ningsskyldighet som har ålagts honom enligt tillståndet. Vattendomstolen kan dock samtidigt fastställa ersättning för en sådan särskild förlust som avses i 1 mom. Det kan bestämmas att beslutet skall verkställas helt eller delvis oberoende av om ändring söks.

12 kap.

Särskilda stadganden

16 §

Innan den som meddelats tillstånd inleder ett byggnadsarbete, börjar avleda avloppsvatten eller vidtar någon annan förevarande åtgärd, skall han underrätta tillsynsmyndigheten om den tidpunkt när åtgärden inleds, enligt vad som närmare stadgas genom förordning. Om en sökande är skyldig att ställa säkerhet enligt 2 kap. 26 § 3 mom. eller 16 kap 24 § 3 mom., skall en utredning om säkerheten bifogas anmälan.

16 kap.

**Vattenmålens handläggning
i vattendomstolen***Ansökningsmål*

1 §

Till ansökan skall fogas behövlig utredning samt, om ansökan avser tillstånd till ett visst företag eller en viss åtgärd, en behövlig plan och utredning över företagets eller åtgärdens verkningar, enligt vad som närmare stadgas genom förordning.

5 §

Om det konstateras vara nödvändigt att i detalj reda ut verkningarna av det företag som ansökan avser och de förluster av förmåner som det medför, och det inte är möjligt att få behövlig utredning på det sätt som stadgas i 6 och 11 a §§, skall vattendomstolen bestämma att ansökningsärendet eller, om det är fråga om ett förfarande enligt 24 §, även en viss del av ett ansökningsärende, som avgörs särskilt, skall handläggas vid en syneförrättning enligt 18 kap.

Vattendomstolen kan av särskilda skäl bestämma att en syneförrättning skall delas i

olika avsnitt eller att ett ärende också i andra än i de fall som avses i 1 mom. endast till en viss del skall handläggas vid en syneförrättning.

6 §

Om syneförrättning inte hålls, skall ansökan, om inte något annat följer av 9 §, delges dem vilkas rätt eller fördel ärendet kan angå, för att bereda dem tillfälle att göra påminnelser och yrkanden med anledning av ansökan. Påminnelser och yrkanden skall vid äventyr av att talan går förlorad skriftligen framställas hos vattendomstolen inom den tid under vilken en kungörelse enligt 7 § är tillgänglig. Talan förloras dock inte, om vattendomstolen har avvikit från den delgivna ansökningen på ett sätt som inverkar på den persons förmåner som saken gäller, om förhållandena under den tid som ärendet varit anhängigt har förändrats väsentligt eller om det annars vore uppenbart oskäligt att talan går förlorad. Sin talan förlorar inte heller den för vars vidkommande delgivningen i ärendet inte skett i stadgad ordning.

Om en parts talan grundar sig på en rätt i en fastighet eller i ett företag eller en inrättning som avses i 12 kap. 5 §, tillämpas stadgandena om talan i 1 mom. även på hans efterträdare.

7 §

Om inte annat följer av 9 §, skall ansökan delges genom kungörelse, i vilken det skall anges vad som enligt 6 § skall iakttas när påminnelser och yrkanden görs. Kungörelsen skall framläggas till allmänt påseende i vattendomstolens tjänsterum och, på det sätt som stadgas om offentliga kungörelser, tillkännages i de kommuner till vilkas områden verkningarna av det företag som avses i ansökan sträcker sig eller vilkas vattenförhållanden ärendet anrars angår. Kungörelsen skall vara framlagd till påseende under trettio dagar från den dag som vattendomstolen bestämmer, om inte vattendomstolen till följd av ärendets art bestämmer en längre tid om högst fyrtiofem dagar. Ett exemplar av ansökan och bilagorna skall i detta syfte tillställas kommunen i fråga för att hållas tillgängligt på den plats som anges i kungörelsen.

11 a §

Efter en delgivning av ärendet enligt detta

kapitel kan vattendomstolen besluta att ett utredningsförfarande skall verkställas, om det behövs för att inhämta utredning som påverkar avgörandet av ärendet och utredningen inte annars kan fås utan svårighet. Vid utredningsförfarandet skall den tilläggsundersökning som vattendomstolen har bestämt utföras, och om den skall sättas upp ett skriftligt utlåtande.

Vattendomstolen skall underrätta vatten- och miljödistriktet om att ett utredningsförfarande verkställs i ärendet. Utredningsförfarandet verkställs av en tjänsteman eller någon som är anställd i arbetsavtalsförhållande inom vatten- och miljöförvaltningen som vatten- och miljödistriktet utser. Han skall ha sakkunskap på det område som den delfråga som skall utredas gäller. Om den som är anställd i arbetsavtalsförhållande gäller vad som i denna lag stadgas eller med stöd av den bestäms om en tjänsteman som har förordnats till motsvarande uppdrag. Vatten- och miljödistriktet skall underrätta vattendomstolen samt vatten- och miljöstyrelsen om förordnandet.

11 b §

Vid utredningsförfarandet skall parterna ges tillfälle att bli hörda, om vattendomstolen så bestämmer. En kallelse skall per brev sändas till parterna under känd postadress minst sju dagar före ett sammanträde eller en terrängbesiktning. I kallelsen skall nämnas var handlingarna finns tillgängliga. Yrkanden eller utredningar som gjorts eller lagts fram vid sammanträdet eller terrängbesiktningen skall antecknas i protokollet.

11 c §

Det utlåtande som satts upp vid utredningsförfarandet och övriga handlingar skall tillställas vattendomstolen senast den sextionde dagen efter att en person förordnades för uppdraget. Vattendomstolen kan av särskilda skäl göra undantag från denna tid.

Om kostnaderna för utredningsförfarandet gäller vad som stadgas om kostnaderna för syneförrättningar.

18 §

Om vattendomstolen finner att en syneförrättning som avses i 18 kap. är bristfällig, kan den bestämma att en ny eller kompletterande

förrättning skall hållas eller att ett ovan nämnt utredningsförfarande skall verkställas.

24 §

Om det är uppenbart att det finns förutsättningar för tillstånd till ett företag, kan vattendomstolen avgöra ett ansökningsärende till den del som det inte gäller penningersättningar för skador, men eller andra förluster av förmåner som orsakas av företaget, om en detaljerad utredning av de förluster av förmåner som företaget orsakar oskäligt skulle fördröja avgörandet av tillståndsärendet. Ersättning för inlösen av egendom eller för nyttjanderätt skall dock fastställas i samband med att tillståndet meddelas. Vattendomstolen kan också bestämma att frågan om ersättning av en skada som orsakas av en viss åtgärd skall avgöras senare, om det finns särskilda skäl till det till följd av att behövlig utredning saknas. Den som fått tillståndet skall då åläggas att inhämta behövlig utredning och ansöka om komplettering av ersättningsbeslutet. Ett beslut av vattendomstolen om att ersättningsfrågan skall avgöras särskilt, hindrar inte den skadelidande att göra en särskild ansökan om ersättning enligt 11 kap. 8 § 3 mom.

I ett tillståndsbeslut enligt 2 mom. skall varje annan sökande än staten, en kommun eller samkommun åläggas att innan han vidtar åtgärder som avses i tillståndet, eller om han redan vidtagit sådana, inom en tid som vattendomstolen bestämmer ställa bankgaranti eller någon annan godtagbar säkerhet för de förluster av förmåner som verksamheten orsakar. Säkerheten ställs hos länsstyrelsen. Om vattendomstolen inte av särskilda skäl bestämmer annat, skall vatten- och miljödistriktet övervaka ersättningstagarnas intressen vid ställandet av säkerheten samt vid behov handla i frågor där det gäller att förvandla säkerheten till pengar eller fördela medlen. Säkerhetsbeloppet skall vid behov justeras tills ersättningsärendet har avgjorts eller efter hand som ersättningar har betalats eller deponerats med stöd av något annat stadgande. Vattendomstolen skall befria säkerheten när ersättningsskyldigheten har fullgjorts eller ersättningsbeslutet vunnit laga kraft, om verksamheten inte har inletts tidigare. Om det bestäms att ersättningarna skall betalas periodiskt, skall säkerheten dock befrias när ersättningsbeslutet vinner laga kraft, förutsatt att alla dittills förfallna rater har

betalts eller deponerats med stöd av något annat stadgande. I ett beslut av vattendomstolen om befriande av säkerhet får ändring inte sökas genom besvär.

När vattendomstolen senare meddelar sitt beslut i den del av ärendet som ännu inte har avgjorts, kan domstolen ändra sitt tidigare beslut endast i den mån det är nödvändigt för att avlägsna motstridiga eller uppenbart oändamålsenliga bestämmelser.

30 §

När ett företag eller en åtgärd har utförts med stöd av ett tillstånd eller när en inrättning eller anläggning för vars uppförande har meddelats rätt i tillståndsbeslutet står färdig, skall tillståndshavaren eller den till vilken hans rätt har övergått, inom den tid som bestäms i tillståndsbeslutet skriftligen anmäla detta hos vattendomstolen och den tillsynsmyndighet som avses i 21 kap. (*anmälan om slutförande*). Efter att vattendomstolen har mottagit en sådan anmälan kan den, efter att enligt behov ha hört de myndigheter saken gäller, förordna att slutsyn skall hållas enligt 18 kap. Ett förordnade om slutsyn skall meddelas inom tre år från den dag då domstolen mottog anmälan om slutförande.

I ansökningsärenden där ingen syneförrättning har hållits får vattendomstolen inte förordna att slutsyn skall hållas, om inte vattendomstolen med anledning av ett yrkande av en myndighet eller part eller annars prövar att särskilda skäl därtill föreligger.

32 §

Vid handläggningen av en ansökan som avses i 12 kap. 19 § kan vattendomstolen likaså avvika från de stadganden i detta kapitel som gäller förfarandet.

42 a §

I fråga om ersättningar som skall betalas till vittnen och sakkunniga gäller vad som stadgas i 21 kap. 9 §.

17 kap.

Ändringssökande

5 §

Fullföljdsdomstol när ändring söks i vatten-

överdomstolens beslut i ett ansökningsärende är högsta förvaltningsdomstolen. Detta gäller dock besvär som anförs uteslutande över en ersättning endast om det är fråga om skada, men eller annan förlust av förmån som avses i 11 kap. 8 § 1 eller 3 mom., inberäknat förlust av förmån som beror på någon rätt som har beviljats eller begränsning som har fastställts med stöd av denna lag, eller om ersättningsyrkandet med stöd av 2 eller 3 mom. nämnda paragraf har behandlats i anslutning till ett ansökningsärende.

18 kap.

Syneförrättning och slutsyn

1 §

Om vattendomstolen med stöd av 16 kap. 5 eller 13 a § förordnar att syneförrättning skall hållas, skall den underrätta vatten- och miljöstyrelsen om detta. Vattendomstolen skall på förslag av vatten- och miljöstyrelsen för syneförrättningen förordna en förrättningsingenjör som skall vara ordförande för förrättningsmännen. Vattendomstolen får på begäran av vatten- och miljöstyrelsen, förrättningsingenjören eller en part förordna en sakkunnig på något särskilt område till extra förrättningsman, om detta skall anses vara behövligt med tanke på syneförrättningen.

4 §

Efter syneförrättningen skall förrättningsmännen genom besök på platsen göra sig förtrogna med företagets verkningar och förhållandena. Den som har förordnats till sakkunnig vid förrättningen skall ge utlåtande om de frågor som gäller hans område.

5 §

Om det har förordnats att en syneförrättning enligt 16 kap. 5 § skall verkställas i mera begränsad omfattning än vad ansökan avser eller om 16 kap. 24 § 2 mom. har tillämpats i ärendet, skall 1 och 2 mom. dock endast iakttas i tillämpliga delar.

Framläggande av syneinstrument och syneförrättningens avslutande

9 §

Kallelse till synesammanträdet skall minst

tre-tio dagar före sammanträdet tillkännages genom offentlig kungörelse i de kommuner till vilkas område företagens verkningar kan antas sträcka sig. Dessutom skall kallelsen delges särskilt med iakttagande av vad som i 16 kap. 8 § stadgas om delgivning av ansökningar samt genom att den införs i åtminstone en tidning som är allmänt spridd i kommunerna i fråga. Till kallelsen skall fogas en kort sammanfattning av företaget och till den kallelse som särskilt delges parten därtill en uppskattning av företagens verkningar på partens rättigheter och förmåner.

Ansökan och planen skall minst tre-tio dagar före synesammanträdet hållas tillgängliga för allmänheten i de kommuner som avses i 1 mom. I kallelsen skall meddelas att handlingarna hålls tillgängliga.

En kopia av handlingarna skall sändas till de myndigheter saken gäller, enligt vad som närmare stadgas genom förordning.

9 a §

Förrättningsingenjören skall på det sätt som anges i 9 § ge tillkänna att ansökan, planen och syneinstrumentet hålls tillgängliga. Dessa handlingar skall under den tid som anges i kungörelsen hållas tillgängliga i fyrtiofem dagars tid i de kommuner som avses i 9 § 1 mom.

I kungörelsen om att handlingarna hålls tillgängliga skall nämnas hur parterna skall förfara för att bevaka sin talan i vattendomstolen. Till en kallelse som särskilt delges en part skall förrättningsingenjören foga en kort sammanfattning av syneinstrumentet och ett utdrag ur instrumentet till den del det gäller skador, men eller andra förluster av förmåner som företaget orsakar parten samt ersättning av sådana förluster.

En kopia av syneinstrumentet skall tillställas sökanden samt de myndigheter som avses i 9 § 3 mom.

10 §

Var och en som vill göra påminnelser, yrkanden eller anmärkningar med anledning av ansökan, planen eller syneinstrumentet skall vid äventyr att talan går förlorad framställa dem till vattendomstolen under den tid då handlingarna hålls tillgängliga enligt 9 a §. Talan går dock inte förlorad, om vattendomstolen har avvikit från syneinstrumentet på ett sätt som inverkar på den persons förmåner

som saken gäller eller om omständigheterna under den tid ärendet har varit anhängigt väsentligt har förändrats eller om det annars vore uppenbart oskäligt att talan går förlorad. Sin talan förlorar inte heller den för vars vidkommande delgivningen i ärendet inte har skett i stadgad ordning.

De invånare och sammanslutningar som avses i 3 § 1 mom. har rätt att på det sätt som nämns i 1 mom. ge sitt utlåtande till vattendomstolen med anledning av ansökan, planen eller syneinstrumentet.

De myndigheter som tillställts syneinstrumentet skall göra behövliga anmärkningar till vattendomstolen inom den tid som avses i 1 mom.

Påminnelser, yrkanden och anmärkningar enligt denna paragraf skall skriftligen lämnas till vattendomstolen i två exemplar. Om en parts talan grundar sig på en rätt i en fastighet eller i ett företag eller en inrättning som avses i 12 kap. 5 §, tillämpas stadgandena om talan i 1 mom. även på hans efterträdare.

11 §

Syneinstrumentet, ansökan, planen samt övriga handlingar som hör till syneförrättningen skall tillställas vattendomstolen före den dag då handlingarna enligt 9 a § görs tillgängliga. Syneförrättningen anses vara avslutad när de åtgärder som avses i detta moment har vidtagits.

Om vattendomstolen av förrättningsingenjören begär ett utlåtande över påminnelser, yrkanden eller anmärkningar som gjorts till vattendomstolen eller utlåtanden som givits till den, gäller om kostnaderna för förrättningsingenjörens utlåtande i tillämpliga delar vad som stadgas i 21 kap. 11 §.

13 §

Vid slutsynen skall fastställas om företaget eller åtgärden har utförts såsom lagen eller tillståndsbeslutet föreskriver och om företaget eller åtgärden kan väntas medföra sådana skadliga verkningar för allmän eller enskild fördel som inte beaktades när tillståndet meddelades. Vid slutsynen kan också utredas sådana skador som uppstått efter att tillståndet meddelades och som inte då förutsattes, och vid behov kan det föreslås att vattendomstolen skall bestämma om och till vilket belopp ersättning skall betalas för dessa skador.

Ett utlåtande som gjorts upp vid en slutsyn

skall hållas tillgängligt, kungöras och tillkännages, påminnelser, yrkanden och anmärkningar med anledning av utlåtandet skall göras och utlåtandet skall tillställas vattendomstolen med iakttagande i tillämpliga delar av 9 a samt 10 och 11 §§.

21 kap.

Särskilda stadganden

11 §

När syneförrättning hålls i ett ansökningsmål skall sökanden, om inte annat följer av 2 mom., betala

4) kostnaderna för hyra av möteslokaler, anskaffning, duplicering och postning av handlingar samt kungörelser i tidningarna; och

Denna lag träder i kraft den
199 .

På ett ansökningsärende som är anhängigt vid en vattendomstol när denna lag träder i kraft tillämpas tidigare lag. Vattendomstolen kan dock med hänsyn till ärendets art och handläggningsskedet besluta att vad som i denna lag stadgas om förfarandet, uteslutande eller från och med ett visst skede av handläggningen skall iakttas vid den fortsatta handläggningen av ärendet. Ett sådant beslut får inte överklagas särskilt.

Efter att denna lag har trätt i kraft tillämpas 2 kap. 12 § 1 mom. samt 22 och 22 b §§ även på tidigare meddelade beslut samt ändring eller justering av skyldigheter enligt dessa beslut. Om skyldighet att vårda fiskebeståndet och om fiskeskyddsavgift gäller vad som i denna lag stadgas om fiskevårdsskyldighet och fiskerihushållningsavgift.

Helsingfors den 11 mars 1994

Republikens President
MARTTI AHTISAARI

Justitieminister *Hannele Pokka*

Lag

om ändring av vattenlagen

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i vattenlagen av den 19 den maj 1961 (264/61) 16 kap. 6 a—6 c §§ samt 18 kap. 6 och 8 §§,

av dessa lagrum 16 kap. 6 a § sådan den lyder ändrad genom lagar av den 2 april 1990 och den 5 april 1991 (308/90 och 629/91) samt 16 kap. 6 b och 6 c §§ och 18 kap. 6 och 8 §§ sådana de lyder i nämnda lag av den 2 april 1990,

ändras 2 kap. 5 §, 6 § 2 mom., 12, 22 och 22 b §§, 26 § 5 mom., 27 § 2 mom. och 28 § 3 mom., 6 kap. 11 § 5 mom., 7 kap. 6 a §, 8 kap. 25 § 3 mom., 10 kap. 24 § 1 och 3 mom., 24 a § 3 mom., 24 b § 2 mom. och 27 § 5 mom., 11 kap. 8 § 1 mom. samt 14 och 21 §§, 16 kap. 1 § 2 mom., 5 och 6 §§, 7 § 1 mom., 18 §, 24 § 2—4 mom., 30 §, 32 § 2 mom. och 42 a § 3 mom., 17 kap. 5 § 1 mom., 18 kap. 1 § 1 mom., 4 §, mellanrubriken före 8 §, 9 § 1—3 mom. samt 10, 11 och 13 §§ samt 21 kap. 11 § 1 mom. 4 punkten,

av dessa lagrum 2 kap. 5, 22 och 22 b §§ samt 28 § 3 mom., 8 kap. 25 § 3 mom., 10 kap. 24 § 1 mom., 24 a § 3 mom., 24 b § 2 mom. och 27 § 5 mom., 11 kap. 8 § 1 mom., 16 kap. 1 § 2 mom. och 24 § 2—4 mom., 17 kap. 5 § 1 mom. och 21 kap. 11 § 1 mom. sådana de lyder i lag av den 30 april 1987 (467/87), 2 kap. 26 § 5 mom. sådant det lyder i lag av den 6 augusti 1982 (606/82), 6 kap. 11 § 5 mom., 7 kap. 6 a § och 16 kap. 6 § sådana de lyder i nämnda lag av av den 5 april 1991, 11 kap. 21 § och 16 kap. 32 § 2 mom. sådana de lyder i lag av den 11 oktober 1963 (453/63), 16 kap. 5 § sådan den lyder ändrad genom nämnda lagar av den 2 april 1990 och 30 april 1987, 16 kap. 18 § och 42 a § 3 mom. sådana de lyder i lag av den 26 november 1993 (1015/93), 18 kap. 1 § 1 mom., 4 §, mellanrubriken före 8 §, 9 § 1—3 mom. samt 10 och 11 §§ sådana de lyder i nämnda lag av den 2 april 1990, 18 kap. 13 § sådan den lyder delvis ändrad genom nämnda lag av den 30 april 1987 (467/87) och 21 kap. 11 § 1 mom. 4 punkten sådan den lyder i lag av den 30 april 1987 (468/87), samt

fogas till 2 kap. 14 §, sådan den lyder delvis ändrad genom nämnda lag av den 30 april 1987 (467/87), ett nytt 3 mom., till kapitlet en ny 22 c §, till 2 kap. 29 § ett nytt 3 mom., till 8 kap. före mellanrubriken bolag för vattenreglering en ny 10 b §, till 10 kap. en ny 32 §, till 11 kap. nya 14 a—14 c §§, till 12 kap. 16 §, sådan den lyder i nämnda lag av den 30 april 1987 (467/87), ett nytt 1 mom., varvid det nuvarande 1 mom. blir 2 mom., till 16 kap. nya 11 a—11 c §§, till 18 kap. 5 §, sådan den lyder i nämnda lag av den 2 april 1990, ett nytt 3 mom., varvid det nuvarande 3 mom. blir 4 mom., samt till kapitlet en ny 9 a § som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.

Allmänna stadganden om byggande i vattendrag

5 §

Tillstånd till byggande får inte meddelas, om byggandet äventyrar det allmänna hälsotillståndet, orsakar avsevärda och vittgående skadliga förändringar i omgivningens naturförhållanden eller i vattennaturen och dess funktion eller i hög grad försämrar bosättnings- eller näringsförhållandena på orten.

5 §

Tillstånd till byggande får inte meddelas, om byggandet äventyrar det allmänna hälsotillståndet eller orsakar avsevärda skadliga förändringar i omgivningens naturförhållanden eller i vattennaturen och dess funktion eller i hög grad försämrar bosättnings- eller näringsförhållandena på orten.

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

6 §

Förorsakas av byggande, förverkligat i enlighet med ovan nämnda stadganden, större kränkning av allmänt eller enskilt intresse än i 1 mom. avses eller kan tillstånd till byggande ej eljest i stöd av 1 mom. meddelas, utgör förutsättning för meddelande av tillstånd, där annat ej följer av 5 § detta kapitel, att byggandet påkallas av allmänt intresse eller att nyttan därav är betydlig i förhållande till skada, men eller annan förlust av förmån, som därav följer. Nyttan skall bestämmas på sätt i 11 § detta kapitel sägs och skola, där sökande därjämte beviljas i 7—9 §§ detta kapitel avsedd rättighet, den nytta, som följer av rättighetens beviljande, och den förlust av förmån, som därav förorsakas, även beaktas.

Om byggande som utförs i enlighet med ovan nämnda stadganden orsakar större kränkning av ett allmänt eller enskilt intresse än vad som avses i 1 mom. eller om tillstånd till byggande inte annars kan meddelas enligt 1 mom., krävs det för meddelande av tillstånd, om inte annat följer av 5 §, att nyttan av byggandet är betydlig i förhållande till de skador, men eller andra förluster av förmåner som byggandet medför. Nyttan skall bestämmas enligt 11 § och om sökanden samtidigt beviljas en rättighet enligt 7—9 §, skall hänsyn också tas till nyttan av att rättigheten beviljas samt den förlust av förmåner som detta medför.

12 §

I utslag angående byggnadstillstånd skall föreläggas tid, högst tio år, inom vars förlopp byggnadsarbetet bör utföras. Denna tid må, där synnerliga skäl därtill föreligga, på ansökan, vilken bör göras innan den i utslaget utsatta tiden utgått, skäligen förlängas. Har arbetet ej till väsentlig del utförts inom tid, som i tillståndsutslaget utsatts, eller inom förlängd tid, skola tillståndet och för däri avsedd åtgärd meddelade nyttjanderätter med avseende å annan tillhörig egendom anses hava förfallit. Detsamma gäller även annan tillhörig egendom, såframt äganderätten ej redan övergått till den, som erhållit tillståndet.

12 §

I ett beslut om byggnadstillstånd skall bestämmas en tid, högst 10 år, inom vilken byggnadsarbetet skall utföras. Om särskilda skäl föreligger, kan tiden skäligen förlängas på ansökan som skall göras innan den föreskrivna tiden har gått ut. I förlängningsbeslutet kan bestämmelserna i tillståndsbeslutet vid behov ses över eller kompletteras. Om arbetet inte till väsentlig del har utförts inom den tid som anges i tillståndsbeslutet eller inom den förlängda tiden, skall tillståndet anses ha förfallit, likaså nyttjanderätter som med tanke på en åtgärd som avses i tillståndet har beviljats i egendom som tillhör någon annan. Detsamma gäller även egendom som tillhör någon annan, om äganderätten inte redan har övergått på tillståndshavaren. I 11 kap. 21 § stadgas om tillstånd som förfaller på ansökan av tillståndshavaren.

Vid äventyr att tillståndet annars anses ha förfallit, skall det byggnadsarbete som beslutet avser inledas inom en tid som vattendomstolen bestämmer och som kan vara högst fyra år från den dag då beslutet vann laga kraft. På ansökan, som skall göras innan den utsatta tiden har gått ut, kan vattendomstolen av särskilda skäl förlänga tiden med högst tre år.

Vattendomstolen och den tillsynsmyndighet som nämns i 21 kap. skall enligt 16 kap. 30 § 1 mom. inom den tid som vattendomstolen bestämmer underrättas om att ett byggnadsarbete har slutförts eller att en anläggning har tagits i bruk.

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

14 §

I fråga om översyn av sådana bestämmelser för byggandet som gäller vattenstånd och vattenföring samt utfärdande av nya bestämmelser i anslutning till dessa gäller i tillämpliga delar vad som stadgas i 8 kap. 10 b §.

22 §

Orsakar byggande i vattendrag uppenbar skada på fiskbeståndet, skall den som erhållit tillståndet åläggas att plantera ut fisk och vidta andra åtgärder som behövs för att minska skadorna på fiskbeståndet i det vattenområde som berörs av åtgärdens skadliga verkningar (skyldighet att vårda fiskbeståndet).

Har för vattendraget uppgjorts en plan för fiskbeståndets skyddande, vilken godkänts av jord- och skogsbruksministeriet, skall vattendomstolen efter behov beakta denna då anläggaren förpliktas att vårda fiskbeståndet.

Skulle åtgärder för bibehållande av fiskbeståndet i förhållande till den nytta som kan vinnas genom dem åsamka anläggaren oskäligen kostnader, eller bör åläggande av skyldighet att vårda fiskbeståndet av annan orsak inte anses vara ändamålsenligt, skall anläggaren i stället för skyldigheten att vårda fiskbeståndet eller del därav påföras en avgift, som motsvarar de skäligen kostnaderna för den sålunda ersatta skyldigheten, till jord- och skogsbruksministeriet, som skall använda avgiften för åtgärder som avser vård av fiskbeståndet (fiskeskyddsavgift).

Vattendomstolen kan på ansökan ändra bestämmelserna om skyldighet att vårda fiskbeståndet och betala fiskeskyddsavgift, om förhållandena har förändrats väsentligt.

22 §

Om byggande i vattendrag orsakar uppenbar skada på fiskfaunan eller fisket, skall den som fått tillståndet åläggas att vidta åtgärder som behövs för att förebygga eller minska skadorna på fiskfaunan eller fisket samt att vid behov följa upp resultatet av åtgärderna i det vattenområde som berörs av åtgärdens skadliga verkningar (fiskevårdsskyldighet). Beroende på byggandet och dess verkningar kan dessa åtgärder vara fiskutplantering, fiskväg eller någon annan åtgärd eller kombination av åtgärder.

Om en plan för skyddande av fiskfaunan har gjorts upp för vattendraget och fiskerihushållningsmyndigheten har godkänt planen, skall vattendomstolen efter behov beakta denna när den ålägger någon en fiskevårdsskyldighet. Detsamma gäller en plan för nyttjande och vård av ett fiskeområde enligt lagen om fiske (286/82).

Om åtgärder enligt 1 mom. medför kostnader för anläggaren som är oskäligen i förhållande till den nytta som kan vinnas genom dem eller om åläggande av en fiskevårdsskyldighet av någon annan orsak inte kan anses vara ändamålsenligt, skall anläggaren i stället för fiskevårdsskyldigheten eller en del av den åläggas att betala en avgift som motsvarar de skäligen kostnaderna för den på detta sätt ersatta skyldigheten till fiskerihushållningsmyndigheten, som skall använda avgiften för åtgärder enligt 1 mom. inom det vattenområde där åtgärden har skadliga verkningar (fiskerihushållningsavgift). Vattendomstolen kan vid behov utfärda föreskrifter om hur mottagaren skall använda avgiften.

Vattendomstolen kan på ansökan ändra bestämmelserna om fiskevårdsskyldigheten eller fiskerihushållningsavgiften, om förhållandena har förändrats väsentligt. En skyldighet som har visat sig vara oändamålsenlig med tanke på fiskerihushållningen kan även ses över, om det fiskeriekonomiska resultatet av skyldigheten kan förbättras utan att kostnaderna för att fullgöra den anmärkningsvärt ökar.

Gällande lydelse

22 b §

Har någon påförts en årlig fiskeskyddsavgift och har den kostnadsnivå som utgjort grund för avgiften förändrats, skall jord- och skogsbruksministeriet uppbära avgiften justerad i motsvarighet till stegringen av kostnadsnivån, även om den inte ändrats på det sätt som nämnts i 22 § 4 mom. Justeringen görs i fulla tio procent och annars med iakttagande av de grunder som vattendomstolen fastställt. Uppstår oenighet om justeringen, kan ärendet på ansökan hänskjutas till vattendomstolen.

Jord- och skogsbruksministeriet skall utan dröjsmål till den betalningsskyldige återbära den del av fiskeskyddsavgiften som uppburits enligt det i 1 mom. nämnda beslutet av ministeriet och som överstiger vad som senare påförs genom vattendomstolens utslag.

Föreslagen lydelse

22 b §

Om någon har påförts en årlig fiskerihushållningsavgift och den kostnadsnivå som utgjort grund för avgiften har förändrats, skall fiskerihushållningsmyndigheten bära upp avgiften justerad enligt stegringen av kostnadsnivån, även om den inte har ändrats på det sätt som nämnts i 22 § 4 mom. Justeringen görs i fulla tio procent och annars enligt de grunder som vattendomstolen har fastställt. Vid oenighet om justeringen kan ärendet på ansökan hänskjutas till vattendomstolen.

Fiskerihushållningsmyndigheten skall utan dröjsmål till den betalningsskyldige återbära den del av fiskerihushållningsavgiften som har burits upp enligt ett sådant beslut av myndigheten som nämnts i 1 mom. och som överstiger vad som senare påförs genom vattendomstolens beslut.

22 c §

Vad som stadgas i 22 § 4 mom. och 22 b § gäller också motsvarande bestämmelser som har utfärdats med stöd av stadganden som gällde innan denna lag trädde i kraft. Ett första beslut om justering av en avgift med stöd av 22 b § fattas dock på ansökan av vattendomstolen. En förutsättning för en justering är att den skall anses vara påkallad av ett allmänt intresse eller ett viktigt enskilt intresse. Vattendomstolen skall i sitt beslut ta hänsyn till hur lång tid som har förflutit sedan avgiften påfördes samt till övriga synpunkter som påverkar saken.

26 §

Vattendomstolen skall förordna om huruvida i tillståndsutslaget fastställda ersättningar eller förhandsersättningar eller en del av dessa skall betalas innan de i tillståndet avsedda arbetena inleds. Ersättning får lyftas mot godtagbar säkerhet. I sådant utslag av vattendomstolen som avses i detta moment får ändring inte sökas.

Vattendomstolen skall bestämma om de ersättningar som fastställs i tillståndsbeslutet eller en del av dessa skall betalas innan de arbeten som avses i tillståndet inleds. Ersättningen får lyftas mot godtagbar säkerhet. I ett sådant beslut av vattendomstolen som avses i detta moment får ändring inte sökas.

27 §

Ägarens åläggande att utgiva ersättning eller vidtaga åtgärd, som ovan avses, bör den, som lidit förlust av förmånen, söka i vattendomstolen. Målet skall anhängiggöras, såframt ej i

Den som har lidit förlust av förmån skall hos vattendomstolen ansöka om att ägaren skall förpliktas att betala ersättning eller vidta åtgärder som avses ovan. Om inte en längre tid har

Gällande lydelse

tillståndsutslaget angående byggandet därför utsatts längre tid, inom tio år efter det byggnadsarbetet slutförts. Utan avseende å sagda tid må ersättning dock sökas för skada, som förorsakats av anläggningens ras eller annan oförutsedd anledning.

Föreslagen lydelse

bestämts i det beslut där tillstånd till byggandet meddelades, skall ärendet anhängiggöras inom tio år efter att en anmälan om slutförande gjordes enligt 12 § 3 mom. eller efter att byggnadsarbetet har slutförts, om detta inte har skett före anmälan. Utan hinder av denna tid kan ersättning dock sökas för skador som har orsakats av att anläggningen har rasat eller av någon annan oförutsedd anledning.

28 §

Angående ändring av utslag som gäller skyldighet att vårda fiskbeståndet och fiskeskyddsavgift stadgas särskilt.

Utan hinder av stadgandena i denna paragraf tillämpas vad som stadgas i 14 § 3 mom. i detta kapitel. Om ändring av ett förordnande som gäller fiskevårdsskyldighet och fiskerihushållningsavgift stadgas särskilt.

29 §

Utan hinder av stadgandena i denna paragraf tillämpas vad som stadgas i 14 § 3 mom. i detta kapitel. Om ändring av ett förordnande som gäller fiskevårdsskyldighet och fiskerihushållningsavgift stadgas särskilt.

6 kap.

Dikning

11 §

Om den tid inom vilket företaget enligt den vid dikningsinrättningen fastställda dikningsplanen skall genomföras gäller vad 2 kap. 12 § stadgar om förelagd tid för byggnadsarbete som utförs med tillstånd av vattendomstolen. På förrättningen tillämpas vad nämnda paragraf stadgar om vattendomstolen.

Om den tid inom vilket företaget skall genomföras enligt den dikningsplan som fastställdes vid dikningsförrättningen gäller vad som i 2 kap. 12 § 1 mom. stadgas om föreskriven tid för byggnadsarbete som utförs med vattendomstolens tillstånd. På förrättningen tillämpas vad som i nämnda paragraf stadgas om vattendomstolen.

7 kap.

Vattenståndsreglering

6 a §

På vattenståndsreglering som omfattar reglering av vattnets avrinning i vattendraget tillämpas 8 kap. 10 a §. Härvid gäller om vattenståndsregleringen vad nämnda paragraf stadgar om vattenreglering.

6 a §

På vattenståndsreglering som omfattar reglering av vattnets avrinning i vattendraget tillämpas 8 kap. 10 a och 10 b §§. Då gäller om vattenståndsregleringen vad som i nämnda paragraf stadgas om vattenreglering.

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

8 kap.

Vattenreglering

10 b §

Om en reglering, som grundar sig på ett tillstånd som har meddelats enligt denna lag eller tidigare gällande stadganden, har betydande menliga verkningar på vattenmiljön eller dess användning och 10 a § inte skall tillämpas på beslutet, skall vatten- och miljödistriktet i tillräckligt samarbete med tillståndshavaren, dem som drar nytta av regleringen, kommunerna inom verkningsområdet och andra myndigheter som saken gäller klarlägga möjligheterna att minska de menliga verkningarna av regleringen. Vatten- och miljödistriktet skall vid behov också höra andra parter.

När en utredning har gjorts enligt 1 mom., får vatten- och miljödistriktet, fiskerihushållningsmyndigheten eller kommunen, om verkningarna enligt 1 mom. inte annars i tillräcklig mån kan minskas, hos vattendomstolen ansöka om att tillståndsvillkoren skall ses över eller att nya bestämmelser skall utfärdas.

En förutsättning för en översyn är att nyttan med tanke på allmän fördel är betydande med hänsyn till rådande förhållanden. Översynen får inte heller väsentligt ändra det ursprungliga syftet med regleringen eller avsevärt minska den nytta som vattenregleringen totalt medför. Är det uppenbart att det finns förutsättningar för en översyn, kan vattendomstolen, om utredningen i ansökningshandlingarna inte är tillräcklig, ytterligare ålägga tillståndshavaren att ge in behövlig tilläggsutredning till vattendomstolen. I ett sådant beslut av vattendomstolen får ändring inte sökas särskilt. Om tillståndshavaren inte inom utsatt tid ger in tilläggsutredningen till vattendomstolen, kan den utföras på hans bekostnad. Vid översynen skall de stadganden som avses i 10 § iaktas i tillämpliga delar.

Sökanden skall åläggas att med iakttagande av tillämpliga delar av 11 kap. ersätta skador, men eller andra förluster av förmåner som översynen medför, om dessa inte är obetydliga. Ersättningarna betalas dock med statens medel, om inte översynen huvudsakligen har lokal betydelse. En ersättning för förlust av nytta som vattenregleringen har medfört kan jämkas med beaktande av den nytta samt de förluster av förmåner som översynen medför samt den tid under vilken nyttohavaren har kunnat utnyttja regleringen.

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

25 §

Om justering av regleringsavgift gäller på motsvarande sätt vad som i 2 kap. 22 b § stadgas om justering av fiskeskyddsavgift.

Om justering av *regleringsavgifter* gäller på motsvarande sätt vad som i 2 kap. 22 b § stadgas om justering av *fiskerihushållningsavgifter*.

10 kap.

**Avloppsvatten och andra ämnen,
som förorena vattendrag**

24 §

Vattendomstolen kan på ansökan meddela tillstånd till avledande av avloppsvatten eller till annan åtgärd som enligt 1 kap. 19 och 20 §§ *utan tillstånd* är förbjuden. En förutsättning för meddelande av tillstånd är att det men, som åtgärden orsakar, i förhållande till den förmån som erhålls bör anses vara jämförelsevis obetydligt och att avlägsnande av avloppsvattnet eller annat ämne, som förorenar vattnet eller förhindrande av att dylikt ämne kommer in i vattendraget inte på annat sätt med skäligen kostnader är möjligt. Då förmånerna jämförs, skall särskilt beaktas betydelsen av den verksamhet som avses i ansökningsen samt av det men som orsakas av åtgärden från allmän synpunkt.

Skada, men och annan förlust av förmån, som av åtgärden förorsakas, skola ersättas.

24 §

Vattendomstolen kan på ansökan meddela tillstånd *att avleda* avloppsvatten eller till en annan åtgärd som enligt 1 kap. 19 och 20 §§ är förbjuden. En förutsättning för att tillstånd *skall kunna meddelas* är att det men som åtgärden orsakar i förhållande till den förmån som *fås skall* anses vara jämförelsevis obetydligt och att det inte på annat sätt med skäligen kostnader är möjligt att avlägsna avloppsvattnet eller något annat ämne som förorenar vattnet eller förhindra att ett dylikt ämne kommer in i vattendraget. *När men och förmåner jämförs, skall uppmärksamhet fästas vid frågan hur verksamheten kan bedrivas med så få menliga verkningar som möjligt samt vilken betydelse det men som åtgärden orsakar och den förmån som den medför har från allmän synpunkt.*

Skador, men eller andra förluster av förmåner som åtgärden orsakar *skall utan hinder av 11 kap. 10 § ersättas med beaktande av vad som i 24 b § stadgas om tillstånd för viss tid samt möjligheten att se över bestämmelserna i ett tillstånd som beviljats tills vidare.*

24 a §

Kan utsläpp av avloppsvatten eller annat ämne medföra skada som avses i 2 kap. 22 §, skall i tillståndsutslaget intas behövliga bestämmelser om skyldighet att vårda fiskbeståndet eller om fiskeskyddsavgift. Här om skall på motsvarande sätt gälla vad som stadgas i 2 kap. 22 och 22 b §§.

Om utsläpp av avloppsvatten eller *något* annat ämne kan medföra *sådana följder* som avses i 2 kap. 22 §, skall i tillståndsbeslutet tas in behövliga bestämmelser om *fiskevårdsskyldigheten* eller om *en fiskerihushållningsavgift*. Vad som stadgas i 2 kap. 22 och 22 b §§ skall på motsvarande sätt gälla dessa bestämmelser.

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

24 b §

I tillståndsutslaget skall föreskrivas när ansökan senast skall göras för översyn av de villkor som avses i 24 a § och vilken utredning som då skall företas, om sådan föreskrift inte bör anses uppenbart onödig. Har sökanden inte gjort *ny* ansökan inom utsatt tid, kan vattendomstolen på ansökan av tillsynsmyndigheten eller den som lider med eller skada förordna att tillståndet skall förfalla.

I ett beslut där tillstånd meddelas tills vidare skall det föreskrivas när en ansökan senast skall göras för översyn av tillståndsbestämmelserna och vilken utredning som då skall företas, om en sådan föreskrift inte skall anses vara uppenbart onödig. Om tillståndshavaren inte har gjort ansökan inom utsatt tid, kan vattendomstolen på ansökan av tillsynsmyndigheten eller den som lider men eller skada bestämma att tillståndet skall förfalla.

27 §

Angående justering av vattenskyddsavgiften gäller på motsvarande sätt vad som i 2 kap. 22 b § stadgas om justering av fiskeskyddsavgiften.

Om justering av vattenskyddsavgifter gäller på motsvarande sätt vad som i 2 kap. 22 b § stadgas om justering av fiskerihushållningsavgifter.

32 §

En åtgärd, som grundar sig på ett tillstånd som meddelats med stöd av stadgandena i detta kapitel, skall vid äventyr att tillståndet förfaller vidtas inom en tid som tillståndsmyndigheten bestämmer och som kan vara högst fyra år från den dag då beslutet vann laga kraft. På ansökan som gjorts innan denna tid gått ut kan tillståndsmyndigheten av särskilda skäl förlänga tiden med högst tre år. En förlängning av tiden medför ingen ändring av vad som stadgas i 24 b §. Tillståndsmyndigheten kan också föreskriva att tillståndshavaren skall underrätta tillsynsmyndigheten om fullgörandet av sådana skyldigheter som avses i 24 a §.

11 kap.

Ersättningar

8 §

Då med stöd av denna lag meddelas tillstånd till viss åtgärd, skall det även föreskrivas om och till vilket belopp ersättning skall betalas för skada, olägenhet eller annan förlust av förmån.

8 §

När tillstånd till en viss åtgärd meddelas med stöd av denna lag, skall det även bestämmas om och till vilket belopp ersättning skall betalas för skada, men eller annan förlust av förmån, om inte något annat följer av 16 kap. 24 §.

14 §

Då avgörande angående ersättningsskyldigheten meddelas, skall tillika fastställas, när och huru ersättningen skall gäldas, samt vid behov

14 §

I ett beslut om ersättningsskyldighet skall samtidigt bestämmas när och hur ersättningen skall betalas.

Gällande lydelse

föreskrifter meddelas därom, när de åtgärder få vidtagas, för vilka ersättning skall utgå.

Om ersättning i ett för allt, som bör utgå i penningar, skall, såframt sakägarna icke annorlunda överenskomma eller annat ej följer av 2 kap. 26 §, föreskrivas, att den skall gäldas eller behörigen deponeras, innan den åtgärd får vidtagas, av vilken ersättningsskyldigheten följer.

Där ovan avsedd åtgärd dock får vidtagas, innan ersättningen guldits eller deponerats, skall föreskrift meddelas om erläggande av sex procents ränta årligen på ersättningsbeloppet, räknat från det rätt till den åtgärd, som förorsakat skadan meddelats.

Föreslagen lydelse

I beslutet skall på tjänstens vägnar föreskrivas att ränta skall betalas för tiden efter förfallodagen, enligt vad som i räntelagen (633/82) stadgas om dröjsmålsränta.

14 a §

I ett tillståndsbeslut skall föreskrivas när de åtgärder för vilka ersättning skall betalas får vidtas med stöd av tillståndet.

Det skall föreskrivas att en ersättning i ett för allt skall betalas eller behörigen deponeras inom en tid som vattendomstolen bestämmer och innan den åtgärd som medför ersättningsskyldighet vidtas, om parterna inte avtalar annat eller något annat följer av 2 kap. 26 § eller 16 kap. 24 § 2 mom. Ersättningen skall dock betalas senast ett år efter att beslutet vann laga kraft.

Om en åtgärd som avses i 2 mom. ändå får vidtas innan ersättningen fastställs, betalas eller deponeras eller om den redan har vidtagits på det sätt som avses i 1 § 3 mom., skall det föreskrivas, att på ett ersättningsbelopp i ett för allt skall betalas en sex procents årlig ränta räknat från den dag då åtgärden vidtogs fram till förfallodagen. I de fall som avses i 16 kap. 24 § 2 mom. skall det föreskrivas att ersättningen betalas inom trettio dagar efter att ersättningsbeslutet gavs, om den verksamhet som avses i tillståndsbeslutet har inletts.

Vad som i 3 mom. stadgas om ersättning i ett för allt gäller i tillämpliga delar de betalningsposter av en periodisk ersättning som hänförelse sig till tiden före ersättningsbeslutet.

14 b §

Om ersättning har betalats utan grund eller till överbelopp, har betalaren rätt att genom ansökan hos vattendomstolen yrka på återbetalning. Beloppet behöver inte återbetalas om vattendomstolen eller, om ärendet handläggs av en besvärsinstans, denna bestämmer så med anledning av att beloppet är obetydligt eller med beaktande av omständigheterna i övrigt.

14 c §

Det skall föreskrivas att ersättning för sådana skador, men eller andra förluster av förmåner som avses i 8 § 3 mom. första meningen och 4 mom. samt i 21 § eller 18 kap. 13 § skall betalas inom trettio dagar från den dag då beslutet vann laga kraft. I beslutet skall det föreskrivas att sex procents årlig ränta skall betalas från den dag då

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

ersättningsyrkandet framställdes eller handläggningen av ersättningsfrågan annars blev anhängig fram till förfalldagen. I fråga om periodiska ersättningar tillämpas denna paragraf dock endast på de betalningsposter som hänförs sig till tiden före ersättningsbeslutet.

21 §

Har förhandsersättning för skada, men eller annan förlust av förmån fastställts enligt 16 kap. 24 § 2 mom. är den som utbetalar ersättning berättigad att från den slutligen utgående ersättningen avdraga vad som redan erlagts i förhandsersättning. Överstiger förhandsersättningen den slutligt fastställda ersättningen, skall det överskjutande beloppet återbetalas, såframt icke vattendomstolen med beaktande av att det för mycket betalade beloppet är ringa och av förhållandena förordnar, att återbetalning icke behöver ske.

21 §

Ersättning kan yrkas genom ansökan hos vattendomstolen för en sådan särskild förlust, som har uppstått under tiden mellan det att ett tillstånd meddelades enligt denna lag och åtgärder vidtogs med stöd av tillståndet eller tillståndet förföll, och för vilken det inte har bestämts att ersättning skall betalas.

Om tillståndshavaren enligt 14 a § 2 mom. skall betala ersättning eller en del av ersättningen innan han vidtar en åtgärd och han sedan meddelar att han avstår från ett företag som inte har påbörjats, kan vattendomstolen på ansökan av tillståndshavaren konstatera att tillståndet har förfallit och upphäva den ersättningsskyldighet som har ålagts honom enligt tillståndet. Vattendomstolen kan dock samtidigt fastställa ersättning för en sådan särskild förlust som avses i 1 mom. Det kan bestämmas att beslutet skall verkställas helt eller delvis oberoende av om ändring söks.

12 kap.

Särskilda stadganden

16 §

16 §

Innan den som meddelats tillstånd inleder ett byggnadsarbete, börjar avleda avloppsvatten eller vidtar någon annan förorenande åtgärd, skall han underrätta tillsynsmyndigheten om den tidpunkt när åtgärden inleds, enligt vad som närmare stadgas genom förordning. Om en sökande är skyldig att ställa säkerhet enligt 2 kap. 26 § 3 mom. eller 16 kap 24 § 3 mom., skall en utredning om säkerheten bifogas anmälan.

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

16 kap.

Vattenmålens handläggning i vattendomstolen

Ansökningsmål

1 §

Till ansökningen skall fogas behövlig utredning samt, då ansökningen avser tillstånd för visst företag eller viss åtgärd, en plan om vilken närmare stadgas genom förordning.

Till *ansökan* skall fogas behövlig utredning samt, *om ansökan* avser tillstånd till ett visst företag eller en viss åtgärd, en behövlig plan och utredning över företagets eller åtgärdens verkningar, enligt vad som närmare stadgas genom förordning.

5 §

Omfattar verkningarna av det företag som avses i ansökningen ett vidsträckt område, skall vattendomstolen bestämma att ansökningen för granskning av den därtill fogade planen skall handläggas vid en syneförrättning som nämns i 18 kap.

Kräver syneförrättningen oskäligt mycket tid på grund av omfattningen av företagets verksamhetsområde eller av skäl som ansluter sig till utredandet av skador framkallade av företaget, och bör det från allmän synpunkt anses vara av vikt att företaget genomförs skyndsamt, kan vattendomstolen, om det är sannolikt att förutsättningar för beviljande av tillstånd finns, förordna att syneförrättningen skall verkställas i två skeden. Under det första skedet granskas planen för utredande av företagets rättsliga förutsättningar och undersöks om och på vilka villkor tillstånd kan meddelas. Under det andra skedet utreds de övriga ärenden som skall behandlas vid syneförrättningen.

Även i annat än i 2 mom. nämnt fall kan vattendomstolen förordna att syneförrättningen skall delas i olika avsnitt, om det finns särskilda skäl.

Gäller ansökan ett företag vars verkningar omfattar ett vidsträckt område, och skulle genomförandet av syneförrättningen på hela området oskäligt försvåra handläggningen av ansökningsmålet, kan vattendomstolen förordna att skilda syneförrättningar skall hållas på olika delar av området.

6 §

Hålls ej syneförrättning, skall ansökningen, om inte något annat följer av 9 §, delges dem

5 §

Om det konstateras vara nödvändigt att i detalj reda ut verkningarna av det företag som ansökan avser och de förluster av förmåner som det medför, och det inte är möjligt att få behövlig utredning på det sätt som stadgas i 6 och 11 a §§, skall vattendomstolen bestämma att ansökningsärendet eller, om det är fråga om ett förfarande enligt 24 §, även en viss del av ett ansökningsärende, som avgörs särskilt, skall handläggas vid en syneförrättning enligt 18 kap.

Vattendomstolen kan av särskilda skäl bestämma att en syneförrättning skall delas i olika avsnitt eller att ett ärende också i andra än i de fall som avses i 1 mom. endast till en viss del skall handläggas vid en syneförrättning.

6 §

Om syneförrättning inte hålls, skall ansökan, om inte något annat följer av 9 §, delges dem

Gällande lydelse

vilkas rätt eller intresse målet kan angå, för att bereda dem tillfälle att göra påminnelser och yrkanden på grund av ansökningen. Påminnelser och yrkanden skall vid äventyr av att talan går förlorad framställas i vattendomstolen skriftligen inom en av vattendomstolen förelagd tid som inte får vara kortare än trettio eller längre än sextio dagar. Talar förloras dock inte, om förhållandena under den tid målet varit anhängigt har förändrats väsentligt, om vattendomstolen har avvikit från den kungjorda ansökningen så att detta inverkar på dens intresse som saken gäller eller om det annars vore uppenbart oskäligt att talan går förlorad.

6 a §

I ett ansökningsmål i vilket det inte har bestämts att syneförrättning skall äga rum kan vattendomstolen efter det förfarande som nämns i 6 § bestämma att tilläggsundersökning skall utföras i ett utredningsförfarande, om det är fråga om en omständighet som inverkar på avgörandet av målet och undersökningen inte utan svårigheter kan utföras på något annat sätt.

Vid utredningsförfarandet skall utföras den tilläggsundersökning som vattendomstolen har bestämt, och om den skall sättas upp ett skriftligt utlåtande. Förfarandet verkställs av en sådan tjänsteman eller anställd i arbetsavtalsförhållande inom vatten- och miljöförvaltningen som har sakkunskap på det område vilket den delfråga som skall utredas gäller, och enligt vattendomstolens prövning av två gode män. Om den som är anställd i arbetsavtalsförhållande gäller vad som i denna lag stadgas eller med stöd av den föreskrivs om en tjänsteman som har förordnats till motsvarande uppdrag.

Om förordnande av tjänstemannen och gode männen samt om omröstning och kostnaderna för förfarandet gäller på motsvarande sätt vad som stadgas om syneförrättning.

6 b §

Vid utredningsförfarandet skall parterna ges

Föreslagen lydelse

vilkas rätt eller fördel ärendet kan angå, för att bereda dem tillfälle att göra påminnelser och yrkanden med anledning av *ansökan*. Påminnelser och yrkanden skall vid äventyr av att talan går förlorad *skriftligen* framställas hos vattendomstolen *inom den tid under vilken en kungörelse enligt 7 § är tillgänglig*. Talan förloras dock inte, om *vattendomstolen har avvikit från den delgivna ansökningen på ett sätt som inverkar på den persons förmåner som saken gäller, om förhållandena under den tid som ärendet varit anhängigt har förändrats väsentligt* eller om det annars vore uppenbart oskäligt att talan går förlorad. *Sin talan förlorar inte heller den för vars vidkommande delgivningen i ärendet inte skett i stadgad ordning.*

Om en parts talan grundar sig på en rätt i en fastighet eller i ett företag eller en inrättning som avses i 12 kap. 5 §, tillämpas stadgandena om talan i 1 mom. även på hans efterträdare.

6 a §

(upphävs; se föresl. 11 a §)

(upphävs; se föresl. 11 b §)

Gällande lydelse

tillfälle att bli hörda, om vattendomstolen har bestämt så i sitt beslut om detta. Vattendomstolen kan höra parterna också efter förfarandet.

För hörandet skall den tjänsteman som förordnats för förfarandet sända en kallelse per brev till parterna under känd postadress minst sju dagar före det sammanträde eller den terrängbesiktning som hålls i samband med förfarandet. I kallelsen skall nämnas var parterna kan ta del av handlingarna för utredningsförfarandet. Vid sammanträdet eller terrängbesiktningen kan parterna muntligen eller skriftligen framställa yrkanden eller lägga fram utredningar som skall antecknas i det protokoll som förs av tjänstemannen.

6 c §

Vid utredningsförfarandet skall sättas upp ett utlåtande inom fyrtiofem dagar efter att tjänstemannen förordnades att verkställa förfarandet, om inte vattendomstolen har satt ut en kortare tid. Utlåtandet och de övriga handlingarna skall inom samma tid tillställas vattendomstolen.

7 §

Följer ej annat av 9 § detta kapitel, skall ansökningen delgivas medelst kungörelse, vari skall angivas, vad i enlighet med 6 § detta kapitel skall iakttas vid framställande av påminnelser och yrkanden. Kungörelsen skall framläggas i vattendomstolens tjänsterum till allmänt påseende och i de kommuner, till vilkas områden det i ansökningen avsedda företags verkningar sträcka sig eller vilkas vattenförhållanden målet eljest angår, tillkännagivas på sätt om offentliga kungörelser är stadgat. Ett exemplar av ansökningen jämte bilagor skall i sådant syfte tillställas vederbörande kommun för att hållas tillgängligt på ställe, som i kungörelsen angives.

(se gällande 6 a §)

Föreslagen lydelse

(upphävs; se föresl. 11 c §)

7 §

Om inte annat följer av 9 §, skall *ansökan* delges genom kungörelse, i vilken det skall anges vad som enligt 6 § skall iakttas när påminnelser och yrkanden görs. Kungörelsen skall framläggas till allmänt påseende i vattendomstolens tjänsterum och, på det sätt som stadgas om offentliga kungörelser, tillkännages i de kommuner till vilkas områden verkningarna av det företag som avses i ansökan sträcker sig eller vilkas vattenförhållanden ärendet annars angår. Kungörelsen skall vara framlagd till påseende under trettio dagar från den dag som vattendomstolen bestämmer, om inte vattendomstolen till följd av ärendets art bestämmer en längre tid om högst fyrtiofem dagar. Ett exemplar av ansökan och bilagorna skall i detta syfte tillställas kommunen i fråga för att hållas tillgängligt på den plats som anges i kungörelsen.

11 a §

Efter en delgivning av ärendet enligt detta kapitel kan vattendomstolen besluta att ett utredningsförfarande skall verkställas, om det

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

behövs för att inhämta utredning som påverkar avgörandet av ärendet och utredningen inte annars kan fås utan svårighet. Vid utredningsförfarandet skall den tilläggsundersökning som vattendomstolen har bestämt utföras, och om den skall sättas upp ett skriftligt utlåtande.

Vattendomstolen skall underrätta vatten- och miljödistriktet om att ett utredningsförfarande verkställs i ärendet. Utredningsförfarandet verkställs av en tjänsteman eller någon som är anställd i arbetsavtalsförhållande inom vatten- och miljöförvaltningen som vatten- och miljödistriktet utser. Han skall ha sakkunskap på det område som den delfråga som skall utredas gäller. Om den som är anställd i arbetsavtalsförhållande gäller vad som i denna lag stadgas eller med stöd av den bestäms om en tjänsteman som har förordnats till motsvarande uppdrag. Vatten- och miljödistriktet skall underrätta vattendomstolen samt vatten- och miljöstyrelsen om förordnandet.

(se gällande 6 b §)

11 b §

Vid utredningsförfarandet skall parterna ges tillfälle att bli hörda, om vattendomstolen så bestämmer. En kallelse skall per brev sändas till parterna under känd postadress minst sju dagar före ett sammanträde eller en terrängbesiktning. I kallelsen skall nämnas var handlingarna finns tillgängliga. Yrkanden eller utredningar som gjorts eller lagts fram vid sammanträdet eller terrängbesiktningen skall antecknas i protokollet.

(se gällande 6 c §)

11 c §

Det utlåtande som satts upp vid utredningsförfarandet och övriga handlingar skall tillställas vattendomstolen senast den sextionde dagen efter att en person förordnades för uppdraget. Vattendomstolen kan av särskilda skäl göra undantag från denna tid.

Om kostnaderna för utredningsförfarandet gäller vad som stadgas om kostnaderna för syneförrättningar.

18 §

Finner vattendomstolen att en syneförrättning som avses i 18 kap. är bristfällig, kan den förordna att en ny eller kompletterande förrättning skall hållas.

18 §

Om vattendomstolen finner att en syneförrättning som avses i 18 kap. är bristfällig, kan den bestämma att en ny eller kompletterande förrättning skall hållas eller att ett ovan nämnt utredningsförfarande skall verkställas.

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

24 §

Skulle utredandet av skador, som orsakas av det företag som avses i ansökningen oskäligt fördröja målets behandling i vattendomstolen, och bör det ur allmän synpunkt anses vara av vikt att företaget genomförs skyndsamt, kan vattendomstolen, om det uppenbarligen finns förutsättningar för erhållande av tillstånd, avgöra ansökningsmålet till den del det inte gäller av företaget orsakade skador samt ersättningar på grund av dem och i 11 kap. nämnda åtgärder. Härvid skall förordnas att för skada, men och annan förlust av förmån, för vilkas del avgörandet framskjuts till den fortsatta behandlingen av målet, skall betalas förhandsersättning enligt ungefärlig uppskattning. Beträffande denna gäller i tillämpliga delar vad som i 11 kap. stadgas om ersättningar. Vattendomstolen kan även, om därtill på grund av att behövlig utredning saknas i annat än ovan nämnt fall finns särskilda skäl, förordna att frågan om ersättande av skada till följd av någon åtgärd skall avgöras senare. Härvid skall domstolen ålägga innehavaren av tillståndet att skaffa behövlig utredning och ansöka om komplettering av tillståndsutslaget och samtidigt förordna att förhandsersättning skall betalas för skada som kan uppskattas. Har domstolen meddelat sådant åläggande, hindrar detta inte den som lider skada att särskilt söka ersättning enligt vad som stadgas 11 kap. 8 § 3 mom. I utslag som gäller förhandsersättning får ändring inte sökas.

Vad som i 2 mom. stadgas om bestämmande av ersättning kan på motsvarande sätt tillämpas vid fastställande av den fiskeskyddsavgift som nämns i 2 kap. 22 §.

Om det är uppenbart att det finns förutsättningar för tillstånd till ett företag, kan vattendomstolen avgöra ett ansökningsärendet till den del som det inte gäller penningersättningar för skador, men eller andra förluster av förmåner som orsakas av företaget, om en detaljerad utredning av de förluster av förmåner som företaget orsakar oskäligt skulle fördröja avgörandet av tillståndsärendet. Ersättning för inlösen av egendom eller för nyttjanderätt skall dock fastställas i samband med att tillståndet meddelas. Vattendomstolen kan också bestämma att frågan om ersättning av en skada som orsakas av en viss åtgärd skall avgöras senare, om det finns särskilda skäl till det till följd av att behövlig utredning saknas. Den som fått tillståndet skall då åläggas att inhämta behövlig utredning och ansöka om komplettering av ersättningsbeslutet. Ett beslut av vattendomstolen om att ersättningsfrågan skall avgöras särskilt, hindrar inte den skadelidande att göra en särskild ansökan om ersättning enligt 11 kap. 8 § 3 mom.

I ett tillståndsbeslut enligt 2 mom. skall varje annan sökande än staten, en kommun eller samkommun åläggas att innan han vidtar åtgärder som avses i tillståndet, eller om han redan vidtagit sådana, inom en tid som vattendomstolen bestämmer ställa bankgaranti eller någon annan godtagbar säkerhet för de förluster av förmåner som verksamheten orsakar. Säkerheten ställs hos länsstyrelsen. Om vattendomstolen inte av särskilda skäl bestämmer annat, skall vatten- och miljödistriktet övervaka ersättningstagarnas intressen vid ställandet av säkerheten samt vid behov handla i frågor där det gäller att förvandla säkerheten till pengar eller fördela medlen. Säkerhetsbeloppet skall vid behov justeras tills ersättningsärendet har avgjorts eller efter hand som ersättningar har betalats eller deponerats med stöd av något annat stadgande. Vatten-

Gällande lydelse

Då vattendomstolen senare ger utslag i den del av målet som inte ännu avgjorts, kan domstolen i sitt tidigare utslag göra behövliga ändringar som ansluter sig till det senare utslaget. Då ersättningarna fastställs, skall i tillämpliga delar iakttas vad som stadgas i 11 kap. 8 § 1, 2 och 6 mom. Har ersättning yrkats för skada, som efter det tidigare utslaget har föranletts av ett förfarande som står i strid med utslaget, gäller även i fråga om handläggningen av sådant yrkande på motsvarande sätt vad som stadgas i nämnda paragraf om yrkande på ersättning av skada som vållats innan tillståndet meddelades.

30 §

Då företag eller åtgärd, vartill tillstånd meddelats, utförts eller inrättning eller anläggning, till vars utförande i tillståndsutslaget meddelats rätt, fullbordats, skall den, som erhållit tillståndet, eller den, till vilken hans rätt övergått, skriftligen anmäla därom till vattendomstolen inom tid, som i tillståndsutslaget för sagda anmälan föreskrivits. Efter det anmälan inkommit, må vattendomstolen förordna om slutsyn, varom i 18 kap. stadgas.

I ansökningsmål, vari enligt vad ovan stadgats syneförrättning ej skall anställas, må förordnande om slutsyn ej meddelas, såframt ej vattendomstolen på yrkande av myndighet eller part eller eljest finner särskild anledning därtill föreligga. Även i annat mål än ovan avses må vattendomstolen besluta, att slutsyn ej skall hållas, såframt icke myndighet eller part påyrkat sådan syn.

Föreslagen lydelse

domstolen skall befria säkerheten när ersättningskyldigheten har fullgjorts eller ersättningsbeslutet vunnit laga kraft, om verksamheten inte har inletts tidigare. Om det bestäms att ersättningarna skall betalas periodiskt, skall säkerheten dock befrias när ersättningsbeslutet vinner laga kraft, förutsatt att alla dittills förfallna rater har betalats eller deponerats med stöd av något annat stadgande. I ett beslut av vattendomstolen om befriande av säkerhet får ändring inte sökas genom besvär.

När vattendomstolen senare meddelar sitt beslut i den del av ärendet som ännu inte har avgjorts, kan domstolen ändra sitt tidigare beslut endast i den mån det är nödvändigt för att avlägsna motstridiga eller uppenbart oändamålsenliga bestämmelser.

30 §

När ett företag eller en åtgärd har utförts med stöd av ett tillstånd eller när en inrättning eller anläggning för vars uppförande har meddelats rätt i tillståndsbeslutet står färdig, skall tillståndshavaren eller den till vilken hans rätt har övergått, inom den tid som bestäms i tillståndsbeslutet skriftligen anmäla detta hos vattendomstolen och den tillsynsmyndighet som avses i 21 kap. (anmälan om slutförande). Efter att vattendomstolen har mottagit en sådan anmälan kan den, efter att enligt behov ha hört de myndigheter saken gäller, förordna att slutsyn skall hållas enligt 18 kap. Ett förordnade om slutsyn skall meddelas inom tre år från den dag då domstolen mottog anmälan om slutförande.

I ansökningsärenden där ingen syneförrättning har hållits får vattendomstolen inte förordna att slutsyn skall hållas, om inte vattendomstolen med anledning av ett yrkande av en myndighet eller part eller annars prövar att särskilda skäl därtill föreligger.

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

32 §

Vid handläggning av ovan i 12 kap. 19 § avsedd ansökan må vattendomstolen likaså avvika från ovan i detta kapitel ingående bestämmelser rörande förfarandet. *Meddelas på grund av ansökan av sagda art utslag, som avses i 24 § 2 mom. av detta kapitel, behöver icke heller förhandsersättning fastställas.*

Vid handläggningen av *en ansökan* som avses i 12 kap. 19 § *kan* vattendomstolen likaså avvika från de stadganden i detta kapitel *som gäller* förfarandet.

42 a §

Angående ersättningar som skall betalas till vittnen och sakkunniga gäller 21 kap. 9 § *rättegångsbalken*.

I fråga om ersättningar som skall betalas till vittnen och sakkunniga gäller *vad som stadgas* i 21 kap. 9 §.

17 kap.

Ändringssökande

5 §

Fullföljdsdomstol vid sökande av ändring i vattenöverdomstolens utslag i ansökningsmål är högsta förvaltningsdomstolen. Detta gäller dock besvär som anförs över ersättning endast såvida det är fråga om skada, men eller annan förlust av förmån som avses i 11 kap. 8 § 1 eller 3 mom., inberäknat förlust av förmån som beror på rätt som beviljats eller begränsning som fastställts med stöd av denna lag, eller såvida ersättningsyrkandet har behandlats i samband med ansökningsmål med stöd av 2 eller 3 mom. i ovan nämnda paragraf *eller 16 kap. 24 § 4 mom.*

5 §

Fullföljdsdomstol *när* ändring *söks* i vattenöverdomstolens *beslut* i ett ansökningsärende är högsta förvaltningsdomstolen. Detta gäller dock besvär som anförs uteslutande över en ersättning endast *om* det är fråga om skada, men eller annan förlust av förmån som avses i 11 kap. 8 § 1 eller 3 mom., inberäknat förlust av förmån som beror på *någon* rätt som har beviljats eller begränsning som har fastställts med stöd av denna lag, eller *om* ersättningsyrkandet med stöd av 2 eller 3 mom. nämnda paragraf har behandlats i anslutning till ett ansökningsärende.

18 kap.

Syneförrättning och slutsyn

1 §

Förordnar vattendomstolen med stöd av 16 kap. 5 eller 13 § att syneförrättning skall äga rum, skall den underrätta vatten- och miljöstyrelsen därom. Vattendomstolen skall på förslag av vatten- och miljöstyrelsen för syneförrättningen förordna en förrättningsingenjör som skall vara ordförande för förrättningsmännen. Vattendomstolen får på begäran av vatten- och miljöstyrelsen, förrättningsingenjören eller en part förordna en sakkunnig på något särskilt

1 §

Om vattendomstolen med stöd av 16 kap. 5 eller 13 a § förordnar att syneförrättning skall hållas, skall den underrätta vatten- och miljöstyrelsen *om detta*. Vattendomstolen skall på förslag av vatten- och miljöstyrelsen för syneförrättningen förordna en förrättningsingenjör som skall vara ordförande för förrättningsmännen. Vattendomstolen får på begäran av vatten- och miljöstyrelsen, förrättningsingenjören eller en part förordna en sakkunnig på något

Gällande lydelse

område till extra förrättningsman, om detta skall anses vara behövt för syneförrättningen.

4 §

Efter syneförrättningen skall förrättningsmännen genom besök på platsen göra sig förtrogna med företagets verkningar och förhållandena. Den som har förordnats till sakkunnig eller biträdande tjänsteman vid förrättningen skall ge utlåtande om de frågor som gäller hans område.

5 §

6 §

Om vattendomstolen med stöd av 16 kap. 5 § 2 mom. har bestämt att syneförrättningen skall verkställas på det sätt som anges i momentet, skall under förrättningens första skede utredning av skador som orsakas av företaget och uppskattning av dessas belopp samt uppgörande av förslag om tillämpning av övriga ersättningsstadganden i 11 kap. ske endast i den mån det behövs för att utreda förutsättningarna för tillstånd och för att framställa förslag till bestämmande av förhandsersättningar.

I det första skedet av syneförrättningen skall förrättningsmännen, utan att ge slutligt utlåtande om skadorna och de ersättningar som skall betalas för dem, i syneinstrument framlägga ett förslag till de förhandsersättningar som skall betalas.

Slutsammanträde och syneförrättningens avslutande

8 §

Vid syneförrättningen skall hållas ett slutsammanträde, vilket förrättningsingenjören enligt 9 § skall tillkännage dem vilkas rätt eller fördel ansökningen kan beröra samt de invånare inom

Föreslagen lydelse

särskilt område till extra förrättningsman, om detta skall anses vara behövt med tanke på syneförrättningen.

4 §

Efter syneförrättningen skall förrättningsmännen genom besök på platsen göra sig förtrogna med företagets verkningar och förhållandena. Den som har förordnats till sakkunnig vid förrättningen skall ge utlåtande om de frågor som gäller hans område.

Om det har förordnats att en syneförrättning enligt 16 kap. 5 § skall verkställas i mera begränsad omfattning än vad ansökan avser eller om 16 kap. 24 § 2 mom. har tillämpats i ärendet, skall 1 och 2 mom. dock endast iakttas i tillämpliga delar.

(upphävs)

Framläggande av syneinstrument och syneförrättningens avslutande

(upphävs)

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

företagets verkningssområde vilkas boende, arbete eller andra förhållanden klart kan påverkas av företagets genomförande, och de samfund som representerar dem. Slutsammanträdet skall hållas i samma kommuner som synesammanträdet.

Vid slutsammanträdet skall förrättningsingenjören redogöra för syneinstrumentets innehåll. Vid sammanträdet har parterna rätt att för att bevaka sin talan i vattendomstolen muntligen eller skriftligen framställa påminnelser, yrkanden och anmärkningar med anledning av ansökningen, planen eller syneinstrumentet. Likaså har de invånare och samfund som avses i 3 § 1 mom. rätt att muntligen eller skriftligen uttala sin åsikt för vattendomstolen med anledning av ansökningen, planen eller syneinstrumentet.

9 §

Kallelse till synesammanträdet och slutsammanträdet skall minst trettio dagar före sammanträdet tillkännages genom offentlig kungörelse i de kommuner till vilkas område företagets verkningar kan antas sträcka sig. Dessutom skall kallelsen delges särskilt med iakttagande av vad 16 kap. 8 § stadgar om delgivning av ansökningar samt genom att den införs i åtminstone en tidning som är allmänt spridd i de berörda kommunerna. Till kallelsen till synesammanträdet skall fogas en av sökanden uppgjord kort sammanfattning av företaget och dess verkningar. Till kallelsen till slutsammanträdet skall förrättningsingenjören foga ett kort sammandrag av syneinstrumentet, och i den skall nämnas hur parterna skall förfara för att bevaka sin talan i vattendomstolen.

Före synesammanträdet skall ansökningen och planen, och före slutsammanträdet ansökningen, planen och syneinstrumentet hållas tillgängliga för allmänheten i de i 1 mom. nämnda kommunerna minst trettio dagar före sammanträdet i fråga. I kallelsen skall meddelas att handlingarna hålls tillgängliga.

En kopia av handlingarna skall sändas till miljövårdsnämnderna i de i 1 mom. nämnda kommunerna, till vatten- och miljöstyrelsen, till länsstyrelsen samt till andra myndigheter i enlighet med vad som närmare stadgas genom förordning. En kopia av syneinstrumentet skall också sändas till sökanden.

9 §

Kallelse till synesammanträdet skall minst trettio dagar före sammanträdet tillkännages genom offentlig kungörelse i de kommuner till vilkas område företagets verkningar kan antas sträcka sig. Dessutom skall kallelsen delges särskilt med iakttagande av vad som i 16 kap. 8 § stadgas om delgivning av ansökningar samt genom att den införs i åtminstone en tidning som är allmänt spridd i kommunerna i fråga. Till kallelsen skall fogas en kort sammanfattning av företaget och till den kallelse som särskilt delges parten därtill en uppskattning av företagets verkningar på partens rättigheter och förmåner.

Ansökan och planen skall minst trettio dagar före synesammanträdet hållas tillgängliga för allmänheten i de kommuner som avses i 1 mom. I kallelsen skall meddelas att handlingarna hålls tillgängliga.

En kopia av handlingarna skall sändas till de myndigheter saken gäller, enligt vad som närmare stadgas genom förordning.

Gällande lydelse

10 §
 Var och en som vill framställa påminnelser, yrkanden eller anmärkningar med anledning av ansökningen, planen eller syneinstrumentet skall vid äventyr att talan går förlorad framställa dem till vattendomstolen skriftligen inom sextio dagar efter det sista slutsammanträdet eller muntligen eller skriftligen vid slutsammanträdet. Talan går dock inte förlorad, om omständigheterna under den tid målet har varit anhängigt väsentligt har förändrats eller om vattendomstolen har avvikit från syneinstrumentet eller om det annars vore uppenbart oskäligt att talan går förlorad.

De invånare och samfund som avses i 3 § 1 mom. har rätt att till vattendomstolen ge sitt utlåtande med anledning av ansökningen, planen eller syneinstrumentet i enlighet med 1 mom.

De myndigheter som har tillställts syneinstrumentet skall göra behövliga anmärkningar till vattendomstolen inom sextio dagar efter att de fick syneinstrumentet.

Påminnelser, yrkanden och anmärkningar enligt denna paragraf skall, om de inte har framställts vid slutsammanträdet, lämnas till vattendomstolen, skriftligen i två exemplar.

Föreslagen lydelse

9 a §

Förrättningsingenjören skall på det sätt som anges i 9 § ge tillkänna att ansökan, planen och syneinstrumentet hålls tillgängliga. Dessa handlingar skall under den tid som anges i kungörelsen hållas tillgängliga i fyrtiofem dagars tid i de kommuner som avses i 9 § 1 mom.

I kungörelsen om att handlingarna hålls tillgängliga skall nämnas hur parterna skall förfara för att bevaka sin talan i vattendomstolen. Till en kallelse som särskilt delges en part skall förrättningsingenjören foga en kort sammanfattning av syneinstrumentet och ett utdrag ur instrumentet till den del det gäller skador, men eller andra förluster av förmåner som företaget orsakar parten samt ersättning av sådana förluster.

En kopia av syneinstrumentet skall tillställas sökanden samt de myndigheter som avses i 9 § 3 mom.

10 §

Var och en som vill göra påminnelser, yrkanden eller anmärkningar med anledning av ansökan, planen eller syneinstrumentet skall vid äventyr att talan går förlorad framställa dem till vattendomstolen under den tid då handlingarna hålls tillgängliga enligt 9 a §. Talan går dock inte förlorad, om vattendomstolen har avvikit från syneinstrumentet på ett sätt som inverkar på den persons förmåner som saken gäller eller om omständigheterna under den tid ärendet har varit anhängigt väsentligt har förändrats eller om det annars vore uppenbart oskäligt att talan går förlorad. Sin talan förlorar inte heller den för vars vidkommande delgivningen i ärendet inte har skett i stadgad ordning.

De invånare och sammanslutningar som avses i 3 § 1 mom. har rätt att på det sätt som nämns i 1 mom. ge sitt utlåtande till vattendomstolen med anledning av ansökan, planen eller syneinstrumentet.

De myndigheter som tillställts syneinstrumentet skall göra behövliga anmärkningar till vattendomstolen inom den tid som avses i 1 mom.

Påminnelser, yrkanden och anmärkningar enligt denna paragraf skall skriftligen lämnas till vattendomstolen i två exemplar. Om en parts talan grundar sig på en rätt i en fastighet eller i ett företag eller en inrättning som avses i

Gällande lydelse

11 §
 Syneinstrumentet, ansökningen och planen samt övriga handlingar som hör till syneförrättningen skall inom trettio dagar efter det sista slutsammanträdet sändas till vattendomstolen. Syneförrättningen anses avslutad när åtgärderna enligt denna paragraf har vidtagits.

13 §
 Vid slutsynen skall fastställas, huruvida företaget eller åtgärden utförts på sätt i lag och tillståndsutslaget föreskrivits samt om därav är att motse sådana skadliga verkningar för allmänt eller enskilt intresse, som vid meddelande av tillståndet icke beaktats.

Ett exemplar av det utlåtande som uppgjorts vid slutsynen skall utan dröjsmål tillställas vattendomstolen och respektive kommun, som skall dra försorg om att det hålls allmänt tillgängligt, samt vattenstyrelsen och vattendistriktets vattenbyrå.

Föreslagen lydelse

12 kap. 5 §, tillämpas stadgandena om talan i 1 mom. även på hans efterträdare.

11 §
 Syneinstrumentet, *ansökan*, planen samt övriga handlingar som hör till syneförrättningen skall tillställas vattendomstolen *före den dag då handlingarna enligt 9 a § görs tillgängliga*. Syneförrättningen anses vara avslutad när de åtgärder som avses i detta moment har vidtagits.

Om vattendomstolen av förrättningsingenjören begär ett utlåtande över påminnelser, yrkanden eller anmärkningar som gjorts till vattendomstolen eller utlåtanden som givits till den, gäller om kostnaderna för förrättningsingenjörens utlåtande i tillämpliga delar vad som stadgas i 21 kap. 11 §.

13 §
 Vid slutsynen skall fastställas *om* företaget eller åtgärden *har* utförts såsom lagen eller tillståndsbeslutet föreskriver *och om* företaget eller åtgärden kan väntas medföra sådana skadliga verkningar för allmän eller enskild fördel som inte beaktades när tillståndet meddelades. *Vid slutsynen kan också utredas sådana skador som uppstått efter att tillståndet meddelades och som inte då förutsattes, och vid behov kan det föreslås att vattendomstolen skall bestämma om och till vilket belopp ersättning skall betalas för dessa skador.*

Ett utlåtande som gjorts upp vid en slutsyn skall hållas tillgängligt, kungöras och tillkännages, påminnelser, yrkanden och anmärkningar med anledning av utlåtandet skall göras och utlåtandet skall tillställas vattendomstolen med iakttagande i tillämpliga delar av 9 a samt 10 och 11 §§.

21 kap.

Särskilda stadganden

11 §
 När syneförrättning hålls i ett ansökningsmål skall sökanden, om inte annat följer av 2 mom., betala

När syneförrättning hålls i ett ansökningsmål skall sökanden, om inte annat följer av 2 mom., betala

4) kostnaderna för hyra av möteslokaler,

4) kostnaderna för hyra av möteslokaler,

Gällande lydelse

anskaffning och duplicering av handlingar samt kungörelser i tidningar; och

Föreslagen lydelse

anskaffning, duplicering och *postning* av handlingar samt kungörelser i tidningarna; och

Denna lag träder i kraft den 199 .

På ett ansökningsärende som är anhängigt vid en vattendomstol när denna lag träder i kraft tillämpas tidigare lag. Vattendomstolen kan dock med hänsyn till ärendets art och handläggningsskedet besluta att vad som i denna lag stadgas om förfarandet, uteslutande eller från och med ett visst skede av handläggningen skall iakttas vid den fortsatta handläggningen av ärendet. Ett sådant beslut får inte överklagas särskilt.

Efter att denna lag har trätt i kraft tillämpas 2 kap. 12 § 1 mom. samt 22 och 22 b §§ även på tidigare meddelade beslut samt ändring eller justering av skyldigheter enligt dessa beslut. Om skyldighet att vårda fiskebeståndet och om fiskeskyddsavgift gäller vad som i denna lag stadgas om fiskevårdsskyldighet och fiskerihushållningsavgift.

Förordning

om ändring av 74 och 85 §§ vattenförordningen

På föredragning av justitieministern

ändras i vattenförordningen av den 6 april 1962 (282/62) 74 § samt 85 § 1 mom.,
av dessa lagrum 74 § sådan de lyder i förordning av den 2 april 1990 (309/90) och 85 § 1 mom.
sådan de lyder i förordning av den 19 september 1986 (690/86), som följer:

74 §

Förrättningsingenjören skall föra protokoll över syneförrättningen vid synesammanträdet. I protokollet skall antecknas

- 1) hur sammanträdet har tillkännagetts,
- 2) närvarande parter samt invånare och samfund som avses i 18 kap. 3 § 1 mom. och
- 3) i ärendet framställda påminnelser, yrkanden och anmärkningar.

Alla förrättningsmän skall underteckna syneinstrumentet. Förrättningsingenjören undertecknar protokollet över synesammanträdet.

Den person som förordnats för utredningsförfarandet undertecknar det utlåtande som sätts upp i utredningsförfarandet samt protokollet.

De kopior av syneförrättningshandlingarna som avses i 18 kap. 9 § vattenlagen skall sändas till miljövårdsnämnderna inom företagets verksamhetsområde samt till vatten- och miljöstyrel-

sen, det vatten- och miljödistrikt och den länsstyrelse som saken gäller, jord- och skogsbruksministeriet, Forststyrelsen, vägverket, sjöfartsverket, museiverket samt andra statliga myndigheter som i den sak som avses i ansökan inom sitt verksamhetsområde bevakar allmänt intresse eller som förvaltar eller övervakar ett område, en anläggning eller en anordning som berörs av ärendet.

85 §

När tillstånd har erhållits till ett företag eller en åtgärd som avses i 2—10 kap. vattenlagen, skall den som utför åtgärden innan den vidtas eller företaget påbörjas meddela det vatten- och miljödistrikt och den miljövårdsnämnd som saken gäller tidpunkten när han börjar vidta åtgärden samt tillståndsbeslutets datum och vem som har meddelat beslutet.

— — — — —